

PAUL ARISTE

Vadja muinasjutte

toimetaja Eduard Vääri ; Eesti NSV Teaduste
Akadeemia

Tallinn

1962

Eesti Rahvusraamatukogu: PE A/80; 4 [1]

EOD - Trükise digitaalkoopia ehk e-raamatu tellimine (eBooks on Demand EOD): miljonid raamatud vaid hiireklõpsu kaugusel rohkem kui kaheteistkümnes Euroopa riigis!

Täname Teid, et valisite EOD!

Euroopa raamatukogudes säilitatakse miljoneid 15.-20. sajandi raamatuid. Kõik need raamatud on nüüd kättesaadavad e-raamatuna - vaid hiireklõpsu kaugusel 24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas. Tehke otsing mõne EOD võrgustikuga liitunud raamatukogu elektronkataloogis ja tellige raamatust digitaalkoopia ehk e-raamat kogu maailmast. Soovitud raamat digiteeritakse ja tehakse Teile kättesaadavaks digitaalkoopiana ehk e-raamatuna.

Naudi oma EOD e-raamatut!

- Saa originaalse raamatu ilme ja tunnetus!
 - Saate kasutada standardtarkvara digitaalkoopia lugemiseks arvutiekraanil, suurendada pilti või navigeerida läbi terve raamatu.
 - *Otsi & leia:** Saate kasutada üksikterminite täistekstotsingut nii ühe faili kui failikomplekti (isikliku e-raamatukogu) piires.*
 - *Kopeeri & kleebi teksti ning pilte:** Saate kopeerida pilte ja tekstiosi teistesse rakendustesse, näiteks tekstitöötlusprogrammidesse.
- *Pole kättesaadav kõigis e-raamatutes.

Tingimused

EOD teenust kasutades nõustute Te tingimustega, mille on kehtestanud raamatut omav raamatukogu

- Tingimused: <https://books2ebooks.eu/csp/et/nle/et/agb.html>

Rohkem e-raamatuid

Seda teenust pakub juba 40 raamatukogu enam kui 12 Euroopa riigis.

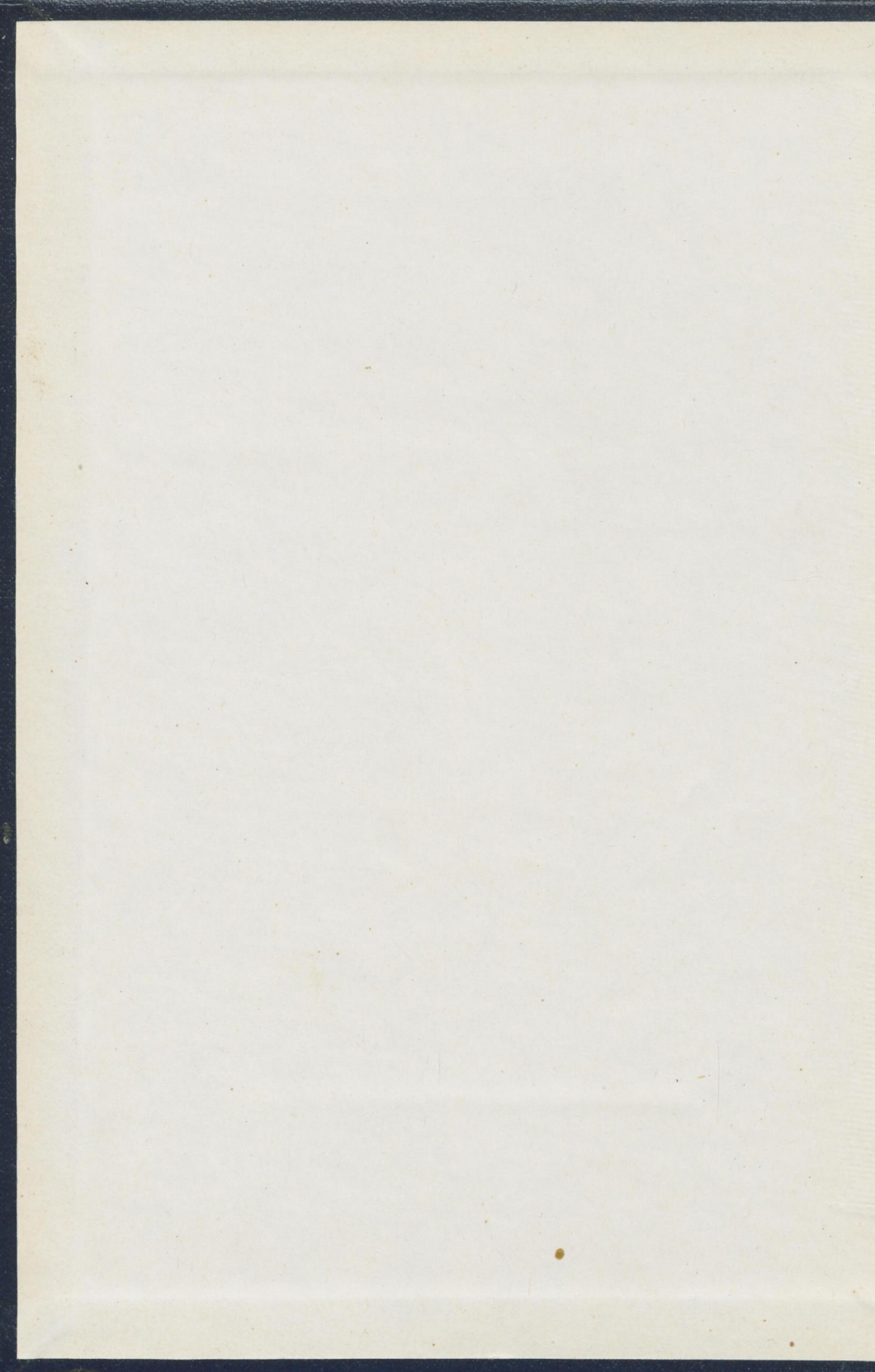
Otsi teenuse raames pakutavaid raamatuid: <https://search.books2ebooks.eu>

Liisi info saadaval aadressil liisi@books2ebooks.eu

P. A R I S T E

VADJA
MUINASJUTTE

Perioodika

EESTI NSV TEADUSTE AKADEEMIA
EMAKEELE SELTSI TOIMETISED Nr. 4

PAUL ARISTE

PE ^A 4
1 80

VADJA MUINASJUTTE

Fr. B. Aronizvaldi oml.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE 11911

TALLINN 1962

Trükitud Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Toimetus- ja Kirjastusnõukogu otsusel

*

TKN nr. 421

*

Toimetaja Eduard Väär i

Eessõna

Vadjalased olid head rahvalaulude oskajad, kes on säilitanud vana läänemereelaste ühist lauluvara ja loonud uusi regivärsse ning muuvormilisigi laule. Vadja laule on pandud kirja juba 18. sajandi lõpust alates. Neid on talletatud üsna suur hulk ning avaldatud on neid tekstikogudes ja iseseisvates väljaannetes. Laulude kohta on kirjutatud ka eriuurimusi. Vadjalaste rahvaloomingu muud alad on kogujaid ning uurijaid paelunud tunduvalt vähem. Vadjalaste uskumusi, kombeid, tavasid, vanasõnu, jutustusi jne. hakati süstemaatiliselt koguma alles siis, kui vadja keel oli juba täieliku hävingu eel. Vadjalased pole olnud mitte üksnes head laulikud, vaid ka head jutustajad. Jutustati üksteisele õhtuti koos olles, eriti istjatel, karjas käies ja ka töö juures. Et mitte magama jääda, kuulati heade jutustajate lugusid õitsetule ümber. Jutustati ka teed käies.

Allakirjutanu on 1932. aastast alates vadja rahvaluulet kogunud. Kirjapanekute hulgas on ka muinasjutte, muistendeid, legende ja naljandeid. Osa jutustusi on allakirjutanu juba avaldanud järgmistes keelenäidete kogudes:

Wotische Sprachproben. Õpetatud Eesti Seltsi Aastaraamat 1933, Tartu 1935.

Vadja keelenäiteid. Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis B XLIX 6, Tartu 1941.

Vadja rahvajutte Mati külast. Keele ja Kirjanduse Instituudi Uurimused II, Tallinn 1958.

Käesolevas kogumikus tuuakse need muinasjutud ja muinasjutulaadilised muistendid, mis on seni avaldamata. Muinasjutuna on siin käsitatud neid jutustusi, mida vadjalased ise kutsuvad *käska* ehk *käsku*.

Üksikuid vadja muinasjutte on trükkis ilmunud veel järgmistes väljaannetes:

A. Ahlqvist, Wotisk grammatik jemte språkprof och ordförteckning, Helsingfors 1856.

O. A. F. Mustonen, Muistoonpanoja Vatjan kielestä. Virittäjä I, Porvoo 1883.

E. N. Setälä, Vatjan kieltä, Helsinki 1924.

Я. Я. Ленсу, Материалы по говорам води. Западно-финский сборник, Ленинград 1930.

L. Kettunen—L. Posti, Näytteitä vatjan kielestä, Helsinki 1932.

L. Kettunen—L. Posti, Lukukappaleita vatjan kielen opiskelijoille, Helsinki 1932.

J. Mägiste, Woten erzählen. Wotische Sprachproben, Helsinki 1959.

L. Szabó, Vót szövegek Mati faluból. Nyelvtudományi Közlemények, Budapest 1961.

Mõned üksikud vadja jutustused on peale selle avaldatud mitmesuguseis kirjutistes kas vadjalaste või läänemereelaste eluolu, etnograafia, folkloori jne. kohta.

Muinasjutt on rahvusvaheline. Ta kulgeb ühelt rahvalt teisele, kuid iga rahva juures saab ta omapärase ilme. Vadjalastel on muinasjutte, mis on ühised venelastega ning mis on enamasti venelastelt kuulnudki. On ka jutte, mis on ühised eestlaste, isurite ja soomlastega. Muidugi on vadjalaste hulgas liigelnud ka selliseid jutustusi, mis on tüüpiliselt omased just vadjalastele. Nagu koos vadja keelega on kadumas vadja rahvalaul, nõnda on hävimas ka vadja muinasjutt. Seda ei jutustata enam rahvaloomingu elava žanrina, sest pole enam olemas lapsi ega nooremaidki, kes kuulaksid vadjakeelset juttu. Muinasjutte tuletatakse meelde, kui neid pärib vanavarakoguja. Allakirjutanu on kohanud siiski paari sellistki vanakest, kes on omal ajal olnud tuntud jutustajad, nagu Solo Kuzmina Lempolast, Ot'ju Onufrijeva Matist ja Jõgõperäl sündinud Daara Lehti. Kõik need vanakesed on surnud ja neilt on saadud kirja panna ainult osa jutustuste repertuaarist, mida nad teadsid.

Kogutud muinasjutud on toodud jutustajate järgi selles järjekorras, nagu neid on esitatud. Et jutud on ühtlasi keelenäidisteks, on nad esitatud foneetilises transkriptsioonis niisugustena, nagu nad on kirja pandud.

Solo (Solomonida) Kuzmina.

Jutustaja on sündinud ja elanud Lempola külas, kuid oma elu ajal on ta palju liikunud, elades lühemat aega Leningradiski. Tiheidasti on ta kokku puutunud ka soomlaste ja eestlastega. Jutud on kirja pandud 1942. aastal. Siis oli Solo 68-aastane. Ta oli erakordselt hea keelejuht, kellelt on peale keeleandmete kogutud üsna ohtrasti igasugust rahvaluulet. Peale allakirjutanu on Sololt jutustusi talletanud ning avaldanud ka J. Mägiste kogumikus «Woten erzählen» (Helsinki 1959, lk. 71—109). Solo oli üks viimaseid vadja vanavara igakülgseid oskajaid. Solo Kuzmina kohta vt. lähemalt P. Ariste, «Vadjalaste laule» (Tallinn 1960), lk. 67 jj.

1.

vanā aikā linnud, i zvierid, eltvād, iestēā üvī. sopizivad. no tuli zvierīlīē paha mieli, etti mihlē nāmā vettavad, lenno, lla dai māssa. vot nāmā neisivat, seittē, nemā. i tetsivāt, sea. no linnut, sūrēd, zvierid, veittivad. a nahka-īri eli aivūō kavala. kahtēēppuole tahto üvännā, ella. kunni zvierid, veittivad, lintuit, tämä eli zvierī puoleē. a ku neisivad, linnud, veittamā, sis, tämä lentī lintui puoleē. linnut, sūttuzivad. i tämäē vällēā ajevad. i nahka-īri veip, tolko perēā päivēā laskua lennellā, kēes, kū paisav. a päiväl ev, vei lennellā. on tšielettū. linnud, lüövād. tam peltšēāb, neitā. ko päivā issūb, siz, lentelev. a ko lahzed, nātševād, siz, reākuvad: nahka-īri üökakku, petoz-īri plätakakku.

1.

Vanal ajal linnud ja loomad elasid esiti hästi. Sobisid. Noh, hakkas loomadel paha meel, et miks nemad (linnud) võtavad (toitu) lennates ja maast. Vaat, nemad hakkasid riidlema. Ja tegid sõja. Noh, linnud võitsid ära suured loomad. Aga nahkhiir oli väga kaval. Kahele poole tahtis hea olla. Kuni loomad võitsid

linde, tema oli loomade poolt. Aga kui hakkasid linnud võitma, siis ta lendas lindude poole. Linnud vihastusid. Ja ajasid ta ära. Ja nahkhiir võib ainult pärast päikese loojumist lennelda, kui kuu paistab. Aga päeval ei või lennelda. On keelatud. Linnud löövad. Ta pelgab neid. Kui päike läheb looja, siis lendleb. Aga kui lapsed näevad, siis karjuvad: «Nahkhiir öökakk, petishiir lõgakakk».

2.

bābuška mille pajatti nī kaskā kunikā tüttäres. eli üps tütar kunikāl aiuõo loza. ko tällie täütti kahtsümmeṭ vuotta, i isä juttel: nūd mie sinū panen meheliē.

— a kuš sie mille ženiḡad vetaḡ?

— ku menḡē kunikā mālt sille tuleḡ kemtsümmeṭ ženiḡā.

no tulṭi kemtsümmeṭ ženiḡā. isä ženiḡat keik pani kujalḡē ku soldatit seisomā. i vetti tütärt tšäes tšin. i meneb rinnā tüttäriekā. i tšüzüḡ kumpa sinū näütteäḡ pareḡ keikkia?

tämä jutteli izällie: eb üpsid. kummall on nenä veärä, kummall on pittsä, kummall on ampād irvillēä, kummal ület paksud, kummal kervad lokküöllä. se on sigā suku. a üvätä beḡe ühtäid.

isä tämä peällie süttu. i jutteli: annan uomeḡ peän esimeizeliē keräjäliē. a ajan emäs kuossa vällēä sinū.

a üps kunikā poika küli, etti isä tällie nī jutteli. i tämä meni senel päivēä lidnäsēḡ. meni üpsinēä. teisiḡē eb juollu mitäid. i pūttu keräjä vassā. tämä essi sevāt keräjält. i teizeḡ päivēä varai uomniš pani keräjäšē sevāt peällie. i meni kunikā evvḡē kīza üli pihā. i kepī tšätie vetti. i tšehsi-ēvvḡē seizattu. i tšüzüḡ mīlostia kunikāltā: antagā kuiva pala leipätä!

sis kunikas küli keräjäšē eällie. neisi üllieḡ, ja akkunaš reägahti: tule dvorttsā!

vahid evād lazḡe.

kunikaz juttēḡ: laskegā!

sis kunikaz vetti tütärt tšäes tšin. ante ühiē rublā denḡoi, i jutteli: vet, sinū enni, i ženiḡā. i mene minū dvortsaš, i minū mālt vällēä. minū māḡ älä elä! vot sinū miez, i mene vällēä!

tämä meneḡ keräjäšäkā. a kunikā poigad makāvud. evāt teä, što nuorikke meheliē meni. nüt tämä vieḡ, se keräjä, lidnaš vällēä kunikā tüttäriē. takaḡ lidnā jalkazēḡ menevād. a tämä, nuorikke, juttēḡ: ai ko miḡ jalgad väsüzivād. mennä en vei.

a tām juttēb: issūmma siz uokauttamā jalкои.
siz juttēb meheliē, ženiχalē: mie tahon süvā.

a ženiχa juttēb: miļ kizaz on jeānū menikkai paloi. a tsülā
lieb litši. mie menen, tās kerēān. i leipēā lieb.

a tāmā juttēb: a ko kerättüā leipēā süvā ep tahtou.

a tām juttēb: mie nēgn savvi-pillitā kazakkoikā tetšemēā. a
sie nēgd riηkoil müömēā. i lievād denγad.

no vot tāmā vei zemlāηkā kunikā tüttäriē. varepā eli valmi-
settu savvi-zemlāηka. vei sinne. nüt pani sūrēē kaukalūō sinis
savveq. i pani tätā jalkonā setkomā savveq. vetti tām bašmakad
jalgaš vällēā. i alke setkeq jalkonā savveq. i juttēb: a ko mille
pisselevät kevi semerep!

eppēē! eppēē, kui leipēā süvā. älä eļe tuiska-tupurinna ja
laiska-lapurinna. pier tüötā tehā palaviš päivi. siz esamma
bulkkā, kriηgelita. siz liemmā süönnüt sinūkā.

a tām tetši savvi-pillitā kazakkoikā. i vei teizeļ päivēā riηkoile
müömēā. i jutteli: müō kane pillid. a mie menen teisēē paikkā
ettsimēā parepā tüötā.

tāmā meni i vetti polkka-soldatilt opezēē i sevad. i šinelī
ülle pani, i furaškā pähiē, mēēkā vüöliē, pūsū üllē pihā. i meni
opezēļ sinne riηkalēē. i esap tält pilli. antē rublā denγoit pillissä.
a täl tagāz belu antā. i tām juttēb: miļ beļe denγoit, mitā
tagāz antā.

tām süttu i rikke keik pillid opezēēkā. a tälliē juttēb: mitā
idgep?

jāin ilma pillittä. mies tulep tsūsümēā. a miļ pillit beļe. ku
mie juttēn?

a sis tām meni opezēēkā vällēā. sis tām tulep kerēājēā sepeiz
i tsüzüb: joko pillit keik möio?

ai, eļe uskovaine! — a ize idgev. — tuli umalaza soldatti
opezēēkā. essi pillitā. a miļ belu pieni denγoi antā tagāz. i tām
rikke keik pillid. opezēēkā talle. ize meni tūleņ.

noh, pallo sillo on denγoit?

üps rublā on.

no i ned on denγad, miez jutteli. uomeņ tiemmā enāp pillitā.
i sād enāp denγoi.

ai, semerikā keik jalγad rikkozin vereliē. ved mie eļen kunikā
tüttär. millo on nahka eγud. a sie ko eļet kerēājā, sillo on nahka
paksu.

a tām juttēb: opezeļ i ārjāl on paksu nahka. a inīehmīziļ on ehud nahka.

no tāmā viep teizeļ pāivēā dvorttsā tāmēā. läpi metsēā menevād. i linnud лаулавад. i tāmā tšüzüb ženiḡal: kummā kunikā mā kannī iloza on, ko linnud nī лаулавад?

a tāmā juttēb: kase on mokomā kunikā mā, kase i eli, kumpa kosi, kumpa sinua kosi. a sie ed mennū meheliē. a nūd juttēb, menemmā dvorttsāsēģ. a sie liet sudamoikkanna. a mie lienen alkoi kantajanna.

ai, ko mie peltšēān! tāmā minua nä'ep siel.

eb näve. liet kuhniz.

nūd on jo sisl kuhniz. a žēģi pezev. pīragā palat panep kormunā. a kukšinā pani suppiā, ko neisi tuļemā vällēā. kukšinā kā suppiā pani alā jubgā. i šnurkā kā pani tšini. a dvorttsaz eli sūr бала. i vot, ko tāmā neis vällēā tuļemā, kunikā poika tuli kuhni. i veitti tätā tšāsīs tšin. i veitti tanttsimā. a tāmā ep tunne, etti on kerējā. tām eb mene. se neisi vātšiziē tempāmā. tām tšāsīs pureļemā neisi. a kunika poika juttēb: silļ on kunikā jūressa ampāt sūza. evād eļe kerējā.ģ.

a mihlē sie tunne?

etti nī kevi evāt pure ampād.

i veitti tāmēā tanttsimā. a vēgerait eli komnatti täinēā. ko neisivad vieremēā, šnurka katkezi kukšinassa. i suppi māļēģ meni. i kormunad ratkezivad i pīragat tekkuzivd. i tāmā johsi vällēā. i ženiḡa eb lazge: ohto sinū on savveģ setkya. veđ nahka silļ on nuori dai ehud. semered vereliē repivād jalgad, i valkeģt tšāved. i lie nūd nuor kunikkānnaine.

vot i nāütetti tāmēā ženiḡā, i tāmēā isēā emēā dvorttsaza. i pietti pulmad. süöti, juoti keikki. a milļe mitāid eb annettu.

2.

Vanaema rääkis mulle nii jutu kuningatütrest. Oli üks tütar kuningal, väga ilus. Kui ta sai kahekümneaastaseks, siis isa ütles: «Nüüd ma panen su mehele.»

«Aga kust sa mulle peigmehed võtad?»

«Kui mitme kuninga maalt tuleb sulle kolmkümmend peigmeest.»

Noh, tuli kolmkümmend peigmeest. Isa pani peigmehed kõik tänavale kui soldatid seisma. Ja võttis tütrele käest kinni. Ja läheb kõrvu tütreaga. Ja küsib: «Kes sulle meeldib kõikidest paremini?»

Tema ütles isale: «Ei ükski. Kel on nina kõver, kel on pikk, kel on hambad irevil, kel huuled paksud, kel kõrvad lontis. See on seasugu. Aga head pole ühtki.»

Isa vihastus tema peale. Ja ütles: «Annan hommepäev (su) esimesele kerjajale. Aga ajaõn omast majast välja su.»

Aga üks kuningapoeg kuulis, et isa talle nii ütles. Ja ta läks sel päeval linna. Läks üksinda. Teistele ei öelnud midagi. Ja sattus kerjaja vastu. Ta ostis rõivad kerjajalt. Ja teisel päeval vara hommikul pani kerjaja rõivad selga. Ja läks kuninga õue kott üle piha. Ja kepi võttis kätte. Ja kesk õue jäi seisma. Ja palub almust kuningalt: «Andke kuiv pala leiba!»

Siis kuningas kuulis kerjaja häält. Tõusis üles ja aknast hüüdis: «Tule lossi!»

«Vahid ei lase.»

Kuningas ütleb: «Laskel!»

Siis kuningas võttis tütre käest kinni, andis ühe rubla raha ja ütles: «Säh, sinu õnn, ja peigmees. Ja mine minu lossist ja minu maalt välja. Minu maal ära ela! Vaat, sinu mees ja mine minema!»

Ta läheb kerjajaga. Aga kuningapojad magavad. Nad ei tea, et pruut läks mehele. Nüüd ta viib, see kerjaja, linnast välja kuningatütre. Lähevad linna taga jalgsi. Aga tema, pruut, ütleb:

«Ai, kuidas mul jalad on väsinud. Minna ei saa.»

Aga tema ütleb: «Istume siis maha jalgu puhkama.»

Siis ütleb mehele, peigmehele: «Ma tahan süüa.»

Aga peigmees ütleb: «Mul kotti on jäänud mõningaid palu. Aga küla on ligidal. Ma lähen, taas kerjan. Ja leiba saab.»

Aga tema ütleb: «Aga kuidas ei taha süüa kerjatud leiba!»

Aga tema ütleb: «Ma hakkas savipille tegema, millel on kasakas. Aga sina hakkad turul müüma. Ja raha tuleb.»

Noh vaat, ta viis maaõnni kuningatütre. Varem oli valmistatud savist maaõnn. Viis sinna. Nüüd pani suurde künasse sinist savi. Ja pani teda jalgadega savi sõtkuma. Võttis ta kingad jalast ära. Ja hakkas jalgadega savi sõtkuma. Ja ütleb: «Aga kuidas mind liivaterad kõvasti torgivad!»

«Õpi, õpi, kuidas leiba süüa! Ära ole tuisupea ega laiskvorst. Peab tööd tegema ihust-hingest [= palavais päevis]. Siis ostame saia, kringleid. Siis oleme sinuga söönud.»

Aga ta tegi savipille, millel olid kasakad. Ja viis teisel päeval naise turule müüma. Ja ütles: «Müü need pillid. Aga mina lähen teise kohta otsima paremat tööd.»

Ta läks ja võttis polgusoldatilt hobuse ja rõivad. Ja sineli pani selga, ja nokitsmütsi pähe. mõõga vööle, püssi üle õla. Ja läks sinna turule. Ja ostab talt pilli. Andis rubla raha pilli eest. Aga tal tagasi polnud anda. Ja ta ütleb: «Mul pole raha, mida tagasi anda.»

Ta vihastus ja lõhkus kõik pillid hobusega katki. Aga talle ütleb: «Mis sa nutad?»

«Jäin ilma pillidest. Mees tuleb küsima. Aga mul pille pole. Kuidas ma ütlen?»

Aga siis ta läks hobusega minema. Siis ta tuleb kerjaja rõivais ja küsib: «Kas pillid kõik müüsid ära?»

«Ai, usu mind!» — aga ise nutab, «tuli purjus soldat hobusega. Ostis pille. Aga mul polnud peenraha tagasi anda. Ja ta lõhkus kõik pillid ära. Hobusega tallas. Ise läks minema nagu tuul.»

«Noh, palju sul raha on?»

«Üks rubla on.»

«Noh, on seegi raha», mees ütles. «Homme teeme enam pille. Ja saad enam raha.»

«Ai, liivateradega olen jalad kõik verele lõhkunud. Ma olen ju kuningatütar. Mul on nahk õhuke. Aga sina, kuna oled kerjaja, sul on nahk paks.»

Aga tema ütleb: «Hobusel ja härjal on paks nahk, aga inimesel on õhuke nahk.»

Noh, ta viib teisel päeval tema lossi. Läbi metsa lähevad. Ja linnud laulavad. Ja ta küsib peigmehelt: «Kelle kuninga maa nii ilus on, kui linnud nõnda laulavad?»

Aga tema ütleb: «See on tolle kuninga maa, kes [= see] oligi, kes kosis, kes kosis sind. Aga sa ei läinud mehele. Aga nüüd», ütleb, «läheme lossi. Aga sina hakkad nõudepesijaks. Aga mina hakkam puukandjaks.»

«Ai, kuidas ma kardan! Ta näeb mind seal.»

«Ei näe. Oled köögis.»

Nüüd on juba seal köögis. Asju peseb. Pirukatükid paneb tasku. Aga potti pani suppi, kui hakkas ära tulema. Potiga pani suppi seeliku alla. Ja nõoriga pani kinni. Aga lossis oli suur ball. Ja vaat, kui ta hakkas ära tulema, kuningapoeg tuli kööki. Ja võttis talt kätest kinni. Ja vedas tantsima. Aga tema ei tunne ära, et on kerjaja. Ta ei lähe. See hakkas vägisi tõmbama. Ta hakkas kätest hammustama. Aga kuningapoeg ütleb: «Sul on kuninga soost [= juurest] hambad suus. Ei ole kerjaja (omad).»

«Aga, kust sa tead [= tunned]?»

«Et nii kõvasti hambad ei pure.»

Ja vedas tema tantsima. Aga võõraid oli tuba täis. Kui hakkasid keerlema [= veerlema], katkes nõör poti küljest. Ja supp läks maha. Ja taskud rebenesid ja pirukad kukkusid. Ja ta jooksis välja. Ja peigmees ei lase: «Küllalt on sul savi sõtkuda. Nahk on sul ju noor ja õhuke. Liivaterad rebivad jalad verele, ja valged käed. Ja saa nüüd nooreks kuningaprouaks.»

Vaat, näidati (talle) tema peigmehe ja ta (enda) isa (ja) ema lossis. Ja peeti pulmad. Sõid, jõid kõik. Aga mulle midagi ei antud.

ielmuinā ēli starikka i staruḡa. meni starikka kalā essamā. essi kuormā kaloi, hailīta. i tulerp tietā müö kotüöšēē. repo ležip tie peällä. starikka dūmāb, etti repo on taugennu. viskas kuormā peällē. i juttel: vien staruḡallē. lieb üvā vorotnikka. seä eli tuisku. starikka tagāz ev vātahtannu. ain oveš etezi aje. tuli kotüö. naizikko avaz vārājēā. i starikka jutteli: mie sille sūret podarkat tein.

näütä vāttā!

starikka neisi kuormā peält vällēā. i neisap kulā ülieliē. e be. le kaloi. e be. le vorotnikkā. staruḡa juttēb! ai, sie vana kleättsä. e be. le kaloi. e be. le vorotnikkā.

repo tämä kalad viske, i ühtlē koküö keik kante. tulerp susi, i tsüzüb: kuš sie said?

a mie ännēäkā pūzin.

a epeḡa i minuata: anna i mil le kaloi süvvā!

en anna! püvvā ize! sille on üvā tože äntä.

epeḡa!

epeḡan. vot, nälet sielle on jarves proloba. i teukkā emaz äntä. i ele uomnikküössä. i kalat tarttuvad.

vot, susi teukkaz ännēā. i uomnikküössä issu. i jeätütti ännēā. menevät kalanikad vettä vettamā. i eittüziivad, etti susi isup prolobā tüveñ. a äntä viez i jeättünnü. starikad i juttēevad: va mi hullu susi. jeätütti ännēā. neisti paḡkeikā lüömēā sutta peätä müö. i rikotti paḡged. susi hüppi. ännēā jätti jähiēsie. meneb mettsēā i idgeb. pūttu repo vassā.

mitä idged? — tsüzüb.

ännēā jeätütin. a kaloi en sānnu.

mihie sie nī vähēā vīnā jeid, ko grādusi sinuz be. le?

herral eli vahtitrenki pittsä ruoska tsäjezä. em peässü sinne menemēā. a ko herrā hullut koirat takā ajevad!

a repo juttēb: hullurā sinua mā. i. l. maz be. le, ko ännēā jätid. jānez on pieni, ito pikkaraižēē ännēā kannab. a sie i sūrēē jätid.

Ennemuiste olid taat ja eit. Läks taat kala ostma. Ostis koorma kalu, räimi. Ja tuleb teed mööda koju. Rebane lamab tee peal. Taat mõtleb, et rebane on kärvanud. Viskas koormale. Ja ütles:

«Viin eidele. Saab hea krae.» Ilm oli tuisune. Taat tagasi ei vaadanud. Aina ajas hobust edasi. Tuli koju. Naine avas värava. Ja taat ütles: «Ma tõin sulle suured kingitused.»

«Näita, (et) vaatan [= vaadata]!»

Taat tõusis koormalt üles. Ja tõstab roguskikoti üles. Pole kalu. Pole kraed. Eit ütleb: «Ai, sina vana kronu. Pole kalu. Pole kraed.»

Rebane, ta viskas kalad maha ja kandis kõik ühtekokku. Tuleb hunt ja küsib: «Kust sa said?»

«Aga ma sabaga püüdsin.»

«Aga õpeta mindki! Anna mullegi kalu süüa!»

«Ma ei anna! Püüa ise! Sul on ka hea saba.»

«Õpeta!»

«Õpetan. Vaat, näed, seal on järves avandus. Ja tõuka oma saba (sisse). Ja ole hommikuni. Ja kalad hakkavad kinni.»

Vaat, hunt tõukas saba (sisse). Ja hommikuni istus. Ja jäätas saba (kinni). Lähevad kalurid vett võtma. Ja ehmusid, et hunt istub avanduse juures. Aga saba on vees kinni külmunud. Taadid ütlevadki: «Kae, missugune hull hunt! Külmetas saba (kinni).» Hakati pangedega hunti vastu pead taguma. Ja lõhuti panged ära. Hunt hüppas. Saba jättis jäässe. Läheb metsa ja nutab. Sat- tus rebane vastu.

«Mis sa nutad?» küsib.

«Saba külmetasin (kinni). Aga kalu ei saanud.»

«Miks sa nii vähe viina jõid, et sus polnud kraade [= sooja]?»

«Härral oli vahimees, pikk piits käes. Ma ei pääsenud sinna minema. Aga kuidas härra hullud koerad taga ajasid!»

Aga rebane ütleb: «Hullemat sinust maailmas pole, et jätsid saba maha. Jänes on väike, aga siiski väikest saba kannab. Aga sina jätsid suuregi maha.»

4.

*elivat kumuškad repo i susi. i vot repo uomniz varai meni
tšülää. naizikko eli mennü vettä tuomā. a uhžēē eli jättännü
ragollā. meni süämmiē repo. a naizikollā üllē pata lavvaall
eli. tām pissi peä patā, i sei ülettä. i keikēē üllē sei. naizikko
tuleb rihlē. tām pā tekutti mälēē sillalēē. a ize johs vällä.
naizikko neisi itkemā. da uffatkākā takā johsi. dūmazi, što sussedā
koira. da rikke sielt uffatkākā klazid.*

*meneb repo mettsä peä üllēkā. a susi tšüzüv: tšen sinua
obižoitti, ko tulevat peässä mozgi vällä?*

*a tämä juttēp suue: vie minua sellās kotüössä. mie ev vei.
elen raddottu.*

uzgon, uzgon, kūmani. nāup peās, što lüötü eled.
issu repo seltšää suelēē. i susi viev. a tām i laulav suē sel-
lāzā: sūömättä sūötüü viev. vattsaz mautšid lehkēēvad. nī pallō
ülettä on vattsaza.

a susi juttēēv: ai, kūmani, mitä sie lugetteled?
lugetteleen emi üvi päivi, ku pallō mi l hātšät eli.
a kui nüüd mie menen sūömēä mitäid?
ai, sie kūmani. sinū tavākā liep taugeta.

4.

Olid vaderid rebane ja hunt. Ja vaat, rebane läks hommikul
vara külasse. Naine oli läinud vett tooma. Aga ukse oli jätnud
praokile. Läks sisse rebane. Aga naisel oli koorepott laual. Tema
(rebane) pistis pea potti ja sõi koort. Ja kõik koore sõi ära. Naine
tuleb tuppä. Tema laskis kukkuda [= kukutas] poti maha põran-
dale. Aga ise jooksis välja. Naine hakkas nutma. Ja jooksis ahju-
hargiga taga. Arvas, et on naabri koer. Ja lõhkus sealt ahjuhargiga
klaasid (aknal).

Läheb rebane metsa, pea koorega. Aga hunt küsib: «Kes tegi
sulle liiga, et peast tulevad ajud välja?»

Aga tema ütleb hundile: «Vii mind seljas koju. Ma olen haige.
Mind on pekstud.»

«Usun, usun, mu vader. Peast näeb, et sind on pekstud.»

Istus rebane hundile selga. Ja hunt viib. Tema aga laulab
hundi seljas: «Söömata söönut viib. Kõhus sooled lõhkevad. Nii
palju koort on kõhus.»

Aga hunt ütleb: «Ai, mu vader, mida sa loetled?»

«Loetlen omi häid päevi, kui palju mul häda oli.»

«Aga kuidas nüüd mina lähen midagi sööma?»

«Ai, sa mu vader! Sinu kommetega [= tavaga] tuleb kärvata.»

5.

eli kunikas kaukam mālla. eli täl kem tütärtä. tüttaret tsäu-
sivāt jegēē rantā ujumā. ühel kertā tuli sūr tūli. i tūlispeä vei
keik kem tütärt. kunikalēē tuli juttēēmā palvelija. jutteli: sinū
tüttaret tūlispeä vei, põllünnä. ebi natsünnü põllüz.

a kuheppuolē vei? kunikaš tsüsü.

üli sūrēē jegēē.

kunikaz neisi dūmāmā, kui leütšä tüttäritā. vot kunikas telze l
päivēä uomniz varai kuttse kui ment ruotia soldattai. i ante

лува: kumpa vetab leütää tämeä tüttäred, senelië annap puor rikkie. ko on холостоi, siz vettagüö хот kummä tüttärië tahob. vot üpsi nuorissa, esimein vuosi eli setamehennä. i tam, i jutteli kunikälë: vot, mie vetan peälliez leütää. vait anna miile bābuskalälëssä tsāvü. a miile anna kem ruotiä soldattai i laiva, i laiväsëë kelmeš vuovëš pane süvü.

kunikaz lahtsi bābuskalle. i tämä üli kelmeë päivää bābuskalt tuli. i keik kem ruotiä eiti tšerikkoz i pritsastia vettivad. i tämä vetti. i sil päivää laivākā meniväd. menivät koko vuovëë vettä müö. i sis pūttuzivad ostrovā. meniväd laivāl sinne. sisl menelmaized linnud i menelmaizet pähtsinät kazvivad. i menelmaized marjad i menelmaized eunad. i valkeg mātšivi eli. i tšivez eli pikkarain pūgovittsa. i setamiez vetti pūgovitsā peällie tallaz jalgākā. menelmaized zvierit tulivat tüvië. kultakarvad olenit tulivad, epezet kabjat pedrad, kultaštšetinat karud. i keiki laulu tuliti. linnud viliselti. tuli viimeizessi lef. inlähmizie älel pajatab. i eittuzivat soldatid.

lef i juttëëb näillie: tüö meit älkā peltsëägā. müö liemmä tedde lahgod ilma lahjoitta.

no sis tam tsüzüv: juolkā, kuza on kunikā tüttäred, vassezed lahgod!

a nämä juttëëvad: vot, mehkā tagepā. a vähänaikā viel meil vegerasselegā.

tuoti näillie kaloit. tuoti lintui, žāritettu. süötetti i juotetti nämä. nüd nämä pakenivad zvierissä. menivät teisëë rantā ostrovaz. sisl lintu pajatab inlähmizie tšielel. i juttëëb näillie: mehkā tagepā e jā müö. sisl kunikā tüttäred ujuvat keiki kelmeë. i näilla on kulta-kaukalod. a sevad on pantu kazgëë peällie rantā. i tüö iestää sevad vettagā nānnie. a siz nämä ize tulevat teillie. ato teäl teddet süvüssä. teäl on keik neddäd. vait siilla on vetettu bābuskalt üvä tširja kāsa. sie sät kunikā tüttärië. i mened üli merië. i että uppäö.

vot nämä meniväd. i leütivät sevad i kultakaukalod. no nämä nüd jo tulevad laiväsëë. a tulep takā hämolaine uhmarel selläzä, rautampät süza. tuli päre tsälezä, kuontalakā tšedräpü kainaloza. i tapalep kunikā tüttärtä, tüttäritä. i tahob näit panna tšedräämä tappuras šolkkāta. a soldatti vetti pūgovitsā munderiat katkazi. i pani püsü lajenki pūgovitsākā. i hampu. ko staruxa tekku mälëë, mereš keik vesi meni tšihumā muneita. a tällie kunikā tüttä-

red glivat kerjettu laivaza. i šinelikā katettu. i juttel staružane
viel iezā hampumiš: meil beļe tšetait teällä, ko vait soldatid.

no tām tuli, tei keik kem kunikā tütärtä. kem vuotta meni
välis. no vettās tätä vassā keik kunikā vätši, a annetti tällie
nuorep tütär meheliè, kummā tām tahte.

5.

Oli kuningas kaugel maal. Oli tal kolm tütart. Tütred käisid
jõekaldal ujumas. Ükskord tuli suur tuul. Ja tuulispea viis kõik
kolm tütart ära. Kuningale tuli teenija ütleva. Ütles: «Sinu tütred
viis tuulispea, tolmuaga. Ei olnud näha tolmus.»

«Aga kuhupoole viis?» kuningas küsis.

«Üle suure jõe.»

Kuningas hakkas mõtlema, kuidas tütreid leida. Vaat, teisel
hommikul vara kutsus kuningas õige mitu roodu soldateid. Ja
andis lubaduse: kes võtab tema tütreid leida, sellele annab pool
riiki. Kui on poissmees, siis võtku, missuguse tütre tahab. Vaat,
üks noortest, esimene aasta oli sõjameheks, ja ta ütleski kuningale:
«Vaat, mina võtan enese peale (neid) leida. Luba vaid mul vana-
ema juures käia. Aga mulle anna kolm roodu soldateid, ja laev,
ja laeva kolmeks aastaks pane süüa.»

Kuningas laskis vanaema juurde. Ja ta tuli kolme päeva pärast
vanaema juurest. Ja kõik kolm roodu olid kirikus ja olid armulaual.
Temagi oli. Ja sel päeval laevaga läksid. Läksid kogu aasta vett
mööda. Ja siis sattusid saarele. Läksid laevaga sinna. Seal olid
mitmesugused linnud ja kasvasid mitmesugused pähklid. Ka
mitmesugused marjad ja mitmesugused õunad. Ja valge maakivi
oli. Ja kivis oli väike nõop. Ja sõjamees võttis (ja) astus nõobi
peale jalaga. Mitmesugused loomad tulid juurde: kuldkarva hirved
tulid, hõbekabjalised põdrad, kuldharjaselised karud. Ja kõik tulid
lauluga. Linnud vilistasid. Tuli viimaks lõvi. Inimese häälega
kõneleb. Ja ehmusid soldatid. Lõvi aga ütleb neile:

«Teie ärge kartke meid. Meie saame teie langudeks ilma pulma-
kinkideta.»

Noh, siis ta küsib: «Õelge, kus on kuningatütred, vastsed
langud!»

Aga nemad ütlevad: «Vaat, minge tahapoole. Aga vähe aega
olge meil veel võõraks.»

Toodi neile kalu. Toodi linde, praetud. Söödeti ja joodeti neid.
Nüüd nad põgenesid loomade juurest. Läksid saarel teise randa.
Seal lind räägib inimese keelel. Ja ütleb neile: «Minge tahapoole
oja mööda. Seal kuningatütred ujuvad kõik kolmekesi. Ja neil on
kuldkünad. Aga rõivad on pandud kase otsa kaldale. Ja teie võtke
esiteks nende rõivad. Aga siis nad ise tulevad teie juurde. Muidu
teid siin süüakse. Siin on kõik nõiad. Ent sul on vanaemalt võetud

hea kiri kaasa. Sina saad kuningatütre. Ja lähed üle mere. Ja teie ei upu.»

Vaat, nad läksid. Ja leidsid rõivad ja kuldkünad. Noh, nad nüüd juba tulevad laeva. Aga taga tuleb vanakuri uhmri seljas. raudhambad suus, tulepeerg käes, koonlaga kederpuu kaenlas. Ja püüab tabada kuninga tütart, tütreid. Ja tahab neid panna ketrama takust siidi. Aga soldat võttis rebis nõobi mundrilt, ja pani püssi nõobiga laengusse. Ja laskis. Kui vanaeit kukkus maha, hakkas meres kogu vesi keema mullidena nagu munad. Aga tal olid kuningatütred laevas ära peidetud. Ja sineliga kaetud. Ja ütles vanaeidele veel enne laskmist: «Meil pole kedagi siin, kui vaid soldatid.»

Noh, ta tuli, tõi kõik kolm kuningatütart. Kolm aastat läks vahepeal (mööda). Noh, võtab teda vastu kogu kuninga vägi. Aga anti talle noorem tütar mehele, keda ta tahtis.

6.

ühel mehel *eli kem poikā*. üht kutsutti *ivana*, nuorepata. i tämä *eli aivūō mūdra teisīs vellīs*. isä neisi *kuolemā emēä neil jo beλλu*. i isä jutteli: *vanepalle poigalēē ja tšehsimäizellē koto puolittā*. a *ivana*, *sille mitä vajā lieb*, *sie tule minū tšeäpällē*. i *tšüzü*, mitä *sille vajā on*. — a *teisilēē jutteli*: *tätä vällēä älkā ajagā*, *etti tämä on vähämieline*.

no meni pallo vähänaikā, kunikas *tetsi sūrēē ettsigūō*. kuttse keikēē väjle, mitä on vait *tämēä rikkiz vätšie*. i jutteli väjeliē: *vot*, *minū tütär isup seittsemättämäl jätažilla*. *tšen veib hüpätä*, i *sermuhsēē vettä tält*, *se lieb minū vävū*. i *tuleb medde rikl peällē seta*, i *sis se vävū sūrēē božatterī tarav*, kumpa *veip sinne hüpätä*, *linnuā lentēä vai opezel hüpätä*.

keikī menti. i *ned menivād velled*, *kahs vellie*. a *ivanāt ev vetettu*. *täm meni izällē tšeäpēä peällē*. i *juttēēv*: *minū velled obižoitās*. *ize menivād a minū jättivād*.

isä juttel: *kunikā vävū lieb*. *älä idge! vot*, *mie annan sille opezēē*, i *kulta-mēekā*, *epezed lati*, *šolkkazed ratussemed*, i *valkeat sermikkā*. *kaunī sāppugad*, *sinizilē paltūō*. *mussa šlēäppi kemēē sulgākā*. *pane net sevad üllē*, *kulta-mēekka vüöllē*, *šlēäppi pählē*. *issū opezelē seltšēä* i *pane menemēä*. i *juttēē nī opezelle*: *ka, u-rga*, *ka, u-rga*, *hüppēä taivā kerkülēē ja kunikā uonēēlēē*, *kuza minū nuorikke isub*. i *tälēē peällä seizo puol tunniä*, *kunni mie tällilē sūta annan*. ja *sermuhsēē tšäieš vetan*.

opene jutteli: *eb miltine lintu nī lentēä kui mie*.

issū opezeλλe seltšëä. i opeņe neisi taivā kerkūlē. tūlispēan
meni. lidna tāinēā vātšie, kunikā dvortsā iezā eli meneλλaiš vātšie.
keik tahotti hūpātā. a tšennīd ep peässū. a tāmā kerkepaln lidnā
opežēkā tūlispēakā meni. i vātši reāguttī lidnā müö sūreλλe älellä,
etti mettsā-χāmo kase tul ep tūlispēakā. tām hūppi i ante sūta
tūtāriko lē. i vetti sermuhsē. a opeņe tūlē pēal seise. i kunikā
tūtār tāllie pani petsatī peālie. i tām tuli vällēä. tās tūlispēakā
kotuōsē. opežē lahtsi vällēä. i sevad ante opezeλλe oitū. a ize
petsatī site tšin ruojakkā rātiēkā. i seniē sermēē pani tšin ruojakkā
šižgākā, kummaz eli sermuz. vot, meni jo nāteli teine, kēgz vellet,
tulivat tagāz. vot, kunikaz i tšüzūv: eliko keik vātši tullu?

a nāmā juttelivad: meil hullu velli jäi kotuō vait.

a kunikaš tšahsi tuvva velliē dvorttsāsē. keik vātši etsittī.
petsattia eb levvettū. nāmā tulivad vellet kotuō. i tšüsüvād: mihie
peā sitoziō? mitā peākā on?

akkunāl māntšizin pojokkeisikā sirkā, dai sirkākā lahzed
leivād lobā müö. verel on loba.

a mitā tšājiekā teid?

a māntšizin pojokkeisikā tammastammā, i naglāsē ratkazin
sermēē.

no kuhē sinua hullua vied? ko kunikas kuttse viel! sinū läpi
siglā kunikalē lietlēsie kusemā ev vijjā.

nūt tās koko kū ettsiässā keikkeg rikkie müö. i seta jo litši
tulēv. a kunikaz viel ep tšā mitāid valmissua setāsē. kunikaz
ante senā: χof ku vana elküō, χof ko läsiōv elküō, vait miez
elajā, keiki piēb eλλa kunikal. siz vietī se hullu vānuška. tām
meneb ruojakkāl rätīel ain on peā tšin sibottu. velled juttēvād:
nāt, kase kunikā vāvū tulēv. seittsemie paikākā tšiuotto üllä ja
kahessemā paikākā kātsad jalgaza. toholāputid jalgaza, i rikki-
läized. ai sitā kunikā vāvüätä!

älkā velled minua nagragā rahvā aikā. jumal annab voimā. a
jumalā emā annab mille enne. i lienen mie mokoma niku tüō.

ē! velled juttēvād, ābramā tūtār ep tulē sille meheliē. a
kunikā tūtārt sis nūχata et sā, edi näe tätā kertaid. küle, ko
rahvas pajattās.

kuibe, kuibe! mie en eļe kuiva pū. meneλλaiš marjā i minuz on.
da kui nī, kui nī? kunikā vāvū ed liene, velled juttēvād.

jo kunikā dvortsā tüveņ ovad. tām vellilie juttēv: mie jān
vähänaigassi teiš.

a ize tšäntü nurkā tagā. i reāgub ovessa enelliēz: hüppä, i tule tširiēpää. i roho b ehtissi minū jangā alla painua. e leizit sie sinä tälēē tuiskuñ. tule!

tuli openē tälēēkā. issū seltšäā opezeleē. i meneb emi velli müötä. a velled evät tuntenu tätä, a tām vellille juttēē: neiskä ieš! kas i v a n a meneb!

i meni! meni kunikā dvorttsā. opezeēkā aje. siel kunikaz vassā vetti. tüttäriekā rinnā. i tām kunikälēē jutteli: lazze keik vätši vällä. mie üpsinēä menen setimā.

kunikaš tšüzüp tālt: näütä mille merkki, kui sie neēt setimā üpsinēä.

a issū minūkā seltšäā minū opezele. i menemä tagā lidnä merie peälie.

a mereš neizep kit-rība neillē vassā. puhub neillē kui meneat virstaat vettä peälie i suhēē. tāmā vetti ühiē suagā šleäpiltä, viskazi i tuli sūr kerkeq siata, etti kit-rība ev veinnu siatässā puhua. sis kunikaz juttēē: mie teän, etti siäl on voimā pallo.

siz mēēkā vetti. i puolittā kit-rība neikkaz. siz jutteli kunikälēē: tahod viel, näütäm mitäid?

siz tām näütti kunikälēē mettsäzä. kui vippazi kultamēēkākā, nī tuhattemat virstaat mettsäā mälēē pani. kunikaz jutteli tällie, etti mie jumalalt tšüsüzin aikā kammugā vävüä.

nüt pulmat pietti kunikā tüttäriekā. a velled ain kotüö uottēēvad. tām kuttse vellit dvorttsā pulmelēēsēē. i jäi tām kunikā vävüäs.

6.

Ühel mehel oli kolm poega. Üht kutsuti Iivanaks, nooremat. Ja tema oli palju imelikum teistest vendadest. Isa hakkas surema. Ema neil enam polnud. Ja isa ütles: «Vanemale pojale ja keskmisele maja pooleks. Aga, Iivan, (kui) sulle midagi vaja on, siis tule minu kääpale. Ja küsi, mida sul vaja on.» Aga teistele ütles: «Teda ärge ajage välja, sest ta on poolearuga.»

Noh, läks palju (või) vähe aega, kuningas tegi suure olengu. Kutsus (kokku) kogu rahva, mida vaid on tema riigis rahvast. Ja ütles rahvale: «Vaata, minu tütar istub seitsmendal korrusel. Kes võib üles hüpata ja temalt sõrmuse võtta, see saab minu väimeheks. Ja tuleb meie riigi kallale sõda. Ja siis see väimees tapab suure vägilase, kes võib sinna hüpata, linnuga lennata või hobusega hüpata.»

Kõik läksid. Ja need vennad läksid, kaks venda. Aga Iivanat ei võetud. Ta läks isa juurde kääpale. Ja ütleb: «Mulle teevad vennad liiga. Ise läksid, aga mind jätsid maha.»

Isa ütles: «Kuninga väimeheks saad. Ära nuta! Vaat, ma annan sulle hobuse ja kuldmõõga, hõbedast raudrüü, siidist ratsmed ja valged sõrmkindad, punased saapad, sinise palitu, musta kübara kolme sulega. Pane need rõivad selga, kuldmõök vööle, kübar pähe. Istu hobusele selga ja pane minema. Ja ütle nii hobusele: kaurga, kaurga! Hüppa taeva kõrgusele ja kuninga hoonele, kus minu pruut istub. Ja tuule peal seisa pool tundi, kuni ma talle suud annan. Ja sõrmuse käest võtan.»

Hobune ütles: «Ei ükski lind nii lenda kui mina.»

Istus hobuse selga. Ja hobune tõusis taeva kõrgusele. Tuulispeana läks. Linnatäis rahvast, kuninga lossi ees oli mitmesugust rahvast, kõik tahtsid hüpata. Aga keegi ei pääsenud. Aga tema läks linnast kõrgemalt hobusega, tuulispeana. Ja rahvas karjus mööda linna suure häälega, et metsatont, see tuleb tuulispeana. Ta hüppas ja andis suud tüdrukule. Ja võttis sõrmuse. Aga hobune tuule peal seisis. Ja kuningatütar pani pitsati otsale [= peale]. Ja ta tuli ära. Taas tuulispeana koju. Hobuse laskis lahti. Ja rõivad andis hobusele hoidu. Aga ise sidus pitsati kinni määrdunud rätiga. Ja selle sõrme, kus oli sõrmus, pani kinni määrdunud kalguga. Vaat, läks nädal (või) teine, kui vennad tulid tagasi. Vaat, kuningas aga küsib: «Kas kogu rahvas oli tulnud?»

Aga nemad ütlevad: «Meil jäi hull vend vaid koju.»

Aga kuningas käskis tuua venna lossi. Kogu rahvas otsiti (läbi), pitsatit ei leitud. Nad tulid, vennad, koju. Ja küsivad: «Miks oled pea (kinni) sidunud? Mis (viga) peaga on?»

«Õues mängisin poisikestega *sirkat* (eriline keppmäng) ja lapsed löid kepiga vastu otsa. Ots on verel.»

«Aga mida käega tegid?»

«Aga mängisin poisikestega *tammastamma* ja lõin sõrme naela otsa.»

«Noh, kuhu sind hullu viia? Kui kuningas kutsus veel! Sind sõela läbi kuningale leede kusema ei viida.»

Nüüd taas kogu kuu otsitakse tervet riiki mööda. Ja sõda tuleb juba lähedale. Aga kuningas ei tea veel midagi sõjaks valmistuda. Kuningas andis teate [= sõna]: olgu kui vana tahes, olgu kui haige tahes, (kui) vaid meesterahvas, kõik peavad olema kuninga juures. Siis viidi see hull Vanjuškä. Ta läheb, määrdunud rätiga on pea aina kinni seotud. Vennad ütlevad: «Näed, see kuninga väimees tuleb. Seitsme paigaga särk seljas ja kaheksa paigaga püksid jalas, tohtviisud jalas, ning katkised. Oh seda kuninga väimeest!»

«Ärge, vennad, mind naerge rahva ees. Jumal annab jõudu. Aga jumalaema annab mulle õnne. Ja saan ma niisuguseks nagu teie.»

«Eel» vennad ütlevad, «Aabrami tütar ei tule sulle mehele, aga kuningatütart sa ei saa nuusutada, ega näe teda kordki. Kuule, kuidas rahvas räägib.»

«Küllap, küllap! Ma ei ole kuiv puu, mitmesugust marja minuski on.»

«Ja küidas nii, kuidas nii? Kuninga väimeheks sa ei saa,» vennad ütlevad.

Juba on nad kuninga lossi juures. Ta ütleb vendadele: «Ma jään väheseks ajaks teist (maha).»

Aga ise käändus nurga taha. Ja hõikab enesele hobust: «Hüppa, ja tule kiiremini. Et rohi ei suudaks minu jala all painduda. Oleksid sa siin tuuletuisuna. Tule!»

Tuli hobune tuulega. Istus selga hobusele. Ja läheb oma vendadest mööda. Aga vennad ei tundnud teda. Aga ta ütleb vendadele: «Kasige [= tõuske] eest! See Iivan läheb.»

Ja läks! Läks kuninga lossi. Hobusega sõitis. Seal kuningas võttis (ta) vastu kõrvuti tütreaga. Ja ta ütles kuningale: «Lase kõik rahvas ära. Ma lähen üksinda sõdima.»

Kuningas küsib talt: «Näita mulle märk, kuidas sa hakkad üksi sõdima.»

«Aga istu minuga selga mu hobusele. Ja lähme linna taha merele.»

Aga merest tõuseb valaskala neile vastu. Puhub neile õige mitme versta tagant vett peale ja suhu. Ta võttis ühe sule kübaralt, viskas. Ja tekkis [= tuli] kõrge sild, et valaskala ei saanud sillani puhuda. Siis kuningas ütleb: «Ma tean, et sul on jõudu palju.»

Siis võttis mõõga. Ja lõi kas valaskala pooleks. Siis ütles kuningale: «(Kas) tahad veel, näitan midagi?»

Siis ta näitas kuningale metsas. Kui viipas kuld mõõgaga, nii tuhandel verstal pani metsa maha. Kuningas ütles talle: «Et ma palusin jumalalt just niisugust väimeest.»

Nüüd peeti kuningatütrega pulmad. Aga vennad aina kodus ootavad. Ta kutsus vennad lossi pulma. Ja jäi ta kuninga väimeheks.

7.

eli starikka ja staruxa. starikka tsäüsi kaloi pütämäh, a staruxa tšedrás tappuroita. eliväd nämä merië rannaza zemlänkaza. starikka tuli kotuõ. juttëëb naizikolle: mitä kaloid elen pütännü ment vuotta, viel kammugā kummā bellu.

staruxa juttëëb: mikä mokoma?

koko tsüda, juttëëb, tänän eli pütannu verkküösëë üps kala. bellu aivüõ süri. a kustene eli. inlähmizie älel pajatti. i tsüsü mint mesizikā mielikā vetië. i mie lazzin. a milne jutteli: mitä

силле vajā, tule tsüsumēä meriē rantāsēē. mie keikkēa sille annan. seniē perās, etti lazzid minua volilēē.

a staruxa juttēēv: a sie hullu haiskā! ed veinnu tsüsüä kalalta vaseš kaukala? ved nāt kas on lehkennu! ep sā mitäit tehä. mene meriē rantā tagāz! tsüzü vassen kaukalo i uone!

meni starikka meriē rantā. kummarti mereliēsiē. mereš neisi vesi tšihumā. i tulēp kulteņe kala. i juttēēp starikalle: mitä sie tahod?

a starikka juttēēv: staruxa tsüsü vaseš kaukala i uonetta.

a menet kotüö, lieb vassene kaukalo i uone. no goŗa sille staruxākā pallo lieb. aivüö kurāzittāp pallo.

meni starikka kotüö. vātab vassen kaukalo on i vassene uone. staruxa reāgub vassā: jo tulēd vällēä.

tulēn, starikka juttēēv. oņko sil üvā elēä vassezez uonēēz? ei sie hullu-matti, et sie teätännü tsüsüä pararāta kalalta? a mitä sie tahot tsüsüä viel? juttēēv.

mie tahon ella stalbovoi dvoŗaņkei. en taho ella talon-poikanaisenna.

meni starikka tāz meriē rantā kalā reākamā. vot tās kala tulēp tällie. jo vesi keikk on merez mutikaz. i juttēēv: mitä sie tahot tsüsüä?

a minū staruxa tahob ella stalbovoi dvoŗaņkei. štobi sie na pasi lotškaņ eleizit tällie. i meriē pehjaza miltin sil on dvoŗttsa, i štop se eleiš tämēä.

kala juttēēv: kast eb liene.

a tämā juttēēv: sis täm minū tapav, staruxa.

mene kotüöz. staruxa lieb vanā kaukalüö tüveņ. i itkemā lieb. a sie mene i narri tätā: oņko üvā issua stalbovoi dvoŗaņkoi, rikki kaukalüökā?

7.

Oli taat ja eit. Taat käis kalu püüdmas, aga eit ketras takku. Elased nad mererannal muldonnis. Taat tuli koju. Ütleb naisele: «Mis (küll) kalu olen püüdnud mitu aastat, niisugust imet pole veel olnud.»

Eit ütleb: «Mis niisugune?»

«Lausa [= kogu] ime», ütleb, «täna oli sattunud võrku üks kala. Polnud väga suur. Aga kuldne oli. Inimese häälel rääkis. Ja palus mind mesise meelega (teda) vette (lasta). Ja ma lasksin. Aga mulle ütles: mida sul on vaja, tule mererannale paluma. Ma annan sulle kõike. Sellepärast, et lasksid mind vabaks.»

Aga eit ütleb: «Ah, sa hull raisk! Ei võinud küsida kalalt uut küna? Näed ometi, see on lõhkenud! Ei saa midagi teha. Mine mereranda tagasi! Palu uus küna ja eluhoone!»

Läks taat mereranda. Kummardas merele. Merest hakkas vesi keema. Ja tuleb kuldkala. Ja ütleb taadile: «Mida sa tahad?»

Aga taat ütleb: «Eit palus uut küna ja uut hoonet.»

«Aga lähed koju, on uus küna ja hoone. Aga muret tuleb sul palju vanaeidega. Väga palju kuraasitab.»

Läks taat koju. Vaatab: vastne küna on. Ja vastne eluhoone. Eit karjub vastu: «Juba tuled ära.»

«Tulen», ütleb taat. «Kas sul on hea elada uues hoones?»

«Oi sa hull-Mats! Ei sa osanud kalalt paremat küsida?»

«Aga mida sa tahad paluda veel?» ütleb.

«Mina tahan olla aadli soost mõisnikuproua. Ma ei taha olla talupojanaisena.»

Läks taat taas mereranda kala hüüdma. Vaat, taas kala tuleb tema juurde. Juba on vesi meres täiesti segane. Ja ütleb: «Mida sa tahad paluda?»

«Aga minu eit tahab olla aadli soost mõisnikuproua, et sa oleksid talle käskjalaks. Ja merepõhjas, milline on sul loss, et seegi oleks tema (oma).»

Kala ütleb: «Seda ei ole.»

Aga tema ütleb: «Siis ta mu tapab, vanaeit.»

«Mine oma koju. Eit on vana küna juures. Ja nutmas on. Aga sina mine ja narrita teda: kas on hea istuda aadli soost mõisnikuprouana katkise künaga?»

8.

eli emintimä. tüttärikkeizezēll eli tšümmiē vuotta vaš. a emintimēä tüttärell eli vīste-ššemet vuotta. i tämä ep tahtonnu, etti starikā tütär eläissi sinnä. juttēep starikalleg: vie emas tütär mettsēä. mie panen tappura-kuontalod, i tšäsi-tšedrāpū. i puol satā panen tälliē tšäsi-värttāni.

nüt starikka raketab ovessa i ize idgeb. no tüttärikkeizezēlle emintimä pani kāsa apoit kapussoi, kahs pihya sūrimoi, i kahs pihya ernei, vīz brukvā, kem rettsēä, i nellä lūkkā, i kahs pihya javoi, i tšümmiē kuontalā. i štob näteliš eļeiš tšedrättū.

starikka pani tuli-näüttimie, i tšümmiē butškā päreitā, i jaššikā spitškoi. jätti starikka tüttäriē mettsēä zemlāņkāsēē kuontaloi tšedrāmēä.

tüttärikko sekas kakkui vähäkkeizēē, rehtelkakkui. i neisi sūōmēä. johs pikkarainē irti. i jutteli: anna milleg kakkua. mie silleg lien keapuzā. ed neize itšävōimēä, ed neize itkemā.

ante kakkua.

nüd mis sille juttëen jutü. tuleb ehtagonna karu, i juttëëv: nēemma pimepiakkua mäntsimeä. i karu sille juttëëv: ko tapān tšini, siz mis sinū süön. a ko n tapā, siz mis sille annan kultā epeata. i karjā lehmī, i dabunī opezita, seitsië kirstua sepeita meneļlaisi. i neizer sinua suvāmā emintimā. īri pajatti. a mis sis tulen, ko karu sille pikkaraižëë tšellëä annav, ko nēetta pimepiakkua mäntsimeä. a mis nēen seinī müö juonittelemā. a karu nēep pütämä. tämä minua ep tapā. a silmät sißomma kevepi tšini rätiëkā.

nüt tuli ehtagon karu. a karu vef kast ep teätännü, mitä īri pajatti tüttärikkeizeleë. kolizer karu uhsëësëë. tüttärikkein tšüzüv: tšen on?

mis elen, mettsäkaru. lazze minua suojettelēmā: miļļ on aivüö tšülmä.

tüttärikkein juttëëv: piëb laskeg suojettelēmā. lahtsi.

karu tuli: aχ, aχ, kui üvälilë siļ haizer keik. kakkui elet tehni. tein. da enäpi ep jeännü. ato elezin antannu i sille. da enäpëä beļe.

karu juttëëv: beļe, nī dava-i pimepiakkua mäntsimeä. eb lie sille siz nī itšävä.

no neisevad lukemā, kummaļ silmät tšin panna. no üfs, kaks, keļmed lukevad. kummaļ tulep keļmaiz, senell i piëp silmät tšin panna. alke karu lukeg, kanni lukeg: üfs, kaks, keļmed. karuleë i silmät tšin piti panna. karu ante tällië pienie tšellëä.

sis juonittele tšellëäkā. miļļ on silmät tšin. mis en näle.

site karu silmät tšini. tšellëä veti tšätie. tuli īri. tam īrelle kagla tšellëä site. ize meni ahjüö alā paküö. vot īr i juonittelep siltä müö, lakeg müö, seinī müö. karu püteli uomikküössä. ebi tavannu. väsü karu mäntsie. juttëëv: avā silmäd avëë. mis sille mahzan keik sūrëë mahzüö. mis elen aivüö väsünnü.

a tüttärikkein jutiëëv: mis elen enäp väsünnü, dai mitäid en juttëë. i sinua peltšëän.

älä peltšëä minua. avā silmäd avëë!

avas silmäd avëë. veti iestëä tšellëä īrelt tšätie. i avas karu silmäd. sis karu jutteli: annam mis sille dabunī opezita, sūrëë karjā lehmī, seitsië kirstua sepā, sūrëë bodžgā kultā, teizëë epeata. annam mis sille seitsië sigla vahtsizita, i kaks kaläskā kauni

rattaikā. keļteizēē luokākā opezed raketettu lievād.

i karu meni vällsā. i tälliē keik jāivād.

nūt starikka, isā, meneb vāttamā. a mašaš kutsetti tūttārikkeiš.

kui sie, maša, elād?

elān, ātāni, kass on minu rikkauz. kane on keik minū. milleg karu ante.

nūd menevād jzēākā kotūō. a nāilēli koira emintimällä. i koira haukub: tjäf, tjäf, sūr karja lehmī tuleb, i dabuni opezl. maša tuleb. kultā tuov. epegt tuov. ai enneva armattoine maša.

a minū fjokla meneb, nī enāp tuov.

tuli maša rihie. lehmād, i opezed akkunall ova. i kultā botškeikā.

emintimā eb antannu mašalēē süvvā, a meni jo mažākā mettsēā nāüttāmēā zemlāņkā emēā tūttārelle, što tuožē rikkautta saiš. no jo menivād. tūttārelliē pani lānnikko veita, sūrēē lobatkā lihā. pani kukšinā ülettā, sūrēē lādguō vorogā, šaikā mettā, koko vārtsī javoit, kaks nippua süāmmīt. i jätti sinne. i tulivad vällsā mažākā. a fjoklā jätti.

teizeļ päivēā meni vāttamā, a tūtärt i eloza beļe. karu repi. a ko tām tetši kakkui, tuli īri, tšüsū kakkui. eb antannu. tāmā taitšinākā viskaz ģrtā. a tuli karu. tāmā avaz uhzēē üvi mieli. dūmaz etti tuop, pallo kultāt, annav. i lutši lugū. tūttārikkein lutši. enessā alke: ūps, kaks, keļmed. i piti silmāt tšīn panna karu tāltā. i karu neisi pūtāmēā i sei. emā tuleb vāttamā teizeļ päivēā. a koira haukub vārājēā tüveņ: tjäf, tjäf, fjokla on revittū, karū revittū. fjokla kotūō ep tule. karu lūd lutši. siltā müō leživād.

siltā müō i ova. lūd.

8.

Oli vōōrasema. Tüdrukuke oli kümneaastane alles. Aga vōōrasema tütar oli viieteistkümneaastane. Ja ta ei tahtnud, et taadi tütar elaks siin. Ütleb taadile: «Vii oma tütar metsa. Ma panen takukoonlad, ja käsikedervarre, ja poolsada panen talle käsi-värtnaid.»

Nüüd rakendab taat hobust ette ja ise nutab. Aga tüdrukuke-sele pani vōōrasema kaasa hapukapsaid, kaks peotāit suurmaid, ja kaks peotāit herneid, viis kaalikat, kolm rōigast, ja neli sibulat, ja kaks peotāit jahu, ja kümme koonalt. Ja et nādalaga oleks kedratud.

Taat pani pilakuid ja kümme kimpu peerge, ja karbi tikke. Jättis taat tütre metsa maaonni koonlaid ketrama.

Tüdruk tegi [= segas] kooke vähekesse, pannkooke. Ja hakkas sööma. Jooksis tilluke hiir. Ja ütles: «Anna mulle kooki. Ma olen sulle kasulik [= kõlblik]. Sa ei hakka igavust tundma, ei hakka nutma.

Andis kooki.

«Nüüd ma sulle räägin [= ütlen] jutu. Tuleb õhtul karu, ja ütleb: hakkame pimesikku mängima. Ja karu ütleb sulle: kui saan kinni, siis ma su süön. Aga kui ei saa kinni, siis ma annan sulle kulda, hõbedat. Ja karja lehma, ja karja hobuseid, seitse kirstu rõivaid mitmesuguseid. Ja hakkab sind võõrasema armastama,» hiir rääkis. «Aga mina tulen siis, kui karu sulle tillukese kella annab, kui hakkate pimesikku mängima. Aga mina hakkas seinu mööda jooksema. Aga karu hakkab püüdma. Ta mind kätte ei saa. Aga silmad seome rätiga hästi kõvasti [= kõvemini] kinni.»

Nüüd tuli õhtul karu. Aga karu ju seda ei teadnud, mida hiir rääkis tüdrukule. Koputab karu uksele. Tüdrukuke küsib: «Kes on?»

«Mina olen, metskaru. Lase mind soojenema. Mul on väga külm.»

Tüdrukuke ütleb: «Peab soojenema laskma.» Laskis.

Karu tuli: «Ah, ah, kui hästi sul lõhnab kõik. Kooke oled teinud.»

«Tegin. Ja üle [= enam] ei jäänud. Muidu oleksin andnud sullegi. Ja enam ei ole.»

Karu ütleb: «Pole, siis hakakem pimesikku mängima. Sul pole siis nii igav.»

Noh, hakkavad lugema, kes peab silmad kinni panema. Noh, üks, kaks, kolm loevad. Kellele tuleb kolmas, sel peab silmad kinni panema. Hakkas karu lugema, nii lugema: «Üks, kaks, kolm.» Karul peab silmad kinni panema. Karu andis talle väikese kella.

«Sa jookse kellaga. Mul on silmad kinni. Ma ei näe.»

Sidus karul silmad kinni. Kella võttis kätte. Tuli hiir. Tema sidus hiirele kella kaela. Ise läks ahju alla pakku. Vaat, hiir jooksebki põrandat mööda, lage mööda, seinu mööda. Karu püüdis hommikuni ega saanud kätte. Väsis karu mängimast. Ütleb: «Ava silmad [lahti]. Ma sulle annan [= maksan] täiesti [= kõik] suure maksu. Ma olen väga väsinud.»

Aga tüdrukuke ütleb: «Ma olen enam väsinud ja midagi ei ütle. Ja sind kardan.»

«Ära karda mind. Ava silmad [lahti]!»

Avas silmad [lahti]. Võttis enne kella hiirelt kätte. Ja avas karul silmad. Siis karu ütles: «Ma annan sulle karja hobuseid, suure karja lehma, seitse kirstu rõivaid, suure vaadi kulda, teise hõbedat. Ma annan sulle seitse sõelatäit vaskseid, ja kaks tõlda punaste ratastega. Kollase loogaga hobused on ette rakendatud.»

Ja karu läks välja. Ja talle jäi kõik.

Nüüd taat, isa, läheb vaatama. Aga Mašaks kutsuti tüdru-
kukest.

«Kuidas sa, Maša, elad?»

«Elan, isake. See on minu vara [= rikkus]. Need on kõik minu.
Mulle karu andis.»

Nüüd lähevad isaga koju. Aga neil oli koer võõrasemal. Ja
koer haugub: «Tjäf, tjäf, suur kari lehma tuleb, ja kari hobuseid.
Maša tuleb. Kulda toob. Hõbedat toob. Oi, õnnelik vaeslaps Maša.»

«Aga minu Fjokla läheb. Siis enam toob.»

Tuli Maša tuppa. Lehmad ja hobused on õues. Ja kuld vaati-
dega.

Võõrasema ei andnud Mašale süüa, aga läks juba Mašaga metsa
ematütrele maaonni näitama, et ka saaks vara (= rikkust). Noh,
juba läksid. Tütrele pani länniku võid, suure kamaka liha. Pani
poti koort, suure kausi kohupiima, kruusi mett, terve koti jahu,
kaks nippi kõige paremaid linu. Ja jättis sinna. Ja tulid ära
Mašaga. Aga Fjokla jättis.

Teisel päeval läks vaatama. Aga tütart eluski pole. Karu oli
rebinud (katki). Aga kui tema tegi kooke, tuli hiir, palus kooke. Ei
andnud. Ta viskas taignaga hiirt. Aga tuli karu. Ta avas ukse
heameelega. Arvas, et toob palju kulda, annab. Ja luges loo. Tüd-
rukuke luges. Enesest algas: üks, kaks, kolm. Ja karu pidi tal sil-
mad kinni panema. Ja karu hakkas püüdma ja sõi ära. Ema tuleb
vaatama teisel päeval. Aga koer haugub värava juures: «Tjäf, tjäf,
Fjokla on (katki) rebitud, karu poolt rebitud. Fjokla koju ei tule.
Karu luud luges. Põrandat mööda lamavad.»

Põrandat mööda (lialali) ongi luud.

9.

*elivat kem tüttärikkua, pletittivät kassoi, i juttelivad: menem-
mä kapussoi isuttamä metsää i pellaüö rajalee. i neemma tsäümää
vahtimä, tüttärikküö untä jatkamä.*

*isuttivad nämä kapussä kem pientäreä. nämä neisivad vahtimä.
i tapazivad jänessië. neisivat tulikkai sütsälpäikä ajamä. ajevad
järviessä takä. tahte jänez hüpatä vetië. a konna iezä jänessä,
hüppi. jänez neisi nē kevi nagramä, etti ülēē nehkazi. i para-ika
on jänessel üli nehtsi.*

9.

Oli kolm tüdrukut, palmitseid palmikuid. Ja ütlesid: «Lähme
kapsaid istutama metsa ja põllu rajale. Ja hakkame käima val-
vamas, tüdrukuund jätkamas.»

Istutasid nad kapsast kolm peenart. Nad hakkasid valvama. Ja kohtasid jänest. Hakkasid tuliste tungaldega ajama. Ajasid järveni taga. Tahtis jänes vette hüpata. Aga konn hüppas jänese ees. Jänes hakkas nii kõvasti naerma, et ajas huule lõhki. Praegugi on jänesel huul lõhki.

10.

eli ielmuinā ühellā mehellä tütar. tämä naisiuzi teizele naizele. a tein naine jutteli tällie: sinū tüttäriekā elämää en neize. vie tämä sohëe. i vokki vie kasa. i lā sammališ šolkkā tšedrääb. — süvöä mitäit kasa ep pantu. — suvi suoja, sād marjoikā süön-nünn ella.

samei vajomā sohëe vietī. i jätettī sinne. i tām dümāp ko neep šolkkā tšedräämää sammalaš. lenti tällie lintu peä peällie. inieh-mizie äälel pajatab: vot, kuhëe mie lentiën, sie tule takā. lentiën mie ostrovā, sie tule takā. mie sille tuon süvöä sūri pähtsinīt i eunēi.

tüttärikko meni linnū takā. kuhëe lintu lenti, meni sinne. siel tällie tuleb vassā staruza ostrovaza. i tällie pajatab: kui sie tehtizit tänne tulla? tänne vait kunikā tüttäret tšäüväd. teäl on karut kallid, epea-jalgat, kulta-ššetinad, vahtsized opezed i epea-arjad. teäl on linnut šolkkezet sived, epeized jalgad, kultezed ännäd. i menellaized marjat teäl, i pähtsinäd, kukkulpeät kunikā poigad, klazized dvortsat sūred. kalat pajattavad iniehmizie äälellä. a brūdaz eläväd. sie kalā älä kertā viessä. i lintuikā älä pajata. a mene tagepä nitā. siel kahs staruza kakkui tetševäd. nämä sinua süöttäväd.

eb ehtinnū tām kakkui süvöä, tuli tämää tüvöle kultasarvi pedra. i juttel tällie i tämää nimie, etti mie epen münettu neddalt, tehtü pedrassi. a mie epen xolostoi pojo. ko sän kazëe nahgā vällää vettä, mie sinūkā venttsaun. sie kazëe veit tehä. veta sarviš tšin i tempā sarvet peäs vällää. a nahka ize lähev.

tām i tempaz. i nahka tekku vällää. i tām jäi iniehmiseñ seisomā. i juttëep tällie: lähemmä teält tširlep vällää.

vettivat tšäeš tšin. i ankevad johsa vällää. mā neisi kevi kumizemā, mettsä šumizemā, linnud vilisselemää, karud märizemää. a nämät tširies johsivad ostrovaš sohëe, pū tagā painuzivad. a suoza konnat kruokkuzivad. kalad brūdaz laulevad.

Oli ennemuiste ühel mehel tütar. Ta abiellus teise naisega. Aga teine naine ütles talle: «Sinu tütreaga elama ma ei hakka. Vii ta sohu. Ja vokk vii kaasa. Ja las ketrab samblaist siidi.» Süüa midagi kaasa ei antud. «Suvi soe, saad marjadega söönuks [= söönud olla].»

Kõige enam vajuvasse sohu viidi. Ja jäeti sinna. Ja ta mõtleb, kuidas hakkab samblast siidi ketrama. Lendas talle lind pea peale. Inimese häälega pajatab: «Vaat, kuhu ma lendan, sa tule taga. (Kui) ma lendan saarele, sa tule taga. Ma toon sulle süüa suuri pähkleid ja õunu.»

Tüdruk läks linnu taga. Kuhu lind lendas, läks sinna. Seal tuleb talle vanaeit saares vastu. Ja pajatab talle: «Kuidas sa tohtisid siia tulla? Siin käivad vaid kuningatütred. Siin on karud kallid, hõbejalgsed, kuldharjalised, vasksed hobused ja hõbelakad. Siin on linnud, siidised tiivad, hõbedased jalad, kuldsed sabad. Ja mitmesugused marjad on siin, ja pähklid, kõrgepead kuninga-pojad, klaaslossid suured. Kalad kõnelevad inimese häälega. Aga tiigis elavad. Sina kala ära puutu veest. Ja lindudega ära pajata. Aga mine neist tahapoole. Seal teeb kaks eite kooke. Nad annavad sulle süüa.»

Ei suutnud ta kooke süüa, tuli ta juurde kuldsarv põder. Ja ütles talle tema nimegi. «Et ma olen muudetud nõia poolt, tehtud põdraks. Aga ma olen vallaline poiss. Kui saan selle naha ära võtta, siis laulatan enese sinuga. Sa võid seda teha. Võta sarvest kinni ja tõmba sarved peast välja. Aga nahk läheb ise ära.»

Tema tõmbaski. Ja nahk kukkus ära. Ja ta jäi inimesena seisma. Ja ütleb talle: «Lähme siit kiiremini ära.»

Võtsid käest kinni. Ja hakkasid ära jooksma. Maa hakkas kõvasti kumisema, mets sumisema, linnud vilistlema, karud mõmisesema. Aga nemad jooksid kiiresti saarest sohu, puu taha paindusid (maha). Aga soos konnad krooksusid. Kalad tiigis laulsid.

11.

kas eli nemtsā mā. ielmuinā siel eli vātsi seltšiep keikelēē elämälliē. a kui kozittī vällēä nuorikkegta, ženiḡa ep tsātännü. i nuorikke ženiḡā be.llu nähnü. ühel herralla eli iloza tütar kelteizi iwūhsikā. kerkegt kazvya, i aivvō tšābijā. tulivat teizeš lidnassa herra frovākā nänniē talūō vēgrāzī. i näüttī nāilīē tšābijā inīēhmīne. eli nāil ūps poika. i taktozivad naitta. i tšābijēät tüttarikkya meheliē vettā. poigā naittivad. tetsivāt pulmad. tširīē kautēē pulmad mändzitti. i eitettī makāmā nuorep. a tämä ep su-

vannu kehtaizi ivuhsī. uomniz vatte, etti kehtaized juvhesed. i tšelleid eb juolmu, i johsi paküö.

meni pallo vuosita. a nuorikke ain eläp sin kuoza nänniekä. a ženiḡa ep teä. i juolmī, etti paha vei ženiḡa. i tuli tädilt tširja kaukā lidnassa, vēgērā kunikā mālt, etti meila on nūd mokoma muoda, etti ženiḡa etsib nuorikkeḡa sūrēš artteliassa. tämä dūmaz mennä sinne elämēä tädilē. i tuli se päivā, kēz eli sūri artteliä tūttārī kopitettu. i vot, tūttāret keik elivad ilozis sepeiz. issuzivad reätva müö. sūri rihi eli jo tūinēä vätšie. tilā enäpēä bealu. a se meni, tāmēä naine vīmeizessi vāttamā. i tilā bealu, kuhēē issua. a tām jäi seisomā ahjūö tūvilē nurkkā.

vot, tuli ženiḡa. ženiḡa tuleb jezä. tāla on sinine rätte tšävezä. kumpā nēb nuorikeš vettamā, senelē panep pihā peälilē. meni tām partī läpi. eb näuttinnū üpsi. siz meni nurkkā, seizattu. siz vātab: seizob ahjūö takaḡ viel üpsi. i tām meni tāmēä tūvilē. ep tuntennu, etti tāmēä naine, kummā tämä jätti. pani pihā peälilē sinizilē rätlē. i kutsup tanttsimā. a tämä eittü. i vārizeb. i dūmāp ko tunnep, siz ajab vällēä. a ko teizele naisiub, nī milne paha mieli lieneb. nūd nämā tanttsizivad. tām tahte langeta mālēē. ženiḡa tšin piti. ep tuntennu, ko tanttsizivad.

tām johsi paküö. i meni sādūsēē. sāduz eli brūda. brūdā ran-naz eli järtšü. tām issüb i idgeb. i kevi neisī eneskā pajattamā: no ko tämä minū miez. da neizeb ennevaš elämēä teizekēkā, milne liep paha mieli.

a tämä koirēikā johsi tätä ettsimēä. seizop tāmēä sellēä takaḡ. i kūtāb, mitā pajatab. a tämä ep teätännū. vetti tätä tšini. i: oht silne itkeḡ, juttēp tāllilē. tiemmā pulmad. mie vetan sinua mehelilē.

a tām juttel vassā: sie kehtaizis ivuhsis johzit paküö, niku minū miez eli. ja jätti minū.

a tām tšüzüb: miltizeš sie lidnaš elet tulmu?

tämä jutteli lidnā. siz miez vetti entēäs ivuhsis tšini. i jutteli: kui mie elin hullu! mokomā tšäbijēä naizeē jätin. mā i mas teis mokomā bele.

See oli Saksamaal. Ennemuiste oli seal rahvas targem kogu elule. Aga kui kositi (välja) pruuti, peigmees ei teadnud (teda). Ja pruut polnud peigmeest näinud. Ühel härral oli ilus tütar kollaste juustega, kõrget kasvu ja väga ilus. Tulid teisest linnast härra

prouaga nende majja võõrsile. Ja meeldis neile ilus inimene. Oli neil üks poeg. Ja tahtsid naita. Ja kena tüdruku mehele panna (= võtta). Naitsid poja. Tegid pulmad. Kiiresti peeti [= mängiti] pulmad. Ja heitsid magama noored. Aga tema ei armastanud kollaseid juukseid. Hommikul vaatas, et (noorikul) kollased juuksed. Ja kellelegi ei öelnud. Ja jooksis pakku.

Läks (mööda) palju aastaid. Aga noorik elab aina seal koos nendega. Aga peigmeest ei tea. Ja öeldi, et kuri viis peigmehe ära. Ja tuli tädilt kiri kaugelt linnast, võõra kuninga maalt, et meil on nüüd niisugune mood, et peigmees otsib pruuti suurest kambast. Tema mõtles minna sinna tädi juurde elama. Ja tuli see päev, kus oli suur hulk tüdrukuid kokku kogutud. Ja tüdrukud olid kõik ilusates rõivastes. Istusid reas. Suur tuba oli juba rahvast täis. Kohta enam ei olnud. Aga see läks, tema naine, viimasena vaatama. Ja kohta polnud, kuhu istuda. Aga tema jäi seisma ahju juurde nurka.

Vaat, tuli peigmees. Peigmees tuleb ees. Tal on sinine rätt käes. Keda hakkab pruudiks võtma, sellele paneb õlale. Läks ta hulgast läbi. Ei meeldinud ükski. Siis läks nurka, jäi seisma. Siis vaatab: seisab ahju taga veel üks. Ja ta läks tema juurde. Ei tundnud, et tema naine, kelle ta jättis maha. Pani õlale sinise räti. Ja kutsus tantsima. Aga tema ehmus. Ja väriseb. Ja mõtleb, kui tunneb ära, siis ajab välja. Aga kui teisega naitub, siis mul on paha meel. Nüüd nad tantsisid. Ta tahtis maha langeda. Peigmees pidas kinni. Ei tundnud ära, kui tantsisid.

Ta jooksis pakku. Ja läks aeda. Aias oli tiik. Tiigi kaldal oli pink. Ta istub maha ja nutab. Ja hakkas enesega kõvasti kõnelema: «Noh, kui ta on minu mees ja hakkab teisega õnnelikult elama, mul on kurb meel.»

Aga tema jooksis koertega teda otsima. Seisab tema selja taga. Ja kuulab, mida räägib. Aga tema ei teadnud. (Peigmees) võttis ta kinni. Ja: «Küllalt on sul nutta,» ütleb talle. «Teeme pulmad. Ma võtan su naiseks (= mehele).»

Aga tema ütles vastu: «Sa kollaste juuste eest jooksid pakku, nagu minu mees. Ja jättis mu maha.»

Aga tema küsib: «Missugusest linnast sa oled tulnud?»

Tema ütles linna. Siis võttis mees enda juustest kinni. Ja ütles: «Kuidas ma olin hull! Niisuguse kena naise jätsin maha. Maailmas teist niisugust pole.»

12.

ielmuinā eli emintimā tūttārikkeizeļē. isā meni lidnā. a tūttārikkeizeļē emā teukkaz rīgā, kummaz rīgāš tšūditi. tām dūmaz, etti tūttārikkein siel kuoleb, ko eittūv. vot, kahsteššemei tunnia ūōtā kolisaš rīgā uhsē. a linad elivad ahettu. tūttārikkein neiši itkemā. a linad i juttēvad: ālā idge! mūō sinū ieš vassāmma.

tās paha henki kolizeb: avā uhsi!

linad vassāvad: emmä avā ussa. lā müö pajatamma emā elüö silalē tševēässä ja sütsüzüssä, kü muokatassa, i keikkeq mā.i.lmā müö medde lūt tāli vieb. tševēällä varai mehed, eväd makā tšen-nättä, i ilma furaskatta. päivä bele ülielie neissu, nämä adrakā tšüntāvād meitä vartēē. raut-ütšlellä ävessässä. sis_ko pihol viskuassa ühzi peatya müö meitä. siz müö sürez i pitsäs suves kazvamma. i sütsüzül meitä repiessä ivühšissa. naized repiväd mäs vällēä. sis_ko põllüit raddyaš jalkoi peällie. sis_ko medded vījässä rīgā, ahtassa. sis_ko tulevad mehed i naized rīgā. läm-mittēäs tšihvassi. sis_ko meitä sielt repiēs rīgassa. sis_ko meitä tappāssa, primozlikā keik medde peät kalkkaleđ vällēä. kalkka-leđ jēävād neillē tulavuotēē siemenessi. a sis_ko medded lagot-tāssa rohüö peällie. sis_ko iezā lunta vettās vällēä. sis_tās pan-naš rīgā. i rīga tšihvaš lämmitteäs. sis_ko meitä naizet tappamā neisevad. tapeppuila plakuttāssa. sis_ko vitemil lüvvässä. sis_ko meitä kräppiassa häkkeilla. sis_sukeqš. sis_ko meitä tšedratässä nitissi. sis_ko kutuassa kaḡkassi meitä. sis_ko emmellassa ehtei(tä) menelaisit. sis_ko kutuaš siata-šiskoi, kuhēē jalkoi pühtsiēs. miltized mükad müö terppizimmā mā.i.lmaza. sis_ko medde vanat palad jēävād, siz net keik zavodas paperiš tehäs. no vot, müö elemma nüd mütsitteli, mā.i.lmaza svätoid. ja perkele meisie älä tarttū. meil on angeliā terppimine. üqsid ev vei ni pallo terppiē, sillä meil on sini-kukkāt_ko kukitsemma. se on taivā voimaš terppimine meillē annettu.

kukke laule. perkele johsi vällēä. i tüttärikkein jäi elüö. uomniz naizikko tuli linoi vättamā. näeb etti tüttärikkein siell isub. i meni tšülēsäsiē, i jutteli vāelie, etti jumala tei lahzuk-keizēē. — a meila_ebi elmu lahsai. müö tämēä vetamma.

12.

Ennemuiste oli tüdrukukesel vōōrasema. Isa läks linna. Aga tüdrukukese tōukas ema rehte, kus rehes kummitas. Ta arvas, et tüdrukuke seal sureb, kui ehmu. Vaat, kell kaksteistkümmend öösi kolistatakse rehe uksele. Aga linad olid (sinna) ahetur. Tüdru-kuke hakkas nutma. Aga linad ütlevad: «Ära nuta! Meie vastame sinu eest.»

Taas kurivaim kolistab: «Ava uks!»

Linad vastavad: «Meie ei ava ust. Las me pajatame sulle oma elu kevadest sügiseni, kuidas (meid) vaevatakse, ja kogu maailma

mööda tuul meie luid viib. Kevadel vara mehed ei maga pastlata ja ilma mütsita. Päike pole üles tõusnud, nemad künnavad adraga meie jaoks. Raudäkkega äestatakse. Siis kuidas peoga visatakse ükshaaval mööda põldu meid. Siis me suure ja pika suve jooksul kasvame. Ja sügisel meid rebitakse juustest. Naised rebivad maast välja. Siis nagu tolmu lüüakse vastu jalgu. Siis kuidas meid viiakse rehte, ahetakse. Siis kuidas tulevad mehed ja naised rehte. Kõetakse kuumaks. Siis kuidas meid sealt kistakse rehest. Siis kuidas meid pekstakse kootidega, kõik meie pead, kuprad ära. Kuprad jäävad neile tulevaks aastaks seemneks. Aga siis kuidas meid laotatakse rohu peale. Siis kuidas enne lund võetakse ära. Siis taas pannakse rehte. Ja rehi kõetakse kuumaks. Siis kuidas meid naised peksma hakkavad. Vartadega plaksutatakse. Siis kuidas ropsi-mõõkadega lüüakse. Siis kuidas meid kraabitakse harjadega. Siis soetakse. Siis kuidas meid kedratakse niidiks. Siis kuidas kootakse kangaks meid. Siis kuidas õmmeldakse peoriideid mitmesuguseid. Siis kootakse põrandakaltse, kuhu jalgu pühitakse. Missuguseid piinu me kannatasime maailmas. Siis kui meie vanad tükid jäävad järele, siis need kõik vabrikus tehakse paberiks. Noh vaat, meie oleme nüüd märtrid, maailmas pühakud. Ja, kurat, ära meid puutu. Meil on ingli kannatus. Ükski ei või nii palju kannatada, sest meil on siniõied, kui õitsemel. See on taeva väest kannatus meie antud.»

Kukk laulis. Kurat jooksis ära. Ja tüdrukuke jäi ellu. Hommikul tuli naisterahvas linu vaatama. Näeb, et tüdrukuke istub seal. Ja läks külla, ja ütles rahvale, et jumal tõi lapsukese. «Aga meil ei olnudki lapsi. Me võtame ta (enesele).»

13.

ühel kunikā elli kem poikā. i keiki elivad elähtännūd. iezā surmā tahte kunikas poigad naittā. i tetsi näilie kem sirkā. i jeka sirkāseē tširjotti poigā nimie, kummalēē ante. poigat kuttse tüvle. i poikelēē jutteli: mie nüt teddet keik kelmed naitan. mie nüt keht kuolemā neizen.

vei nämä seittsemättämälie jetaziñē balxonilēē. i jutteli näilie: vot, mie annan teilie luokad i sirkad. i nüt tüö hampugā. kumpā puolēē sirka lentääv, sielt puolēē vetatta nuorikēē.

a sirkoilla elivat süret tšerät peräz nitikā. vot, kuhēē se tšerä hüppäb nitikā, sielt kunikā poika vetab nuorikēē. vot, vanep poika pani iestää sirkal laskemā. hüppi teizēē kunikā mälēē dvorttsā. se vetap kunikā tüttäriē meheliē. tšehsimeizelt sirka hüppi kuptsā kotüö. tšehsimeine poika veti kuptsā tüttäriē.

nüt kelmais poika, nuorepi, viskas sirkā tserëäkä. sirka lenti sohëssëë vajomā paikkā.

vot, vanep poika jo pulmā mäntši. nuorikeļ nenä veärä, ampāt pitsäd, lama nännittä, i kaks sermeg tsämmälözä. kuptsä tütär lloza eli, nī vait räboi eli.

no, nüd nuorep velli menep sirkā takā ettsimëä nuorikkeg. meni sohëssä. i siel sūr konna vassā tällië. i pajatab iniehmižie äälel: a sie minū ženiža eļettši!

ai, kui mie sinua vein mehelië vettä, ko sie eļet konna? ku mie sinū vien?

a ku d vie, nī ize tänne kuoleļ süömättä. mie vällëä en lazze sinua, kunni minua sie ed veta.

tämä neisi itkemā, kunikā poika, i juttëëb: no isä miniëkä minua blaхslavitti! roholizëë konnäkä. parep koirā eļeizin vettannu. xoť oxfotalle tsäünnü, i lintui pallo hampunnu eļeizin. no mitä kasse konna nëep tetsemëä? ize ejaz vettä mutittamā. i peseütä ep sä. neisevat teized velled naisikā seittëgmā minua. lieb minū manaxann eļla keikk itsä üvëä konnā peräs. tule sis paltüö rüppü. vien sinua teält vällëä. näütän emalëë üvälilë izällië nüd.

nüd vei dvorttsäsëë.

vät, isä, minū ennea!

a isä juttel: sinu enni parep keikkeg mā.i.lmaz.

nüd isä tieb bälä. teizëë kunikā mänt keik teizet kunikat pereinëä tullas. vot isä i juttëëb: ā tedde naizeļ millegë podarkat tetševäd.

no teized velled i juttëëvad: medde naizet tetševät podarkad. a mitä tämä, konna tieb?

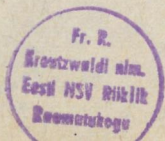
no meni nuorep velli kotüö. i teized meniväd. nuorep velli isup kotoñ i tuskäv. vot konna juttëëb iniehmižie äälel: mitä nī peä painëëd matalassi? vai sinū vart eb eļe päivëä kaunissa? kul-tezeļ vieroļ sinū enni vierev. juttëë, mitä vajä. keik lieb.

a kui siz? minū isä tsüzüp podarkoi, lahjoi nuorikkeļt. a mitä sie veit tehä?

kuuta-karetid vein ajä, mered i metsät painä. suet panen ulvomā, karut panen tanttsimā, lëvā panen vilissämëä. keik mā.i.lma nëep kummittelemā.

vot, vätamma, miez juttëëb, miltizie podarkā izälilë tied. vot siz mie vaš uzgon. ko vait konnaš mitäid eb liene?

eh, sie miez! makä ütö. uomnīs keik näiev.

nüd nämä makāmā eittivād. no miez nukku makāmā. a konna neis üllälilē. viskas konnā nahgā peält vällēä. i ilokkār keikkeg mā.i.amaz neisi. i tetši menellaisi resuŋkoikā izälilē šolkkezēg tšiuutūo lahjoissi.

no nüt poigad vievād uomniz izälilē podarkad, lahjad. vanep poika vei tšiuutūo. moršitetu keiki. ihad ahtād emmetu. kaglus, pieni, peä eb mahtunnu kunikāl. kunikaz mittazi i tšiuutūo mälēg viskaz. tšehsimäizilē poigannaizēg podarka eli varnikke.

kazēgkā vait pühtšie jalkoit perēä saunā.

a nuorep poika vei tšiuutūo. tām ebi uskonnu, što mokomā tšiuutūo tuob, što kunikaz eläizēä beλλu i nähni mokomā, pani üllē järkēä senilē tšiuutūo. i juttel: teizeļ päiväl tehkā millēg bulkat keiki ke.mēg. ned bulkad lievāt senilē lavvalēg pantu, kuza keik vēgrād nēg vad i ssumā.

nüd menep se kotūo se nuorep poika. a naizel lon konnā nahka tās peäl. i juttēg naizelēg: podarkā teid iuvi. a uomen piē bulkkā.

bulkka tehtü liev.

vot ütö ženiça b magannu. a silmi tšin pani. a ize illakküötta salamī vatte, mitä nēg nuorikke tetšemēä. vot reägahti kert nimelt nuorikke, tein kert reägahti. a tām mitäid eb juollu vassā. niku makāv. vātav: tām konnā nahgā eitti vällēä. a ize nī iloza eli, što mā.i.amaz mokomā teis beλλu ilozāta ko tāmā. tām ep terpinnū tilaz eλλa. i neisi i ssumā. a nuorikke taitšinā setke. a nuorikke eb nähni, etti miez isub, isub i vātav. vot tetši taitšinā valmissi. tetši bulkā menellaisi resuŋkoikā. i tšühzetti. a tām ain isub. siz eitti. a ain vātap salamī. tām pani tagās konnā nahgā üllē. i issu kulta-tarekaleg. i alke pajattā: ai sie minū meheni! da liet sie mieleväpi da ennevapi emiz vellitā. mitä nämä sinua narrivad. tänän keik vāta, mitä liev. kase päivä keik näütāv.

miez ain niku p.kūle. vot päivä jo kerkealla. tām miess, üllēz ajav: ohto magata, mairoteλλa. ebe.le emēä tila. teäv, etti neizeg naizegkā makāmā, mesimielil mielüttämēä.

neisi üllälilē, vātap konnā peälilē i nagrav. i juttēp: kui kaugā sie neizeg minua durakkañ pitämēä? xot žāliuta vähäkkeizēg. ved mie en inlēmīne. älā anna torokkanelēg minua süvvā, i tälilē takya. ved i kū nagramā neizeg i päivä suojettā ep taho. kēez minū enni avēub?

tänān, tänān perēä puolt päivēä. vie izälīē bulkka. da tule järkie tagās kotūō.

vei tāmā izälīē bulkā. isä eli üvīz mieli. leikkaz bulkā puolittā. i teized bulkad leikkas puolittā. vanepā poigannaizēē bulk-kaz eli taitšina süämmez. беллу tšühzetettü. a tšehsimäizīē poigan-naizēē bulkka eli peletettü. nüd isä jutteli: kahs tunniä päivēä елкā keikī lavvā takan naisikā.

a teized velled juttēevad: müöse tulemma naisikā. a la tāmā emas konnākā tuleb.

no tulkā, isä juttel.

vot mentī poigat kotūō sepeumā.

no nüt tulemma poigad naisinā.

issuzivad lavvā tagā. i vēerād lavvā takān keikī. no nüt se tuleb vimeizeēs nuorep poika. i tuli üpsinēä.

a mie tuler perēä. no sie älä eittü, ko kunikā dvorttsa nēēv häülümēä. sie juttēē keikkīlēē vēerailēē: älkā eittügā! kasse tuleb minū sū-angelia.

vot i tuli sū-angelia kulta-karetila. kahste-ššēmeē jādīä iezā i kūš takana. sūred linnud lentīvāt kahēē puolēē partid i lau-levad dvortsā akkunā alla. vot tuli, kummarī. neisi isä lavvā takā vällēä. tätā tšāvēš tšīn vetti. tei lavvā tagā. i poigākā rinnā isutti. keikki tšüsüās: kussa kannī iloza tuli?

a ved juoltī, täl naine konn eli.

a teized velled juttēevad: isä essi vähänaigaš kuš-lev.

isä vale vīnā i tervütti nämā. viskas puol rümkā akkunna-lā vīnā nuorikke. i tuli epeine brūda. i brūdaz menivād udgad ujumā, i menelmaized linnud. siz neistī lavvā takā vällēä, i mentī tant-tsimā. i isä vetti, ante eunā nuorepalle miñdälēē. tām puolēē eunā viskaz akkunaš kujalēē. i järkēä kazvi eunappū eunēikā. vot, tāmā tantsib mehīekā. a teized velled vattavad, i juttēevad: vēerā nai-zēēkā tantsid. ed emaskā. vet sinū naine on konna.

a tām juttēēv: laämmā minū naizelēē vēerāzi!

i vei keikēē sugū, i izēä. menivād nämā vettā müō. a siela annettī näillē puteli dūxgi. i juttelivad: veitelkā keikī kazēē dūx-eikā. alattsēē vettā nēemma menemēä. ühes paikkā lieb aivūō razgaz mennā. tüō eletta lahzet prirūō-dā i evā i ādamā. tüō rēagahtagā keikī kerraz. nämā peltšēävād inīēhmīzīē eältā, niku zvierid mettsās peltšēävād inīēhmīzīē eältā.

*ühes paikkā i razgas tuli. i nämä reägahtivat keikl. i raskauz
hävizi. siz nämä meniväd. merië pehjaz eli brila-ntevei dvorttša,
saxarneized uhzed, brännikkeized akkunad. i nuorikëë suku siel
keikki süöti i juoti. keikkeg pallõ.*

*a milne eb mitäid annettu. ai ko paha mieli!
kūlin babuškahta.*

13.

Ühel kuningal oli kolm poega. Ja kõik olid elatanud. Enne surma tahtis kuningas pojad naita. Ja tegi neile kolm noolt. Ja igasse noolesse kirjutas poja nime, kellele andis. Kutsus pojad (enese) juurde. Ja poegadele ütles: «Ma nüüd teid kõik kolm naidan. Ma hakkab nüüd pea surema.»

Viis nad seitsmendale korrusele palkonile. Ja ütles neile: «Vaata, ma annan teile ammud ja nooled. Ja nüüd teie ambuge. Kuhupoole nool lendab, sealtpoolt võtate pruudi.»

Aga nooltel olid suured kerad päras niidiga. Vaata, kuhu see kera hüppab niidiga, seal kuningapoeg võtab pruudi. Vaata, vanem poeg pani esimeseks noole minema [= laskma]. Hüppas teise kuninga maale lossi. See võtab kuningatütre naiseks [= mehele]. Keskmiselt hüppas nool kaupmehe majja. Keskmine poeg võttis kaupmehe tütre.

Nüüd kolmas poeg, noorem, viskas noole keraga. Nool lendas sohu vajuvasse paika.

Vaata, vanem poeg pidas [= mängis] juba pulmad. Noorikul nina kõver, hambad pikad, ilma rindadeta, ja kaks sõrme kämblas. Kaupmehe tütar oli ilus, nii vaid rōugetähniline oli.

Noh, nüüd noorem vend läheb noole taga otsima pruuti. Läks sooni. Ja seal suur konn (tuli) talle vastu. Ja ütleb inimese häälega: «Ah, sina minu peigmees oledki!»

«Ai, kuidas ma võin sind naiseks [= mehele] võtta, kuna sa oled konn? Kuidas ma sind viin?»

«Aga kui sa ei vii, siis ise siia sured söömata. Ma välja ei lase sind, kuni sa ei võta.»

Ta hakkas nutma, kuningapoeg, ja ütleb: «Noh, millega isa mind õnnistas! Rohelise konnaga. Parem oleksin koera võtnud. Kasvõi jahil käinud ja linde palju ambunud oleksin. Aga mida see konn hakkab tegema? Ise ojas vett sogama. Ja ennast pesta ei saa. Hakavad teised vennad naistega mind riidlema. Pean ma mungana olema kogu ea konna pärast. Tule siis palitu hõlma. Viin su siit ära. Näitan oma heale isale nüüd.»

Nüüd viis lossi.

«Vaata, isa, minu õnne!»

Aga isa ütles: «Sinu õnn (on) kõige parem maailmas.»

Nüüd teeb isa peo. Teise kuninga maalt kõik teised kuningad perekondadega tulevad. Vaat, isa aga ütleb: «Las teie naised teevad mulle kingid.»

Noh, teised vennad aga ütlevad: «Meie naised teevad kingid. Aga mida tema, konn, teeb?»

Noh, läks noorem vend koju. Ja teised läksid. Noorem vend istub kodus ja mureseb. Vaat, konn ütleb inimese häälega: «Mis nii pead madalaks painutad? Või sinu jaoks pole päeva kaunist? Kuldsel veerul sinu õnn veereb. Ütle, mida vaja. Kõik saab.»

«Aga kuidas siis? Minu isa küsib kinke, vejmeid pruutidelt. Aga mida sina võid teha?»

«Kuldtõldu võin ajada, mered ja metsad (maha) painutada. Hundid panen uluma, karud panen tantsima, lõvi panen vilistama. Kogu maailm hakkab imetlema.»

«Noh, vaatame», mees ütleb, «millise kingi isale teed. Vaat, siis ma vast usun. Kui aga konnast midagi ei tule?»

«Eh, sina mees! Maga öö ära. Hommikul kõike näed.»

Nüüd nad heitsid magama. Noh, mees uinus magama. Aga konn tõusis üles. Viskas konna naha pealt ära. Ja muutus kõige ilusamaks maailmas. Ja tegi mitmesuguste kirjadega siidise särgi isale pulmakingiks.

Noh, nüüd viivad pojad hommikul isale kingid, veimed. Vanem poeg viis särgi, kõik ära kortsutatud. Käised ahtad õmmeldud, kaelus väike, kuninga pea ei mahtunud (sisse). Kuningas mõõtis ja viskas särgi maha. Keskmise pojanaise kink oli käterätik.

«Sellega (võib) vaid pühkida jalgu pärast sauna.»

Aga noorem poeg viis särgi. Ta ei uskunudki, et niisuguse särgi toob, et kuningas elades pole näinudki niisugust. Pani kohe selga selle särgi. Ja ütles: «Teisel päeval tehke mulle saiad kõik kolm. Need saiad pannakse lauale, kus kõik võõrad hakkavad istuma.»

Nüüd läheb see koju, see noorem poeg. Aga naisel on konna nahk taas seljas [= peal]. Ja ütleb naisele: «Kingi tegid hästi. Aga homme peab (olema) sai.»

«Sai tehakse.»

Vaat, öö (otsa) peigmees ei maganud. Aga silmi kinni pani. Aga ise hiljakesi salaja vaatas, mida noorik hakkab tegema. Vaat, hüüdis noorik nimepidi (meest), hüüdis teise korra. Aga tema ei öelnud midagi vastu. Nagu magab. Vaatab: ta heitis konnanaha ära. Aga ise oli nii ilus, et maailmas teist polnud (nii) ilusat kui tema. Aga ei kannatanud asemel olla. Tõusis istuma. Aga noorik sõtkus tainast. Aga noorik ei näinud, et mees istub. Istub ja vaatab. Vaat, tegi taina valmis. Tegi saia mitmesuguste kirjadega. Ja küpsetas ära. Aga tema aina istub. Siis heitis (magama). Aga aina vaatab salaja. Ta pani konnanaha tagasi selga. Ja istus kuldtaldrikule. Ja hakkas rääkima: «Ai sina mu mees! Ja saad sa targemaks, ja õnnelikumaks oma vendadest. Mis nad sind narrivad. Täna vaata kõike, mis sünnib. See päev kõik näitab.»

Mees ikka nagu ei kuule. Vaat, päike juba on kõrgel. Ta ajab meest üles: «Küllalt magada, mõnuleda. Pole ema ase. Tead, et hakkad naisega magama, mesimeelel meelitama.»

Tõusis üles. Vaatab konna peale ja naerab. Ja ütleb: «Kui kaua sa hakkad mind lolliks pidama? Kas või halasta vähekese. Ma olen ju inimene. Ära lase tarakanidel mind süüa ja täidel taguda. Kuugi hakkab ju naerma ja päike ei taha soojendada. Kunas avaneb minu õnn?»

«Täna, täna pärast keskpäeva. Vii isale sai. Ja tule koju tagasi.»

Viis ta isale saia. Isal oli hea meel. Lõikas saia pooleks. Ja teised said lõikas pooleks. Vanema pojanaise saias oli tainas sees. Polnud ära küpsetatud. Aga keskmise pojanaise sai oli põletatud. Nüüd isa ütles: «Kell kaks päeval olge kõik laua taga naistega.»

Aga teised vennad ütlevad: «Meie tuleme ju naistega. Aga las ta oma konnaga tuleb.»

«Noh, tulge», ütles isa.

Vaat, läksid pojad koju rõivastuma.

«Noh, nüüd tuleme pojad naistega.»

Istusid laua taha. Ja võõrad kõik laua taga. Noh, nüüd see tuleb viimasena, noorem poeg. Ja tuli üksi.

«Aga mina tulen järele. Aga sina ära ehmu, kui kuningaloss hakkab hõljuma. Sa ütle kõigile võõrastele: ärge ehmuge! See tuleb minu suuingel.»

Vaat, tuligi tema suuingel kuldtõllas. Kaksteistkümmend täkku ees. Ja kuus taga. Suured linnud lendasid kahel pool parves ja laulsid lossi õues. Vaat tuli, kummardas. Tõusis isa laua tagant üles [= välja]. Võttis tal käest kinni. Tõi laua taha. Ja pani pojaga kõrvu istuma. Kõik küsivad: «Kust nõnda ilus tuli?»

«Aga öeldi ju, et tal naine oli konn.»

Aga teised vennad ütlevad: «Isa ostis väheseks ajaks kusagilt.»

Isa valas viina ja tervitas neid. Viskas pool klaasi viina õue noorik. Ja tekkis hõbedane tiik. Ja tiigis läksid pardid ujuma ja mitmesugused linnud. Siis tõusti laua tagant üles [= välja] ja mindi tantsima. Ja isa võttis, andis õuna nooremale miniale. Tema viskas pool õuna aknast välja [= tänavale]. Ja kohe kasvas õunapuul õuntega. Vaat, ta tantsib mehega. Aga teised vennad vaatavad ja ütlevad: «Võõra naisega tantsid. Mitte omaga. Sinu naine on ju konn.»

Aga tema ütleb: «Lähme minu naisele võõrsile!»

Ja viis kogu suguvõsa ja isa. Läksid nad vett mööda. Aga seal anti neile pudel lõhnaõli. Ja ütlesid: «Võidke ennast kõik selle lõhnaõliga. Vee alt hakkame minema. Ühes kohas on väga raske minna. Teie olete Eeva ja Aadama loomusest lapsed. Teie karjatage kõik korruga. Nad kardavad inimese häält, nagu metsloomad metsas pelgavad inimese häält.»

Ühes kohas läkski raskeks. Ja nad karjatasid kõik. Ja raskus kadus. Siis nad läksid. Mere põhjas oli briljantloss, suhkuruksed,

präänikust aknad. Ja nooriku suguvõsa kõik seal sõi ja jõi. Kõike palju.

Aga mulle midagi ei antud. Ai, kui paha meel!
Kuulsin vanaemalt.

14.

eli ühel staruxalla i starikalla voho. staruxa meni obahkã. a starikka jäi pärvakkã tetšemẽã. a staruxa jutteli: sie süötã vohya, i juota.

a starik unohti. näeb etti staruxa tulep kotüõsẽẽ metsässã. tämä ruozgã tsätlẽ, da evvõõs ajab vohyata süõmẽã evvõõ tagã. a siel, eli pikkarain eja. a tämä üli eja aje vohüõ. tulep staruxa akkunnalã. a tämä vohüõ tšẽãnti tagãz. staruxa tsüzüb voholt: eletko sie süõnnü, marffani, ja juonnu?

juttõõp tälliẽ voho: üliẽ rohüõ johzin. a süvvã en sãnnu. a üliẽ vie sevvin, juuva en sãnnu. ku nüd ealla kaseñ päivẽã ennetüõ? ruozgal urvotetti niku urpa-vitsalla. vait kevepi vaivatti milon pittšã villa, i rãnoi eb nãü.

a tšen sinua lei?

fuoma sido-i-partã.

i suseda eli fuoma-starikka, i sido-i-partã. staruxa obahkoikã johsi susedã. a se starikka meneb vettã tuomã. tulep pankeikã vassã. a tam vetti parraš tsin. i alke tälliẽ obahkoi suhẽẽ teukkia: süõ, lehkẽẽ! älä raddo minã vohya!

a marffa takã reãgab: ema starikka lei. i slifkoi mie tälliẽ en anna.

a starikka jutteli: mene vanapagana! mettsã-altiad hullusamã pantĩ, tulid obahkoi suhẽẽ teukkimã. da keikẽẽ parrã vere-liẽ ratkozid. taukẽẽ sie uomenna mettsã-õãmoikã ühtiẽ.

14.

Oli ühel eidel ja taadil kits. Eit läks seenile. Aga taat jäi pirst korvi tegema. Aga eit ütles: «Sa sööda kitse ja jooda.»

Aga taat unustas. Näeb, et eit tuleb koju metsast. Tema piits kätte, ja ajab õuest kitse sööma õue taha. Aga seal oli väike oja. Aga tema ajas kitse üle oja. Tuleb eit õue, aga tema käänas kitse tagasi. Eit küsib kitselt: «Kas sa oled süõnud, mu Marfa, ja joonud?»

Ütleb talle kits: «Üle rohu jooksin, aga süüa ei saanud. Aga üle vee sõudsin, juua ei saanud. Kuidas nüüd olla sel päeval,

õnnetu? Piitsaga urvitati nagu urvavitsadega. Valu vaid oli kõvem. Mul on pikk vill ja haavu ei paista.»

«Aga kes sind lõi?»

«Fooma, hallpard.»

Ja naaber oli Fooma-taat. Ja hallpard. Vanaeit jooksis seen- tega naabri poole. Aga see taat läheb vett tooma. Tuleb pangedega vastu. Aga tema võttis habemest kinni. Ja hakkas talle seeni suhu toppima [= tõukama]: «Söö, lõhke! Ära peksa minu kitsel!»

Aga Marfa karjub taga: «Oma taat lõi. Ja koort ma talle ei anna.»

Aga taat ütles: «Mine, vanapagan! Metshaldjad panid hullus- tama. Tulid seeni suhu toppima. Ja kogu habeme kiskusid verele. Kärva sa homme metstontidega üheskoos.»

Maria Nikolajeva.

Kattila küla keelejuht, sündinud Lempolas. Jutu kirjapaneku ajal 1942. aastal oli jutustaja 84-aastane.

15.

elivat kahs mindā ühes taloz. i menivāt parkkīsē. nāmād, neunāssā tetšivāt tōtā. repizivāt parkkia mettsāzā. i neunattivad nāmāt kahē tšezzē. siz eittivād ōkāmā. i nukkuzivad. i nōrepaḷ mindāḷ meneb gāda suhē. äddā se nätsi. a nāmād makāvad. evāt tā mitāid. no äddā aje ülēz. niku äpis neil tuli, etti tämä tapaz unitaant. nāmāt siz hüppäzivād. no äddā se ko tuli, ülēz eb ajannu. gāda eli jo pōlēssā suhē mennü. nāmād ülēz neisivad. tšüzüb äddā nōrepaḷt mindāḷt: mitā sis näid, uneza?

a tämä: näin unes ko mis tšülmā tšülmā vettä jēin.

no, juttēb, nüd menemmä kotō, nōrepaḷle juttēb. a sis vanep jā vėl sihē mettsā. tätā kuttsu ämmäs kotō.

a tämä tuli ēzepi i jutteli naizelē: tämäḷ on gāda sūza.

nüd mene, pane sauna lämpimā. mindālē juttel.

a staruḷalē juttel: java tälle nüd ezrei, etteb mindā tetšeis sūrimoi.

i ante mindālē nādgō rēskā pīmā. juttēb: java i jō pīmā.

tämä ain javab i jōb. a ize starikka meni lämmitti sauna. i vot, sis ko lämmitti: no nüd menemmä sauna!

menivād nāmāt sauna. no tämä pīmā jēi. i gāda taukes, süämmē. i tämä žāruz neis ehsenemā. i vot ehseni. gāda tuli sūs vällä. gāda eli taugennu. sis tämä sai arvu, mihē minua kutsutti kotō.

Oli kaks miniat ühes talus. Ja läksid parki korjama. Nad tegid lõunani tööd. Kiskusid [= rebisid] parki metsas. Ja lõunastasid nad kahekesi. Siis heitsid puhkama. Ja uinusid. Ja nooremal minial läheb madu suhu. Äi see nägi. Aga nemad magavad. Nad ei tea midagi. Noh, äi ajas üles. Nagu häbi hakkas neil, et ta tabas magamiselt. Nad hüppasid siis üles. Noh, äi, see kui tuli, üles ei ajanud. Madu oli juba poolest saadik suhu läinud. Nemad tõusid üles. Küsib äi nooremalt minialt: «Mida sa nägid unes?»

Aga tema: «Nägin unes, kuidas ma õige külma vett jõin.»

«Noh», ütleb, «nüüd lähme koju,» nooremale ütleb. «Aga sina, vanem, jää veel siia metsa. Teda kutsus ämm koju.»

Aga tema tuli ees ja ütles naisele: «Tal on madu suus.»

«Nüüd mine, pane saun küdema», miniale ütles.

Aga eidele ütles: «Jahvata talle nüüd otri, et minia ei teeks suurmaid.»

Ja andis miniale kausi rōõska piima. Ütleb: «Jahvata, ja joo piima.»

Tema aina jahvatab ja joob. Aga taat ise läks küttis sauna. Ja vaat, siis kui küttis: «Noh, nüüd lähme sauna!»

Läksid nad sauna. Noh, tema jõi piima. Ja madu kärvas sisse. Ja ta hakkas kuumas oksendama. Ja vaat, oksendas. Madu tuli suust välja. Madu oli kärvanud. Siis ta sai aru, miks mind [= teda] kutsuti koju.

Ot'ju (Avdotja) Onufrijeva.

Jutustaja oli 92-aastane 1942. aastal, kui talt pandi kirja avaldatavad muinasjutud. Sündinud oli Ot'ju Jarvigoistšüläs, kust ta noorena läks mehele Mati külla, kus külas Ot'ju on elanud kogu oma pika ea. Viimaste vadja keele oskajate hulgas oli Ot'ju üks paremaid sõnameistreid. Tema juturepertuaar oli ulatuslik. Allakirjutanul oli võimalus neist juttudest, mida Ot'ju ütles teadvat, kirja panna üksnes väheseid. Keele ja Kirjanduse Instituudi «Uurimustes» II, Tallinn 1958, lk. 148 jj-d) on avaldatud 9 Ot'ju juttu. Selles väljaandes ilmunud 3. ja 7. muinasjutu teisendid on publitseeritud ka J. Mägiste tekstikogumikus «Woten erzählen» (Helsinki 1959, lk. 32 jj-d). Ot'ju lapsepõlves oli vadja keel ainukeseks suhtlemisvahendiks vadjalaste külaelu igapäevas. Vabal ajal oli vadja keeles jutustatud muinasjutte ja muistendeid. Ot'ju oli ise olnud kuulus jutustaja, keda eriti just õitsilised olid kutsunud eneste seltsi, et tema jutte kuulates aeg mööduks õdusamalt.

16.

meressä neisi mato. i tšüsü tšülissä jeka talossa inehmizē. vot i vėtī aina sinne inehmissä. vot siz leppu jo nävät keikki talopoigā inehmized. tuli rāto kunikkā tüttärellē. i tämä nī kevässi ittši kokonō. omnīs pieb jo tätä vijjā. sis tuli jürtši opezeļ sellāz.

lāmmā, juttēb, elā idge. terve lēb.

no jürjīkā tüttärikko meni meřre rantā. jürtši eli opezeļ sellāz. i vot tuli meressä mato. sis tämä tahte kunikkā tüttäre vettā. jürtši sis tämmā ampu. pūsūs ampu. vot sis kunikkā tüttärellē tšāhsi panna vōlē tšīn. i sis tōtī mato leniņgrādā. siz vot, obrāzā pālē rissavā-li mato i jürtši. i nüd on obrāzā. sinn on pantu, kui mato tapettī.

Merest tōusis madu. Ja nõudis küladest igast talust inimese. Vaat, viidigi sinna inimesi. Vaat, siis lõppesid juba nad kõik, talupojainimesed. Tuli järjekord kuninga tütrele. Ja ta nii kõvasti nuttis kogu öö. Hommikul peab juba teda viidama. Siis tuli Jüri hobuse seljas.

«Lähme», ütleb, «ära nuta. Jääd terveks.»

Noh, Jüriga läks tüdruk mereranda. Jüri oli hobuse seljas. Ja vaat, tuli merest madu. Siis ta tahtis kuningatütrel ära võtta. Jüri laskis siis ta (surnuks). Püssist laskis. Vaat, siis käskis kuningatütrel vöö külge kinni panna. Ja siis toodi madu Leningradi. Siis vaat, joonistati madu ja Jüri pildile. Ja nüüd on pildil. Seal on (üles) pandud, kuidas madu tapeti.

jumal māta mō tsāüsi. mēz eli aivo keühä. tälle tsāzzettī mīkkulā obrāzalle risitā. tämä tsāüs aina rissimā mīkkulā obrāzalle. jueltī: mīkkulā mīlaslīvei annap sille rahhā. mīkkulā eb antannu tälle rahhā, ja tämä lei mīkkulā obrāzā. tuēb hukko vassā.

kuza sis elid? mehelt tsüzüb.

menin obrāzā lein.

a se hukko juttēb: lām nūd minūkā!

no vot, mentī. se eli hukko butto jumala.

no vot, mentī nävād ühtē taļļō. siel eli läsiivā. no vot, siellä se hukko leikkazi. i pesi keik palad. i taggās pani tās inēhmīzē, kui palad elivad. ühtē pani, i inēhmīn tuli tervēssi. tämä jäi taļļōsē issumā, hukko. a se mēz johsi espāi hukkuja taļļō, teisē, kuza on läsiivā. i meni i leikkazi tämmā palossi teizes taloza. i pesi, i pani palat tās ühtē. a nävād ühtē evād mennūd mehelt. tämä johzeb hukolē vassā. oi! i kairāv, tein mie niku sis teid. a en sānnu tervēssi.

a hukko jutteli: sis jo tahod ülepās miñnu.

no vot, mentī nävāt tsüllāsē taļļōsē õssi. eli senellä hukolla kem prosvera. vetti ühhē dai sei mēz. i hukolle eb juellu. a hukko neisi tsūsümā: kuza vėl üps prosvera?

mie, juttēb, en vettannu, pühhāv.

no mentī, mentī tētā mō. siz isuttī tē servā. se hukko neisi jakamā rahhoi. i kelme koikkōsē pani ain. vot! ja sis pani kelme koikkōsē hukko.

veta sie nüt, kumpa tahod, koko.
 no tämä vetti, mēz, ühhe. a teizē vetti hukko. a tämä siz i
 tsüzüb hukolta: tsellē jāp kelmes koko?
 a hukko: a kase senellē, tšen prosverā sei.
 mie, juttēv, i sein!
 a mis sie siz ed juellu?
 a mie peltšāzin juella.
 na, juttēv, sille kelmas koko.
 mentī, mentī tētā mō. hukko jo proššaitti da rāgasti taggāz:
 nā, juttēv, minū koko rahhoita. va niud elā mīkkulā unosta.
 sie järkeāssi tahot sāta rahhā. pieb vet trudittā. elā unosta
 mīkkulā.
 tämä vot, nüt pāsi rikkāssi.

17.

Jumal käis mööda maad. Mees oli väga vaene. Teda kästi Mii-
 kula pühast paluda. Tema käis aina Miikula pühast palumas.
 Öeldi: Miikula, armuline, annab sulle raha. Miikula ei andnud talle
 raha ja ta lõi Miikula pühast. Tuleb taat (talle) vastu.

«Kus sa olid?» mehelt küsib.

«Läksin, pühast lõin.»

Aga see taat ütleb: «Lähme nüüd minuga!»

Noh vaat, läksid. See oli taat nagu jumal. Noh vaat, läksid
 nad ühte tallu. Seal oli haige. Noh vaat, seal see taat lõikas katki
 (haige). Ja pesi ära kõik palad. Ja pani tagasi taas inimese, nagu
 tükid olid. Ühte pani ja inimene sai terveks. Ta jäi tallu istuma,
 taat. Aga see mees jooksis taadist ette tallu, teise, kus on haige.
 Ja läks ja lõikas ta paladeks teises talus. Ja pesi ja pani tükid taas
 ühte. Aga nad ühte ei läinud mehel. Ta jookseb taadile vastu. «Oi!»
 kaebab, «tegin ma, nagu sina tegid. Aga ei saanud terveks.»

Aga taat ütles: «Sa tahad jubā minust ülemaks (saada).»

Noh vaat, läksid nad külla tallu ööseks. Oli sel taadil kolm
 armulaualeiba. Võttis ühe ja sõi ära mees. Ja taadile ei öelnud. Aga
 taat hakkas küsima: «Kus (on) veel üks armulaualeib?»

«Mina», ütleb, «ei võtnud,» vannub jumala nimel.

Noh, läksid, läksid teed mööda. Siis istusid tee äärde. See taat
 hakkas raha jagama. Ja kolme kogusse pani aina. Vaat! ja siis
 pani kolme hunnikusse taat.

«Võta sa nüüd, missuguse tahad hunniku.»

Noh, ta võttis, mees, ühe. Aga teise võttis taat. Aga tema siis
 küsibki taadilt: «Kellele jääb kolmas hunnik?»

Aga taat: «Aga see sellele, kes sõi armulaualeiva.»

«Mina,» ütleb, «sõingi.»

«Aga miks sa siis ei öelnud?»

«Aga ma kartsin öelda.»

«Säh,» ütleb, «sulle kolmas hunnik.»

Läksid, läksid teed mööda. Taat jättis juba jumalaga ja hõikas tagasi: «Näh,» ütleb, «minu kogu raha. Ent nüüd ära Miikulat unusta. Sa tahad kohe raha saada. Peab aga vaeva nägema. Ära unusta Miikulat.»

Tema, vaat, sai nüüd rikkaks.

18.

siz_eli vël kasku. eli rikaz_mëz. i treŋkiä piti. no nävät_ pōrittivad_ritelivad, što mës_se juttëv: minu nain minussa eb_ lahkuja, i vernei on.

a treŋki vetti. — tämä öll_eitti maikkāmā, a vetti sermussē vällä. pani lauvaalē. a treŋki vetti sermussē. vot, siz_i jutteli peremmehelē: vot, sinū nain on vernei! mi.lla sermussē antē. neisi minūkā elāmā.

a mës_siz_vetti, elivat_täl vëlä treŋgid, i tsäzzittī vijjä nurme. lē nain, i ampua. i sis_tuvva tšiuutto. — kui ammutti, autā paŋkā, a tšiuutto tōkā veŋrēkā mi.lla.

a näväd_žalitattī. kui neizemma inehmissä ampumā?

a siz_näväd_ammuttī paltalinnū. i seinnē veŋrēsē kasetti tšiuutto. tätä eb_ammuttu. tämä meni lidnā. a peremmehelē tōti verekaš_ tšiuutto. a vot, se treŋki riteli, pōritti: keik_minu. lē jätā! mene emaš_kōs vällä! sinū nain be.llu vernei.

no tämä i meni. i treŋki jäi koittōsē. i mës_seinnē lidnāsē pūttu, kuza nain eli. i ühelē herralē pūtutti slūžimā. vot, ühtä turvassa mõ tsäüti. a nain se tūsi. a mēz_vātav: niku minū nain on. a minū nain ved_ammuttī.

vot, näväd_isuttī rinnā. i neisti pajattamā.

kussa sie_ēd? nain tsüzüb.

vot, juttëv: nī mi.lla_eli, što minū nain vajenti minū. neisi treŋgikā_elāmā. a mie_sis_ŋeize. lē treŋgilē tsähsizin ampua. a tšiuutto_tuvva mi.lla. a ŋein jäi ta.lla_elāmā, kummākā ritelin.

a nain siz_i jutteli: ved_mie sinū nain i_ēn.

vot, veletti teinteissa pärähmā. i idgetti kevassi. siz_nain neisi pajattamā, kui eli ažza, mehelē_ema. lē. tämä juttëv: mie sermussē viskazin össi lauvaalē. a tämä tuli i vargassi.

tämä siz jäi elämä minū kottōsē. i minū vällä piti tulla. n̄
eli meil senās tehtü.

siz neisti herrā tšüsümä, kui taggās pūttua. herra järkēäs ante
neilē mehhē, trengi. i juttēb: mē sie, sāta nävād. a mie tulen
järkēäs takkā.

vot meni ēzä. a herra takkā tuli. i vot, siz neisti senelt treng-
giltä tšüsümä: kui teila eli aźza?

nain juttēb: sie ved vargasid miat sermussē.

kui jutteli iā takkā, herra järkēäs ampu. i täl leppu. mēz da
nain emas kōz neisti elämä.

meila eli õnikka. õnikka pajatti.

18.

Siis oli veel muinasjutt. Oli rikas mees. Ja pidas sulast, Noh,
nad vaidlesid, riidlesid, et mees see ütleb: «Minu naine minu juurest
ei lahku. Ja truu on.»

Aga sulane võttis... Ta (naine) heitis öösi magama, aga võt-
tis sõrmuse ära. Pani lauale. Aga sulane võttis sõrmuse. Vaat, siis
aga ütles peremehele: «Vaat, sinu naine on truu! Andis mulle sõr-
muse. Hakkas minuga elama.»

Aga mees siis võttis, oli tal veel sulaseid, ja kästi viia nurmele
naine, ja ambuda (surnuks). Ja siis tuua särk (tagasi). — «Kui
on maha lastud, hauda pange, aga särk tooge verega mulle.»

Aga nemad halastasid. «Kuidas me hakkame inimest maha
laskma?»

Aga siis nad ambusid tuvikese. Ja selle veresse kasteti särk.
Teda ei lastud maha. Ta läks linna. Aga peremehele toodi verine
särk. Aga vaat, see sulane riidles, vaidles: «Kõik jäta mulle! Mine
oma majast välja! Sinu naine polnud truu.»

Noh, ta läkski. Ja sulane jäi majja. Ja mees sattus sinna linna,
kus naine oli. Ja sama [= ühe] härra juurde sattusid teenima.
Vaat, üht treppi mööda käisid. Aga naine see tundis ära (mehe).
Aga mees vaatab: «Nagu minu naine on. Aga minu naine lasti ju
maha.»

Vaat, nad istusid kõrvu. Ja hakkasid rääkima.

«Kust sina oled?» naine küsib.

«Vaat,» ütleb, «nii mul oli, et mu naine pettis mind. Hakkas
sulasega elama. Aga ma siis teisel sulasel käskisin maha lasta. Aga
särk tuua mulle. Aga teine jäi tallu elama, kellega vaidlesin.

Aga naine siis ütleski: «Ma ju olengi su naine.»

Vaat, võtsid teineteise kaenlasse. Ja nutsid kõvasti. Siis hakkas
naine rääkima, kuidas oli asi, oma mehele. Ta ütleb: «Ma viskasin
sõrmuse ööseks lauale. Aga tema tuli ja varastas.»

«Tema jäi siis minu majja elama. Ja mina pidin välja tulema. Nii oli meil maha [= sõnaks] tehtud.»

Siis hakati härralt küsima, kuidas tagasi saada. Härra andis neile kohe mehe, sulase. Ja ütleb: «Mine sina, saada neid. Aga ma tulen kohe takka.»

Vaat, läks ees. Aga härra tuli takka. Ja vaat, siis hakati sellelt sulaselt küsima: «Kuidas oli teil asi?»

Naine ütleb: «Sa ju varastasid mult sõrmuse.»

Kui ütles «jah» tagantjärele, laskis härra (ta) kohe maha. Ja tal (oli) lõpp. Mees ja naine hakkasid oma majas elama.

Meil oli öömajaline. Öömajaline pajatas.

19.

eli keühä hukko da hakka da lehkennu kaukalo. tämä aina aje hukkya: mene tsüzü kulda-kalalta, štob mie pāseizin rikkāssi.

hukko meni. — minū nain tahob rikkāssi.

no sis tämä tuli niku kunikkā pīgassi. a sis jo tahte ella keikkēa ülepāssi māilmaza. se tās hukko meni. a sis se kulda-kala juttēv: mene nūt koitōsē. tämä tās on lehkennu kaukalōkā.

nī i jäi. tahte jo ülepā keikkēa, ülepā kunikassa i keikkēa.

19.

Oli vaene taat ja eit ja lõhkinne küna. Ta aina ajas taati: «Mine, palu kuldkalalt, et ma saaksin rikkaks.»

Taat läks. — «Minu naine tahab rikkaks (saada).»

Noh, siis ta sai nagu kuninga teenijatüdruks. Aga siis juba tahtis olla kõige ülemaks maailmas. See taat taas läks. Aga siis see kuldkala ütleb: «Mine nüüd koju. Ta on taas katkise künaga.»

Nii jäigi. Tahtis juba (saada) kõigist ülemaks, ülemaks kuningast ja kõigist.

20.

eli kunikkā tütar. ep tsennid veinnu tavata. tämä kerkeäl eli. siela eli tehtü niku barxon. siel seise. sis sai baratteri. opezeäl sellaz aje sinne. vot i tapaz. tall eli šolkken rätte, kunikkā tüttarel. siz baratteri, tapas señne rättē. siz i sai naizessi kunikkā tüttarē.

20.

Oli kuningatütar. Keegi ei võinud kätte saada. Ta oli kõrgel. Seal oli tehtud nagu palkon. Seal seisis. Siis sai vägilane (kätte). Hobuse seljas sõitis sinna. Vaat, saigi kätte. Tal oli siidist rätt, kuningatütrel. Siis vägilane sai selle räti kätte. Siis aga sai naiseks kuningatütre.

a kōllu (~ kōlu) tšehs-öllä tuev. ühste-ššemeṭ tunnia sār, täünnā, sis koittō tuev. kui jo kahste-ššemeṭ tunnia, nī jo ävviäv. a sis tämä tulev.

poika ep tehtinnu kotoñ magata. ain koittō tsäüs. a sis tuli soldatti. õssi tsäüs. a näväd juttēvad: mō ize emmä tehi eλλα kotoñ. emä tsäüp koittō.

a soldatti juttēv: miñhē että tehi?

a juttēv: meil tämä ain tsäüp tšehs-öllä kōlūnna.

a sis soldatti juttēv: meñkā tō. mie len üψsinā. mie en peltšā.

a no siz i jäi õssi soldatti riñhē. tämä sis tuli öllä. i tsüzüv: tahot sie süvvä?

tahon, juttēp soldatti.

soldatti meni kappi. i mitä sai, keik лаввалē pani kōlūlē. tämä sei vai ep sönnü. issu лаввā takañ. soldatti issu da ize sei. a kōlu seise ārez. vot soldatti sei dai lähsi: passibo sillē, hakaλλē!

vot, sis tämä juttēp soldatille: esto lä nüd mačkāvat kotoñ. mie enäpä en neiš tsäümā. miñnua sinne mäilmā eb vεtettu, esto mie ellāzā en sānnu passibya. vassa nüt sain mie passibō. sillä miñnua ajetti takkā.

emä eli mokoma, kumpa tselleid mittäid eb antannu.

Aga surnu keskööl tuleb. Kell saab üksteistkümmed täis, siis tuleb koju. Kui kell on juba kaksteistkümmed, siis juba kaob. Aga siis ta tuleb.

Poeg ei tohtinud kodu magada. Aina kodu käis. Aga siis tuli soldat. Oömaja [= ööks] palus. Aga nemad ütlevad: «Meie ise ei tohi olla kodu. Ema käib kodu.»

Aga soldat ütleb: «Miks teie ei tohi?»

Aga ütleb: «Meil ta aina käib keskööl surnuna.»

Aga siis soldat ütleb: «Minge teie. Ma jään üksinda. Ma ei pelga.»

Aga noh, siis jäigi ööseks soldat tuppa. Tema siis tuli öösi. Ja küsib: «Kas sa tahad süüa?»

«Tahan», ütleb soldat.

Soldat läks kapi juurde. Ja mida sai, kõik pani surnule lauale. Tema (surnu) sõi või ei söönud. Istus laua taga. Soldat istus ja ise sõi. Aga surnu seisis kõrval. Vaat, soldat sõi ja hakkas minema. «Aitäh sulle, eidele.»

Vaat, siis ta ütleb soldatile: «Et las nüüd magavad kodu. Ma enam ei hakka käima. Mind sinna maailma ei võetud, et ma elades ei saanud «aitäh». Vast nüüd sain «aitäh». Sellepärast mind aeti taga.»

Ema oli niisugune, kes kellelegi midagi ei andnud.

22.

kase eli minū aikañ. mēz ajeli sūdnaalla merellä. i sinne uppoz. i nain keõvi ittši kotoñ. neisi õllä paha voima tšäümä kottō. tōže kahsteššemeť tunniä. tämä, nain, makazi rihezä üfnsnä. tämä õllä tuli, eitti tämmäkä makkamā. i juttēb: mie en ē kōllu-mie kaukāna elin. en pāznü kottō.

nain neisi üllez õmniz. tälle niku tuli ämmä. ämmäle jutteli, što poik eli kotoñ. a emä se juttēb: ebē teši. tämä miñnua eb jättäizi. tuļleiz vāttamā. sille, juttēb, ženiža tšäüb. ämmä arvas siz: sille paha voima tšäüb.

vot siz eli velä tein poika ämmällä. noh, se bealu velä nai-ziza. i vot pantī, štob mindākā eittäiz makkamā. poika ep tah-tonnu. taki pantī. no vot se i tuli paha voima. i eli tšertattu ümpär näitä tširjakā. no sis tämä tuli tšehs-õllä. juttēb: arvazid!

litši eli tšertta tehtü. tšütü eli litši tšerttä. nī iwüssis tempezi. a teizeal õtä jeka paikkaza tšertatti. a siz lağgē etsassa pāsi rihhē. sis tāz juttēb: aja tšütü vällä. ato mie sinū kurisan.

juetī: elkā likkugā! elkā eittügā! ühhē tunni on. siz meb vällä.

a keļmettomal õtä tuli nī tetši kujale niku sūrē tulē. — meñkā vällä, ato peļetta.

nāvāt tāz evād likkunnu. siz i rāgab: hā! arvazid!

i jätti. enāpā ep tulū. ato eļleis kurissannu naizē.

mie velä tüttärikkoñ elin, ko eli. se on teši, što paha voima tuēb.

22.

See oli minu ajal. Mees sõitis alusega merel. Ja sinna uppus. Ja naine kodus kõvasti nuttis. Hakkas õösi kurivaim kodu käima. Ka kell kaksteistkümmend. Tema, naine, magas toas üksi. Ta õösi tuli, heitis temaga [= naisega] magama. Ja ütleb: «Ma pole sur-nud. Ma olin kaugel. Ei pääsenud koju.»

Naine tõusis üles hommikul. Talle nagu tuli ämm. Ämmale ütles, et poeg oli kodus. Aga ema see ütleb: «Pole tõsi. Ta mind ei

jätaks. Tuleks vaatama. Sulle,» ütleb, «käib peigmees.» Ämm arvas siis: «Sulle käib kurivaim.»

Vaat, siis oli veel teine poeg ämmal. Noh, see polnud veel abi-elus. Ja vaat, sunniti [= pandi], et miniaga heidaks magama. Poeg ei tahtnud. Siiski pandi. Noh vaat, see tuligi, kurivaim. Ja nende ümber oli raamatuga piire tehtud. Noh, siis ta tuli keskööl. Ütleb: «Said aru!»

Ligidale oli piire tehtud. Küdi oli piirde lähedal. Siis tõmbas juustest. Aga teisel ööl tõmmati igas kohas piirded. Aga siis lae otsast pääses tuppa. Siis taas ütleb: «Aja küdi välja. Muidu ma su kägistan.»

Õeldi: «Ärge liikuge! Ärge kartke! Uhe tunni on. Siis läheb ära.»

Aga kolmandal ööl tuli ning tegi tänavale nagu suure tule. «Minge välja, muidu põlete.»

Nad taas ei liikunud. Siis aga karjub: «Haa! Said aru!»

Ja jättis (rahule). Enam ei tulnud. Muidu oleks naise kägistanud.

Ma olin alles tüdruk, kui (see) oli. See on tõsi, et kurivaim tuleb.

Ol'ga Ivanova.

Keelejuht oli 70-aastane 1961. aastal, kui pandi kirja järgnevad jutud. Ol'ga Ivanoval on rikkalik vadja sõnavara ning ta mäletab hästi igasuguseid folkloristlikke pärimusi. Tema kohta vt. lähemalt P. Ariste, «Vadjalaste laule» (Tallinn 1960), lk. 71.

23.

elivät hukko da hakka. eli näil voho. ajetti näväd voħhuya mettsāsē. starikka meni karjāsē. staruxa isub vārājā ēz. starikka ajab voħhuya koħtōsē. staruxa vohont tšüzüb: seitku sie i jeitku sie, voho?

voho juttēp staruxa allē: ühhē lehhō sein, a ühhē tilkā jein.

teizeļ päivā meni staruxa karjāsē sōttāmā voħhuya. ajab ehta-goñ voħhuya koħtōsē. starikka isub vārājāl i tšüzüb: seitku sie i jeitku sie, voho?

ühhē lehhō sein, tilkā jein.

sūttu starikka. meni iħē kurassē. leikkaz voħhō señnē perässä, miħhē petteli, mižzē perässä petteli.

23.

Elasid taat ja eit. Oli neil kits. Ajasid nad kitse metsa. Taat läks karja. Eit istub värava ees. Taat ajab kitse koju. Eit kitselt küsib: «Kas sa söid ja kas sa jõid, kits?»

Kits ütleb eidele: «Ühe lehe sõin ja ühe tilga jōin.»

Teisel päeval läks eit karja kitse söötma. Ajab õhtul kitse koju. Taat istub väraval ja küsib: «Kas sa söid ja kas sa jõid, kits?»

«Ühe lehe sõin, tilga jōin.»

Vihastus taat. Läks ihus noa (teravaks). Tappis kitse sellepärast, miks ta pettis, mispärast pettis.

eli starikka i staruxa. meni starikka merelē kaļļā pūtāmā. kaļļoi sai pallo. site kōrmā. issus kōrmā pālē. mēp kōttōsē. vātab repo ležip tē pāl. tämä seizatti opezē. neis kōrmā pāl. veti reppua ännäs tšīn, viskas kōrmā pālē. repo kaugā eb ležinnū. alke viskua kaļļoi. viske keikē kōrmā.

tuēp starikka kōttō i juttēp staruxa llē: mie sain si llē üvva kaglussē.

vot, staruxa mēb evvēsē. starikka meni takkā.

näütä mi llē, kuza on kagluz!

starikka vātar kōrmāsē. ebē. kaļļoi, ebē. reppōa. — taitā eli repo elož, kui keik kalad viske.

a repo korjas kalat kočkō. isub i sōb. tuēp susi, tšüzüb: kuš. sie, kūma sait kaļļoi?

püvvoin!

kuza püvvōid?

järveš.

epet miñnua, kui pūtā piēb.

mē järvešē! siel järvež on aukko. pisā sinne äntā. i pajata: püvvō äntā kaļļoi, sūria i pēniā.

meni susi pūtāmā kaļļoi. a repo jōnittēb ümpār sitā aukkōa. juttēb: jätü, jätü, su e äntā!

repo vātab: suēlla äntā jättü. repo johš tšüllāse, rāgab: tulkā vātši! järvež on susi. veṭtagā angot tšältē, kangit pihtā, jōskā, tappagā!

susi vātab: johsaz vātši su e pālē. susi üppi i ännā katkaz. johs i ma ännättä.

Oiid taat ja eit. Läks taat merele kalu püüdma. Kalu sai palju. Sidus koorma (kinni). Istus koorma peale. Läheb koju. Vaatab: rebane lamab tee peal. Ta peatas hobuse. Tuli koormalt maha. Vōtis rebasel sabast kinni, viskas koormale. Rebane kaua ei lamanud. Hakkas kalu loopima. Loopis kogu koorma (maha).

Tuleb taat koju ja ütleb eidele: «Ma sain sulle hea krae».

Vaat, eit läheb õue. Taat läheb takka.

«Näita mulle, kus on krae!»

Taat vaatab koormasse. Pole kalu, pole rebast. — «Vist oli rebane elus, kuna kõik kalad loopis (maha).»

Aga rebane korjas kalad kokku. Istub ja sööb. Tuleb hunt, küsib: «Kust sa, vader, said kalu?»

«Püüdsin!»

«Kus püüdsid?»

«Järvest.»

«Õpeta mind, kuidas peab püüdma.»

«Mine järvele! Seal järvel on auk. Pista sinna saba ja ütle: püüa, saba, kalu, suuri ja väikesi.»

Läks hunt kalu püüdma. Aga rebane jookseb selle augu ümber, ütleb: «Külma, külma (kinni), hundi saba!»

Rebane vaatab: hundil on saba kinni külmanud. Rebane jooksis külla, karjub: «Tulge, rahvas! Järvel on hunt. Võtke hangud kätte, kangid pihale, jookske, tapke!»

Hunt vaatab: rahvas jookseb hundi kallale. Hunt hüppas ja tõmbas saba katki. Jooksis ilma sabata.

25.

elivät hukko da hakka. eli näil tširjava kana. tetši kana muñnä, muñnä kulteizē. starikka rikke, eike veinnu rikkua. staruxa rikke, rikke, eike veinnu rikkua. tuli ĩri, ännākā teukkaz muñnä. muna tekku mālē. rikkauz. idgep starikka, idgep staruxa. kana juttēb näile:

elkā ithegā! mie teilē tēn teizē muñnä. vā eb lē kulteñ. lēb valkeq muna.

25.

Elasid taat ja eit. Oli neil kirju kana. Tegi kana muna, kuldse muna. Taat tegi katki, ega saanud katki teha. Eit tegi, tegi katki, ega saanud katki teha. Tuli hiir, tõukas sabaga muna. Muna kukkus maha, läks katki. Nutab taat, nutab eit. Kana ütleb neile:

«Ärge nutke! Ma teen teile teise muna, kuid pole kuldne. On valge muna.»

26.

eli starikka staruxākā. eli näil tütär. kutsetti tätä maša. meni tütär mettsā obakkā. korjas pärvakā täüñ obakkō. i öhsü mettsāsē. tuli õ. neisi maša itkemā. tuep karu. — mitä sie idgep?

mie tahon koitō.

issū seltšā. mie sinū vēn.

issuz maša karulē seltšā. karu vei tämmā eñmā berlogā. kaugā eli maša mettsāz. a karu ain tätä koitō eb vē. maša

tetši pīrgā. pani kaššeli, kēs karu vatte. maša juttēb. elä veta pīrgā! vē izälē emälē!

karu meni seppēmā. maša vetti pīrgā kaššeliš vällä. izze issus kaššeli. karu tuli. vetti kaššeli seltšā, nī meni tētā mō. karu meni, meni. issus kannō pälē.

dava-ikka! mie vetan pīrgā.

maša kaššeliš rāgab: näen, näen, mitä tahot tehä.

karu dūmāb: vāt, miltizet silmät sūrēd. kui kaugaz näeb.

meni pīrgāgā etez. se maššā vēb! vei koittōsē. viskas señnē kaššeli izälē i emälē: izze mettsā johsi. tuli kottō. maššā bē. issus karu kannō pälē. neis itkemā: nī nēn üpšnā elämā.

26.

Elas taat eidega. Oli neil tütar. Kutsuti teda Mašaks. Läks tütar metsa seenile. Korjas peergkorvi täis seeni. Ja eksis metsa. Tuli öö. Hakkas Maša nutma. Tuleb karu. — «Mis sa nutad?»

«Ma tahan koju.»

«Istu selga. Ma viin su.»

Istus Maša karule selga. Karu viis ta oma koopasse. Kaua elas Maša metsas, aga karu ikkagi ei vii teda koju. Maša tegi piruka. Pani märssi, kui karu vaatas. Maša ütleb: «Ära võta pirukat! Vii isale (ja) emale!»

Karu läks rõivastuma. Maša võttis piruka märsist välja. Ise istus märssi. Karu tuli, võttis märsi selga ning läks teed mööda. Karu läks, läks. Istus kännule.

«Olgu peale! Ma võtan pirukat.»

Maša hüüab märsist: «Näen, näen, mida tahad teha.»

Karu mõtleb: «Vaata, missugused head [= suured] silmad. Kui kaugele näeb.»

Läks pirukaga edasi. Too viib Mašat! Viis koduni. Viskas selle märsi isale ja emale. Ise jooksis metsa. Tuli koju. Mašat pole. Istus karu kännule, hakkas nutma: «Nõnda hakkas üksinda elama.»

27.

eli kunikaz. eli kunikkāl kem poikā. kunikas tuli vanassi. korjaz emat poigat kokkōsē i jutte:l: piēp teddē neisa naiššī. mie ēn vana. mie teile annan pūsūd. kuhhē pūsūs mēp pū-pula, seneš taloš pieb vettā nain.

meni vanap poika ampumā. tämmā pū-pula meni kuptsalē. sielt piti vettā nain. meni tšehsūmein poika, ampu pūsūs. meni pula herrā tüttorelē. piti vettā herrā tütar mehelē. meni keļmais

poika ampumä. tämmä pula meni vettēsē bulbukā lehtōsē. menti vettamā poigad eṁmia pulēi. keiki tōti emad nōriked izälē näüttä.

keimaiz velli tōb rättes konnā, kumpa eli bulbukā lehhō päl. isä juttēb: elä sūtu, poika. sinū enni mokom. mie tätä tōžē neizen suōvāmā niku teisia.

nūde lähetäp kunikas poikei naisijekā tōlē. menti poigad naisijekā. nōrep meni üpsnä. a konnalē juttēb isä: sie tšihuta murtšina, nütä peato, pā kuhilä!

konna tšihutti murtšinā, nütti pealō, viskas konnā nahgā vällä. tulivad mindat koittō. vättäs konnā nahka akkunaal. vetetti, peletatti konnā nahka. tultī mehet koittōsē. keiki tullaz. a kummal eli konnā nahka, se seizob väräjäl, juttēb: isä hulluūš meni, što konna on nū iloz.

tuep takkā tämmä mēz. tämä tälle juttēb: sie küled jürizev. kase tueb mato keimē pākā. tämä minū vetav, seṁneperäs, što konnā nahka peletatti. sie veta vikastē pihtā. leikkā tämmä päd vällä.

mēz eb ehtinnū vettä vikastēt tšätte. mato vei naizē. melep pad velled elivād naisikā. keimaiz meni ettsimā eṁmā ennia. meni keimē tē vällä. ep tā, kumpā tehhesē mennä. tuep tšerä vassā. tšüzüp tält: kuhhē sie mokom molottsā mēd?

tämä juttēb: mēn eṁmā ennia ettsimā.

mie siṁnuu neuvon. mē tšehsümeis tētä mō. mie sille annan vettimē. siel on väräjäd. kui sie tunnēd avata kažžē lukku, siz sād avē väräjäd. väräjä takān sinū nain seizop sūrē mao tüveñ. väräjä aōvād, siel on sūr kuraz. sis sie kazeal kurasseal veid, leikata maolt pā. leikkāt pā, sis sād eṁmā naizē.

mēz meni väräjälē. avaz väräjä. vetti kurassē. tämä leikkas tšehsümeizē pā, kumpa piti tämmä naissa. leikkas sai eṁmā naizē. neisti elōa elämā kahhē. naine eli neddettu keimēs vuuvessi. nahka peletatti i mato vei. kui beļleis peletattu, mato beļleis vēnnū.

Elas kuningas. Oli kuningal kolm poega. Kuningas jäi vanaks. Korjas omad pojad kokku ja ütles: «Teie peate hakkama abiellu astuma. Ma olen vana. Ma annan teile püssid. Kuhu püssist läheb puukuul, sellest talust peab võtma naine.»

Läks vanem poeg laskma. Tema puukuul läks kaupmehe juurde. Sealtpidi võtma naise. Läks keskmine poeg, laskis püssist. Läks

kuul mõisahärra tütre juurde. Pidi võtma mõisahärra tütre naiseks [= mehele]. Läks kolmas poeg laskma. Tema kuul läks vette jõenupu lehte. Läksid pojad oma kuule võtma. Kõik tõid oma noorikud isale näha [= näidata].

Kolmas vend toob rätis konna, kes oli jõenupu lehel. Isa ütleb: «Ära vihastu, poeg. Sinu õnn on niisugune. Ma hakkan ka teda armastama nagu teisi.»

Nüüd saadab kuningas pojad naistega tööle. Läksid pojad naistega. Noorem läks üksi. Aga konnale ütleb isa: «Sina keeda hommikueine, lõika põld, pane hakki!»

Konn keetis hommikueine, lõikas põllu, viskas konnanaha ära. Tulid miniad koju. Vaatavad: konnanahk on aknal. Võtsid, põletasid konnanaha. Tulid mehed koju. Kõik tulevad, aga kellel oli konnanahk, see seisab väraval, ütleb: «Isa läks hulluks, et konn on nii ilus.»

Tuleb takka tema mees. Ta [= naine] ütleb talle: «Sa kuuled, (et) müristab. [See] tuleb kolme peaga madu. Ta võtab mu, sellepärast et konnanahk põletati. Sa võta vikat õlale. Lõika ta pead maha.»

Mees ei jaksanud vikatit kätte võtta. Madu viis naise ära. Mõlemad vennad elasid naistega. Kolmas läks otsima oma õnne. Läks kolme tee vahele. Ei tea, missugust teed minna. Tuleb kera vastu, küsib talt: «Kuhu sa, niisugune vahva poiss, lähed?»

Tema ütleb: «Lähen oma õnne otsima.»

«Ma annan sulle nõu. Mine keskmist teed mööda. Ma annan sulle võtme. Seal on väravad. Kui sa oskad avada selle luku, siis saad lahti väravad. Värava taga seisab su naine suure mao juures. Avad värava. Seal on suur nuga. Siis sa võid selle noaga maolt pea lõigata. Lõikad pea, siis saad oma naise (kätte).»

Mees läks väravale. Avas värava. Võttis noa (kätte). Ta lõikas (maha) keskmise pea, mis hoidis (kinni) tema naist. Lõikas, sai oma naise (kätte). Hakkasid kahekesi elu elama. Naine oli nõiutud kolmeks aastaks. Nahk põletati ära ja madu viis ära. Kui poleks põletatud, madu poleks viinud.

28.

elivät kahs velljä. üps eli rikaz, tein eli köühä. rikaz juttēp, köühälē vellelē: sie ēd laiska tölē. señneperässä sil on pallo lahsä. a mil on vähä.

mil on, juttēp köühä, pallo lahsai. sōvät parapeš ku sil rikkāl.

a rikaz juttēb: dava-i vajetamma lahsed üheš õssi. mie sinū lahsä sōtän, rikaz juttēb. — sie tō xod mettä, sinū lahsēt sōmā eväd neis.

kõühä tuli eḿmia lahsā vāttamā, kui ellāz. tuli isā lahsijē. tei lanttua. näütti lanttua. lahsed jōhsivad. üpätti kaglā. — aḿ milnē, isā, lanttua.

kõühä juttēb rikkālē vellelē: juttelid, lahsed evād neis sōmā mettā. a lanttua sōti. sie tšisselid üövi sōtād lahsā. a vot, anna sie emileiz lahsilailē mettā, juttēp kõühä, sōmā evād neiz.

kõühä keikil sōtti, mikä eli lauvaḷ, mellä, i lantul, i keikeḷ. tuli rikaz velli, tei pā mettā. rāgub eḿmia lahsā: tulkā sōmā mettā!

lahsed vassāvad: mō seimmā ilma sinū mettā mettā.

kõühä velli veitti rikkā vellē. vajentatti lahset taḡgāz. neisti eḿmikä lahsijēkā elāmā.

28.

Elas kaks venda. Üks oli rikas, teine oli vaene. Rikas ütleb vaesele vennale: «Sa oled tööle laisk. Sellepärast sul on palju lapsi. Aga mul on vähe.»

«Mul on», ütleb vaene, «palju lapsi. Söövad paremini kui sul rikkal.»

Aga rikas ütleb: «Lase, vahetame lapsed ära üheks ööks. Ma söödan sinu lapsi», rikas ütleb, «sa too kasvõi mett, sinu lapsed ei hakka sööma.»

Vaene tuli omi lapsi vaatama, kuidas elavad. Tuli laste isa, tõi kaalikat. Näitas kaalikat. Lapsed jooksid. Hüppasid kaela.

«Anna mulle, isa, kaalikat.»

Vaene ütleb rikkale vennale: «Ütlesid, lapsed ei hakka mett sööma, aga kaalikat sõid. Sa kiitlesid, (et) hästi toidad lapsi, aga, vaat, sa anna oma lastele mett», ütleb vaene, «nad ei hakka sööma.»

Vaene andis süüa kõike, mida oli laual, mett ja kaalikat, ja kõike. Tuli rikas vend, tõi poti mett. Hüüab oma lapsi: «Tulge mett sööma!»

Lapsed vastavad: «Meie sõime ilma sinu meeta mett.»

Vaene vend võitis rikka venna. Vahetati lapsed tagasi. Hakkasid oma lastega elama.

Anna Issajeva.

See vadja jutustaja on põline Kõrvõttula küla elanik. Ta oli 55-aastane 1942. aastal, kui pandi kirja järgnevad jutustused. Mõlemad jutustused on samalt keelejuhilt hiljem kirja pannud ka J. Mägiste («Woten erzählen», Helsinki 1959, lk. 29 jj-d). Anna Issajevalt on kogutud vadja sõnavara ning grammatilisi andmeid aastate jooksul. Vadja rahvaloomingut ei ole ta teadnud siiski kuigi palju.

29.

mēz meni kaļlakā. vātab, repo on hukkaunnu tē servāz. no dūmāb, nūt sain naizele üšvā kaglussē. a repo xitrei, vetti tetši sānī aukō. kalat keik teukki aukossa telē. i izze meni aukos vällä. mēz meni koitō. naizele juttēv: mie tein sille üšvā kaglussē. mentī vāttamā. bē reppua! beļe kaļloi! a repo on tē servāz. susi tuli. tšüzūv: kuš sie sait kaļloi?
a tām, repo, juttēv: mie pūvvin jarvēs.
a kui sie pūvvid? se susi juttēl.
repo juttēl: lāmmā jarvē! mie näütān.
i levvettī avatō. suelē tšāhs repo pissā ännā jarvē. a repo ain tšāüb ümpār sutta i juttēv: jātū, jātū, suļ äntā!
vot, äntā i jātū jāhhēsē tšīn. repo rāgasti: ai meddet ampuaš!
repo üppi. meni johsemā. susi ko üppi, ännā katkaz.

29.

Mees läks kalaga. Vaatab, rebane on kärvanud tee ääres. Noh, arwab, nüüd sain naisele hea kaeluse. Aga rebane, kaval, võttis tegi rekke augu. Kõik kalad tõukas august teele. Ja ise läks august välja.

Mees läks koju. Naisele ütleb: «Ma tõin sulle hea krae.»

Läksid vaatama. Pole rebast! Pole kalu! Aga rebane on tee ääres. Hunt tuli. Küsib: «Kust sa said kalu?»

Aga tema, rebane, ütleb: «Ma püüdsin järvest.»

«Aga kuidas sa püüdsid?» see hunt ütles.

Rebane ütles: «Lähme järvele! Ma näitan.»

Ja leiti avandus. Hundil käskis rebane pista saba järve. Aga rebane aina käib hundi ümber ja ütleb: «Jäätu, jäätu kinni, hundi saba!»

Vaat, saba jäätuski jäässe kinni. Rebane karjatas: «Ai, meid lastakse!»

Rebane hüppas. Läks jooksu. Hunt kui hüppas, saba kaksas.

30.

ühz naizikko tsäüs nittamä ühelē pe.л.л.о.л.ē. a mēz eli läsiwä. i tsüzüp tält: tsirēs sie lepetad?

tämä juttēb: ettsa näüb. õmeñ lepub.

mēz mēb vattamā teizeļ päivā. vass on algettu pe.л.о. a nain mačkāb. a mēz vetti naizeļ leikkazi iwūssēd. pā veiti tervaļ: nain ep.к.ū.л.л.и. neisi üllēz. kertāp pātā: nah! iwūssit be.л.ē! pātā on veddettu tervaļ!

tuli koitō. i seizob akkunnaļ. tsüzüb akkunaš mehelt: oņko nain kotoñ?

mēz juttēb: kotoñ!

ai voi! minū paha vaje.л.т.ī. nüd mis jān itšāssi häilāmā pahhā tačkā.

30.

Üks naine käis ühel põllul (rukist) lõikamas. Aga mees oli haige. Ja küsib talt: «Kas sa varsti lõpetad?»

Tema ütleb: «Ots paistab. Homme lõpeb.»

Mees läheb vaatama teisel päeval. Alles on alustatud põld. Aga naine magab. Aga mees võttis lõikas naisel juuksed (maha). Pea võidis tõrvaga. Naine ei kuulnud. Tõusis üles. Puudutab pead. «Näh, juukseid pole! Pead on võitnud tõrvaga!»

Tuli koju. Ja seisab akna all. Küsib läbi akna mehelt: «Kas naine on kodu?»

Mees ütleb: «Kodu!»

«Ai voi! Mind kurivaim vahetas ära. Nüüd ma jään igaveseks hulkuma kurjavaimu naisena [= taga].»

Kat'a (Jekaterina) Jovleva.

Põline Kõrvõttula küla elanik. Oli 68-aastane 1961. aastal. Jutustustest on kaks esimest pandud kirja 1959. ja teised 1961. aastal. Kat'a Jovleva on elavate vadjalaste hulgas üks kõige paremaid jutustajaid. Temalt on kirjutatud laule, pärimusi, naljandeid ja muinasjutte.

31.

repo ja krapu.

johs repo mettsā mō ja vassā pūttu krapu. vātab repo kraõvū pālē, juttēv: kui sie illā, illākō tšäüd. sinussa millissä tolkkua bē. juttēk mīllē, krapu rapu, tetta li on mokoma aźza, etti siñnua lähātätti vījjempān īvā essamā. siz ŷūli vūsvē laukopān tulit taģgāz ja īvat tekutid mālē? vōs meni, īvā beλλu.

krapu juttēv: veib eλλa, et kēz leb eli i tetta, a nūd on ŷhs petoz.

repo tāllē juttēv: mie vātan, sie neized ruttavap.

ebē. ruttavap neiznu, a mie vein siñnua jättā.

mitā? mitā? mitā? juttēb repo, sie minū jātād?

a krapu juttēv: mie lazzen sinū keht harpatuš ette i sīštši sinū jātān.

neistī nāvād. repo neis kem harpatuš ette. a krapu vetti reõvō ännāš tšīn. repo pani menemā. johzeb va põllū ŷllēz nēv. johs tšīõvessā. i tšüzūp krapu: kuza sie eõ? eb mittā kūlu.

repo tās tšüzūv: kuza sie et krapu? a izze tšāntū sinneppōlē, kussa johsivad. krapu lahtši reõvō ännā i juttēv: mie eļen sīn. aikā siñnua õttēn. vėl vähäkkeizē ettež johzin.

i keik. minū emā vėl pajatti.

Rebane ja vähk.

Jooksis rebane metsa mööda ja vastu sattus vähk. Vaatab rebane vähile otsa, ütleb: «Kuidas sa tasa, tasakesi käid. Sinust pole mingisugust kasu [= tolku]. Ütle ometi mulle, vähk-rähk, kas on tõsi niisugune asi, et sind saadeti reedel pärmi ostma. Siis aasta pärast laupäeval tulid tagasi ja pärmil lasksid maha kukkuda? Aasta läks (mööda), pärmi polnud.»

Vähk ütleb: «Võib-olla, et kunagi oli tõsigi, aga nüüd on ainult pettus.»

Rebane ütleb talle: «Ma vaatan, sa lähed kiiremaks.»

«Pole kiiremaks läinud, aga ma sind võin (maha) jätta.»

«Mida? Mida? Mida?» ütleb rebane, «sina jätad mind (maha)?»

Aga vähk ütleb: «Ma lasen su kolm sammu ette ja siiski jätan su (maha).»

Hakkasid nad peale. Rebane seisis kolm sammu ette. Aga vähk võttis rebase sabast kinni. Rebane pani minema. Jookseb, vaid tolm tõuseb üles. Jooksis kivini. Ja küsib vähk: «Kus sa oled? Ei kuulu midagi.»

Rebane taas küsib: «Kus sa oled, vähk?» Aga ise käändus sinnapoole, kust jooksid. Vähk laskis rebase saba (lahti) ja ütleb: «Ma olen siin. Ammu ootan sind. Veel natuke su ette jooksin.»

Ja kõik. Mu ema veel rääkis.

varez ja mato.

32.

rannaḷ varez vatte üšvā sūrē pū. siel tetši eṃmā pežzā. pani munad. issu munejē pāl. a ko poigad jo lähsivād, tām lentī ettsimā sōkkiā poikēlē. seññē pū jūrē aḷ eli mussa mato. kui va varez lentī vällā pezässā, mato meni pūt mō ja vetti ühhē poigā i sei. vareš tuli i näeb: ühtā poikā bē. rāku, rāku, ep tā, tšen vetti, kuñhē poika meni. eb mennü näтелиä, kui tälle eb jännü ühtā poikā. varez rāku, seitteli. ep tā tšeññē pālē seitelла. neis tāz munemā. i tetši teizet poigad. mato vei keik nī ku esimeizet poigad. varez nätsi, ku tām vei vimeizē poigā. varez nätsi, etti mato on vāri. tām vei. lenteli, lenteli, rāku, rāku. a mato sei poigā.

varez dūmāv: mitä nüit tehä? kui ma okā елла? meni varez revolē. jutteli tälle keikk emad azzān. i tšüzüv: kui aijā se mato vällā, i sāvva tehä poigad.

repo i juttēv: mie siñnū epetan. mie eñ vīzaz. kassē jekkē

tšäüb ujumā kunikā tütar. kēz mēb ujumā, jätāb emat kuntezet
tunnid. siä vāta, kuhhē tām jätāb, veta nē tunnid. i lentā sinne,
kuza ön mato. vä elä lentā aivō kerkegāl. kunikā tüttäre rahvaz
nätševāb, etti sie vetit tunnid. johsevat sinū takkā. a sie pā
tunnid maolē, jūrē aļļā, kuza tāmā elāv. a siz i vāta, mitā
seneš lēb.

nī varez i tetši. pani tunnid maolē jūrē aļļā. a izze issūs
pū ehzaļē. kunikā tüttäre rahvas tuli. nätši, etti tām sinne pani
tunnid. a izze isup pū ehzaļ. tāl tunnia bē. nāvād neisti sielā
ettsimā. vāttavat tunnid ovat siel. ja tunni tüveņ on sūr mussa
mato. vaikka mato ebi vettannu tunnia, no rahvas tämmā tappe.
a varez veis tehā poikei. tšennit jällē eb mäsännü.

lahseņ kulin.

32.

Vares ja madu.

Rannal vaatas vares (enesele) hea suure puu. Seal tegi oma pesa. Munes munad. Istus munadele. Aga kui pojad tulid juba välja, ta lendas poegadele sööki otsima. Selle puu juure all oli must madu. Kui vares vaid lendas välja pesast, läks madu mööda puud ja võttis ühe poja ja sõi ära. Vares tuli ja näeb: üht poega pole. Karjus, karjus, ei tea, kes võttis, kuhu poeg läks. Ei läinud nädalat, kui talle ei jäänud ühtki poega. Vares karjus, riidles. Ei tea, kelle üle riielda. Hakkas jälle munema. Ja tegi teised pojad. Madu viis kõik ära, nii nagu esimesed pojad. Vares nägi, kui ta viis viimase poja. Vares nägi, et madu on süüdi. Tema viis. Lendles, lendles, karjus, karjus. Aga madu sõi poja.

Vares mõtleb: mida nüüd teha? Kuidas maoga olla? Läks vares rebase juurde. Rääkis [= ütles] talle kõik oma asjad. Ja küsib: «Kuidas see madu ära ajada ja saada poegi teha?»

Rebane aga ütleb: «Ma sind õpetan. Ma olen tark. Sellele jõeale käib ujumas kuningatütar. Kui läheb ujuma, jätab (maha) oma kuldkella. Sa vaata, kuhu ta jätab. Võta see kell. Ja lenda sinna, kus on madu. Ära vaid väga kõrgelt lenda. Kuningatütrel inimesed näevad, et sa võtsid kella. Jooksevad sulle järele [= taga]. Aga sina pane kell mao juurde juure alla, kus ta elab. Aga siis aga vaata, mis sellest tuleb.»

Nii vares tegigi. Pani kella mao juurde juure alla. Aga ise istus puu oksale. Kuningatütrel inimesed tulid. Nägid, et ta pani sinna kella. Aga ise istub puu oksal. Tal kella pole. Nad hakkasid sealt otsima. Vaatavad, kell on seal. Ja kella juures on suur must madu. Kuigi madu ei võtnudki kella, rahvas siiski tappis ta ära. Aga vares võis poegi teha. Keegi teda ei seganud.

Lapsena kuulsin.

elivät hukko da hakka. näilä eli voho. hukko lähetti hakka söttämä vohhõa karjā. hakka meni, koko päivā sötti vohhõa. ehtogõn aje kottõ vohhõ. hukko tsüzüb voholat: voho, sie minū üvä voho! etko sie sõnnü, etko sie jõnnu?

a voho tällē vassāb: en mie jõnnu, en mie sõnnü. a ko johzin üli ejjā, katkazin ühhē lehhõ i jein ühhē tilkā vettä.

sütta hukko hakka päle. teizeļ päivā meni izze karjā. koko päivā sötti vohhõa, jõtti vohhõa. ehtogõn aje kottõ i tsüzüb voholat: etko sie jõnnu, etko sie sõnnü?

a voho vassāb: em mie sõnnü, em mie jõnnu. a ko johzin üli ejjā, jein tilkā vettä i sein ühhē lehhõ.

siz jo hukko näep što voho pettēv. vetti sütta i leikkaz vohhõ.

Elasid taat ja eit. Neil oli kits. Taat saatis eide karja kitse söötma. Eit läks, kogu päeva söötis kitse. Öhtul ajas kitse koju. Taat küsib kitselt: «Kits, sa mu hea kits! Kas sa oled söönud, kas sa oled joonud?»

Aga kits talle vastab: «Ei ma joonud, ei ma söönud. Aga kui jooksin üle oja, katkusin ühe lehe ja jõin ühe tilga vett.»

Vihastus taat eide peale. Teisel päeval läks ise karja. Kogu päeva söötis kitse, jootis kitse. Öhtul ajas koju. Ja küsib kitselt: «Kas sa oled söönud, kas sa oled joonud?»

Aga kits vastab: «Ei ma söönud, ei ma joonud. Aga kui jooksin üle oja, jõin tilga vett ja sõin ühe lehe.»

Siis ju taat näeb, et kits petab. Võttis, vihastus ja tappis kitse.

eli kunikaz. tälä eli kem poikā. no kunikaz nātši, etti tulēb jo vanassi. tsirēs veip kōлла. tām kuttse poigad enellēz. i ante keikilē lõkkapūsüd strelojekā. i jutteli: kumpa kuhhē ammub i pütub, se sielt i vetab naizē.

vanap poika ampu i pütta rikkā mehhe kottõsē. tein poika ampu, pütta kuptsā kottõ. nävāt sielt i vettivad naizev. a kel mais poika ampu i tämmā strela meni sohhe. i pütta konnāsē, i nõrep poik i vetti naizessi konnā. vanapad velled nagrattī: milizē naizē teid.

a peŕrā, sis se kunikaš tsähsi nōrikkeilē tsühzettā leivād. a nōrikep, kui elivād rikkais taloloiz evät tuntenu miittäit tehä. näil tehti valmit keik. leivät tulivat pahan. sis tsähsi nōrepāl miññāl leivät tehä. nōrepā miññā leivād üvād. kez beλλu tset-täit kotoñ, nōrep miñña vetti konnä nahgā vällä. sis tām eli aivō iloz. a ku va näeb etti tšennit tueb, tās panep señne nahgā üllē. mēs tämmä, ko jo sai konnä naizessi, oiti tätä. täl eli mokom karopka tehtü, kuza konnä makaz. tām tätä i lakasseli. pajatti tämmäkā. mēz ep tātännü, etti tām on inēhmīn. kunikaz ante emmella tšiuot keikkilē miññälē. vanapad miññād evät tuntennu üšvi tšiuuttōa emmella. a nōrep miñña empeli aivō üšvi. kunikas tsīsseli sitä tšiuuttōa. vanapeilē miññeilē eli paha mel: täl keik üšvi mēb a izze on konnä. vot, nävād neisti dūmāmā, kui sitä konnä tappā, rikkōa.

eli üpškert mokoma azza. se konnä jäi üpsinā. vetti konnä nahgā vällä enessä. a ilma nahgatta tām eli iloz inēhmīn. a vanapad miññād nähti, etti se on inēhmīn, bē konnä. vetetti nahgā i vizgätti ahjōsē. a se konnä eli neđdettu. señneperäs i elitš konnä. a nüt tälle pieb jo kōlla, ku nahka pelettī. a tuli mēz, nätsi, millin tämmä nain on. beļe konnä. a on iloz tüttarikko. tām neis tätä sūtelegēmā. a tüttarikko idgeb: mie nüt kōļen.

a mehel nī žali tätä, juttēp xof sis eļleisid i konnäñ, üpškeik mie siñnua süvān.

señneperäs, etti mēs kešvi suvaz, eb vättannu, etti on konnä vai inēhmīn, neđdauz lähs vällä. nī nävād jäivättsi elāmā kañhē tšežzē. a kunikaz näilē jätti eñmā rikkausē.

34.

Elas kuningas. Tal oli kolm poega. Noh, kuningas nägi, et läheb vanaks, varsti võib surra. Ta kutsus pojad enese juurde ja andis kõigile vibupüssid nooltega. Ja ütles: «Kes kuhu laseb ja tabab, see sealt võtabki naise.»

Vanem poeg laskis ja tabas rikka mehe maja. Teine poeg laskis, tabas kaupmehe maja. Nad sealt võtsidki naised. Aga kolmas poeg laskis ja tema nool läks sohu. Ja tabas konnä. Ja noorem poeg võtiski konnä naiseks. Vanemad vennad naersid: «Missuguse naise töid.»

Aga pärast siis see kuningas käskis noorikutel küpsetada leivad. Aga noorikud, kuna elasid rikastes taludes, ei osanud midagi teha. Neile tehti kõik valmis. Leivad said halvad. Siis käskis noo-

remal minial leivad teha. Noorema minia leivad head. Kui polnud kedagi kodu, noorem minia võttis konnanaha ära. Sijis ta oli väga ilus. Aga kui vaid näeb, et keegi tuleb, taas paneb selle naha selga. Tema mees, kuna ju sai konna naiseks, hoidis teda. Tal oli niisugune karp tehtud, kus konn magas. Ta teda silitaski. Rääkis temaga. Mees ei teadnud, et ta on inimene. Kuningas andis sargid õmmelda kõikidele miniatele. Vanemad miniad ei osanud hästi särki õmmelda. Aga noorem minia õmbles väga hästi. Kuningas kiitis seda särki. Vanematel miniatel oli paha meel: tal läheb kõik hästi, aga ise on konn. Vaat, nad hakkasid mõtlema, kuidas seda konna tappa, surmata.

Oli ükskord niisugune asi. See konn jäi üksinda. Võttis konnanaha eneselt ära. Aga ilma nahata ta oli ilus inimene. Aga vane mad miniad nägid, et see on inimene. Pole konn. Võtsid naha ja viskasid ahju. Aga see konn oli nõiutud. Sellepärast oligi konn. Aga nüüd peab ta ju surema, sest nahk põletati ära. Aga tuli mees, nägi, milline tema naine on. Pole konn, aga on ilus tütarlaps. Ta hakkas teda suudlema. Aga tüdruk nutab: «Ma nüüd suren.»

Aga mehel oli nõnda kahju temast. Ütleb: «Kui sa oleksidki konn, siiski ma sind armastan.»

Sellepärast, et mees väga armastas, ei vaadanud (sellele), et on (kas) konn või inimene, nõidus kadus. Nii nad jäidki elama kahekesi. Aga kuningas jättis neile oma rikkuse.

35.

mēz i pahapōl rīteliivad, tšela on enāp voimā.

a ku mō nēmma probāmā? pahapōl juttēb.

mēz i juttēb: tšen i lutisap tšäješ tšivōē, etti vesi meñneis, senela on enāp voimā.

pahapōl vetti tšivōē, lutissi, lutissi, vesi eb mennü. a mēz vetti vorogā. ku lutissi, nī vesi menitši tšivēš.

vātak tšela on enāp voimā!

pahapōl juttēb: sila on enāp. mila eb mennü vesi, a silā meni tširēssi.

35.

Mees ja kurat vaidlesid, kellel on enam jõudu.

«Aga kuidas hakkame proovima?» kurat ütleb.

Mees aga ütleb: «Kes aga pigistab käes kivi, nii et vesi tuleks välja, sel on enam jõudu.»

Kurat võttis kivi, pigistas, pigistas, vett ei tulnud. Aga mees võttis kohupiima. Kui pigistas, nii tuligi kivist vett.

«Vaata ometi, kellel on enam jõudu!»

Kurat ütleb: «Sul on enam. Mul ei tulnud vett, aga sul tuli kiiresti.»

repo mitä tetši? mēs tuli kaladjēkā. kalad elivat pantu sänikkōsē. a repo näep ko on kalad. a kui näit sāvva? siz repo vetti eitti tē päle. ležib niku kōllu. mēs tuli tämmä tüövē. vātab etti kōllu repo ležib.

vetan kottō. hakalē lēb üvā kagluš šūbalē.

vetti señnē rešovō. viskas sänisē. i meni etez. a repo illakkō tetši aukō kaļloisē. a ain viske i viske kaļloi tē päle. ku keik viskaz, siz izze üppi. a mēz ilma revotta, ilma kaļloi kottō tuli. i juttēv hakalē: mē veta, sinā on sille üvā kagluš. mie, juttēv, rešovō levvin.

menev hakka vāttamā. bē reppōa, bē kaļloi. tuēb juttēv hakka: millin kagluš siel sille eli? i millizet kalad? bē kaglussa bē kaļloi.

hukko juttēv: nī, nī, kui bē? mie izze viskazin rešovō sänisē. a kalad esin.

meni vāttamā, a üpskeik bē mittäid.

a repo korjas kalad. ühtē paikkā keik kantē. isub i sōb senela aikā tuli susi.

mitä sie sōd?

noh, vai ed näe, etti kaļloi sōn?

kuš sie vetit kalad?

kuš vetin? jarvessa pūzin.

epeta i miñnua, kui sāvva.

sie mē jarvē jā päle. tē aukko. pisä sinne äntä aukkōsē. isu i ottē. i ain juttē, suē äntä pūsvā kala sūr i pēn!

susi meni. a repo sitä aikā juttēv: jättü, jättü, suē äntä!

susi tsüzüb mitä sie repo siel pajatad?

ain juttēn: pūsvā, pūsvā, kala sūr i pēn, sūr i pēn.

susi táz: mietši sitä juttēn.

susi issu sinnessā, kunniz äntä jättü. a repo johsi vällä. jätti suē üpsinā issumā jā päle. tuliti naizet seppi pesemā. näševäd etti isup susi. susi tahtē jōsa. a äntä on jättünnü. eb lähe vällä. naizēd mentī. sätī tšen kepid, tšen alko. i tapettī susi sinne

Mida rebane tegi? Mees tuli kaladega. Kalad olid pandud reele. Aga rebane näeb, et on kalad. Aga kuidas neid saada? Siis rebane võttis, heitis tee peale. Lamab nagu surnud. Mees tuli tema juurde. Vaatab, et surnud rebane lamab.

«Võtan koju (kaasa). Naisele saab hea krae kasukale.»

Võttis selle rebase, viskas reele ja läks edasi. Aga rebane tegi tasakesti augu kaladesse. Ja aina loopis ja loopis kalu teele. Kui kõik viskas (maha), siis ise hüppas (maha). Aga mees tuli koju ilma rebaseta, ilma kaladeta. Ja ütleb eidele: «Mine, võta, seal on sulle hea krae. Ma», ütleb, «leidsin rebase.»

Läheb eit vaatama. Pole rebast, pole kalu. Tuleb, ütleb eit: «Missugune krae sul seal oli? Ja missugused kalad? Pole kraed, pole kalu.»

Taat ütleb: «Nii, nii, kuidas pole? Mä ise viskasin rebase reele. Aga kalad ostsin.»

Läks vaatama, aga ikkagi pole midagi.

Aga rebane korjas kalad. Ühte kohta kõik kandis. Istub ja sööb. Sel ajal tuli hunt.

«Mida sa sööd?»

«Noh, või sa ei nä, et kalu söön?»

«Kust sa võtsid kalad?»

«Kust võtsin? Järvest püüdsin.»

«Õpeta mindki, kuidas saada!»

«Sa mine järve jääle. Tee auk. Pista sinna auku saba. Istu ja oota. Ja sina ütle: hundi saba püüa kala, suur ja väike.»

Hunt läks. Aga rebane ütleb sellal: «Külma kinni, külma kinni, hundi saba!»

Hunt küsib: «Mis sa, rebane, seal räägid?»

«Aina ütlen: püüa, püüa, kala suur ja väike, suur ja väike!»

Hunt taas: «Minagi seda ütlen.»

Hunt istus seni, kuni saba külmas kinni. Aga rebane jooksis ära. Jättis hundi üksinda istuma jääle. Tulid naised pesu pesema. Näevad, et istub hunt. Hunt tahtis (ära) joosta, aga saba on kinni külmanud. Ei tule välja. Naised läksid. Said kes kepid, kes halu. Ja tapeti hunt sinnapaika.

37.

pajatan repo-kūmassa. repo sučkā üšvī elivād. enellēz leipā tōl savvā. veŕtivad enellēs pikkaraižē paļļā māta, kokad lapjad i mentī omenoi isuttaimā. eī nāiļ ep tšävvä koitō leunāle, nāvād veŕeŕtī leunat kasa, kotikko kakkujā i kukšina mettā. sōkki pantī pēsā aļļā. izze mentī tōt tetšemā. kaiveŕtī, kaiveŕtī. a repo dūmāv: siela on mesi. kui sinne tšävvä mettā i kakkujā sōmā. kūlēb eī rāgasti sōza sō-lintu. a repo juttēb: para-iko, para-iko tulēn.

viskas kočkā mālē. a susi tšüzüp kuhhē sie repo?

a repo vassāv: a kūlid, kui miņnua kuttsuaz? minū tuttava kutsuv. tāļ pieb eļļa risittāized.

siz mē, juttēb, joko kuttsuaz. vai älä ē kaugā.
repo meni. sai siel kukšinā mettä i kakkuja. i tuep taḡḡāz. a
susi tšüzüb: ni tširēssi? tšetä siel jumala ante?

poigā, juttēb_repo.

a kui kuttsuaz?

alku kuttsuaz.

neisti tās tōt tetšemā. kaiḡetti, kaiḡetti. nät, veib eḷḷa tunni
vai kahs. repo tās küleb_et lintu rāgab. tās tahob_mennä. a susi
tšüzüb: kuhhē sie táz?

repo juttēb: ved, kilit kui miḷḷē rāgutti?

kūlin. siz_mē!

repo meni táz. sei kakkuja i mettä. i tuli taḡḡāz. no, susi
tšüzüb: mitä nüd_jumal ante?

tüttarikkeizē, vassāb_repo.

kui kuttsuaz?

tšehspaikka.

millized, juttēb, nimed on.

a lintulaiḷ mokomad_nimed_on.

tās küleb_et lintu rāgab, sō-lintu. repo vassāb: küḷen, küḷen,
tuēn, tuēn!

i meni. a susi juttēb: sie vaikk_älä ē kaugā.

mie tširēs_tuḷen, vassāb_repo.

meni i sei jätüssed. jei mē. tuli taḡḡāz. susi tšüzüb: tšen
siz_vēl süntü?

nüd_on pojo.

a kui kuttsuaz?

etsuz.

a suēḷ tahtaup_süvvä. pieb_ettsia süvvä. repo juttēb: veib_jo
mennä. aika on jo leunattā.

a siḷḷē ep_tahtau süvvä?

ei! miñnua rissēl sōtetti.

a repo juttēp_suēḷē: sie mē üpsinā leunattamā.

susi meni. a repo jäi. susi näeb, kotikoz beḷe ühtä kakkua.
kukšinaz_beḷe mettä. susi süttu ja arvaz_etti repo tätä petteli ain.
täm i juttēb: kül mie siḷḷē kažzē mahzan. sinū ratkān pōlittā, i
leunatan.

repo näeb_etti susi on keḡvī süttunnu. viskaz_jalगत_pihalē
i pani menemā mettsä.

Räägin rebasevaderist. Rebane ja hunt elasid hästi. Saavad enesele tööga leiba. Võtsid enesele tillukese tüki maad, konksud, labidad ja läksid kartuleid istutama. Et neil poleks (vaja) kodu lõunal käia, nad võtsid lõuna kaasa: kotikese kooke ja kruusi mett. Söök pandi põõsa alla. Ise läksid tööd tegema. Kaevasid, kaevasid, aga rebane mõtleb: seal on mesi. Kuidas seal käia mett ja kooke söömas. Kuuleb, et karjatas soos soolind. Aga rebane ütleb: «Praegu, praegu tulen.»

Viskas konksu maha. Aga hunt küsib: «Kuhu sa, rebane (lähed)?»

Aga rebane vastab: «Kas kuulsid, kuidas mind kutsutakse? Minu tuttav kutsub. Tal peavad olema ristsed.»

«Siis mine,» ütleb, «kui kutsutakse. Ära ole vaid kaua.»

Rebane läks. Sai seal kruusi mett ja kooke. Ja tuleb tagasi. Aga hunt küsib: «Nii kiiresti? Kelle seal jumal andis?»

«Poja,» ütleb rebane.

«Aga kuidas nimetatakse?»

««Alguseks» nimetatakse.»

Hakkasid taas tööd tegema. Kaevasid, kaevasid, näed, võib olla tunni või kaks. Rebane taas kuuleb, et lind hõikab. Taas tahab minna. Aga hunt küsib: «Kuhu sa taas (lähed)?»

Rebane ütleb: «Sa kuulsid ju, kuidas mind hõigati?»

«Kuulsin. Siis mine!»

Rebane läks taas. Sõi kooke ja mett. Ja tuli tagasi. «Noh!» hunt küsib. «Mida nüüd jumal andis?»

«Tüdrukukese,» vastab rebane.

«Kuidas nimetatakse?»

«Keskpaik.»

«Missugused,» ütleb, «nimed on.»

«Aga lindudel on niisugused nimed.»

Taas kuuleb, et lind hõikab, soolind. Rebane vastab: «Kuulen, kuulen, tulen, tulen!»

Ja läks. Aga hunt ütleb: «Sa vaid ära ole kaua.»

«Ma tulen varsti,» vastab rebane.

Läks ja sõi jäänused. Jõi mee. Tuli tagasi. Hunt küsib: «Kes siis veel sündis?»

«Nüüd on poiss.»

«Aga kuidas nimetatakse?»

«Ots.»

Aga hunt tahab süüa. Peab sööki otsima. Rebane ütleb: «Võib juba minna. Aeg on juba lõunatada.»

«Aga sa ei taha süüa?»

«Ei! Mind ristsel söödeti.»

Aga rebane ütleb hundile: «Sina mine üksinda lõunatama.»

Hunt läks. Aga rebane jäi (maha). Hunt näeb: kotikeses pole ühtki kooki. Kruusis pole mett. Hunt vihastus ja arvas (ära), et

rebane teda üha pettis. Ta ütlebki: «Küll ma sulle selle (kätte) maksan. Su lõhun pooleks ja süön lõunat.»

Rebane näeb, et hunt on väga vihane. Viskas jalad selga [= pihale] ja pani metsa minema.

38.

pikkaraisi lahsiĵe kaska. kem kaŗrua. eli uqs pikkarain tũttarikkein. meni tam mettsa marjoi korjamā. ohsũ mettsa. avitti te. meni, meni i nāeb: seizop pikkarain koto. uhs eli ave. vatte sinne. kōš-tšēttaid beľlu. tam meni koĩtō. ľavvaľ seisovat kem ľatkoā. se koto eli karuĵe koto. a karuja kotoń beľlu. meni mettsa hāilũmā. tũtterikkein veti ľuzikā i prōbas sũreš ľadgōš. se eli isākarũ ľatko. maisti suppia. eb nāũttāũnnũ talle. veti teizē ľuzikā i maisti pēnepāssā ľadgossa. eb nāũttāũnnũ. se eli emākarũ ľatko. sis tam veti, maisti pikkaraiĵeš ľadgossa. se suppi tuli talle mēltā mō. tam keikk i sei. sis prōbaz issua stũliĵe pāl. eli sũr stũli. issu sũres stũliz. eb nāũttāũnnũ. tamā eli aivo kerkeĵ. siz issus teizē, pēnepā stũli pālē. tein stũli eb nāũttāũnnũ. siz issus keľmettomā stũli pālē. pikkaraine eli. se tuli tātā mō. tam neisi stũliľ ľeĵkumā. i murti stũli. sis tam neisi ũllēs stũli. meni izze teisē riħ'hē. siel seisovat kem krovattia. sũr krovatti izzā kaŗrũ. pēnep emmā kaŗrũ. i pikkarain eli kaŗrũ poigā. tũttarikkein meni sũreľe krovatiľľē. talle eb nāũttāũnnũ. aivo pallo eli tiľľā. siz eitti pēnepāľľē krovatiľľē. se eli kerkeĵ i tam teĵku mālē. sis tam veti pikkaraiĵē ĵarĵũ i pani pikkaraiĵē krovatiľ tũvōē. neis ĵarĵũ pālē i meni eitti krovatti. krovatti tātā mō. i tam nukku.

siľľ aikā kui tam makaz, karut tulivat koĩtō, nāľtsāzed. isākaru ko vātasti emmā ľadgō pālē i rāĵasti: tšen sei minũ ľadgossa?

emākaru vātasti emmā ľadgō pālē, tōĵe rāĵasti, rāĵasti illepāš kui isākaru: tšen sei minũ ľadgossa?

pikkarain karu vātasti emmā ľadgō pālē i viĵgasti: tšen sei minũ ľadgōš, i keikk sei?

isākaru vatte emmā stũli pālē, rāĵasti: tšen issu minũ stũliľ?
emākaru vātasti emmā stũli pālē, rāĵasti, eb nĩ kevvi: tšen issu minũ stũliľ, ũkasti paikal?

pikkarain karu vatte, viĵgasti: tšen issu minũ stũliľ, i murti tāmā?

sis karud menti teisē rihhē okāmmā. isakaru vatte eṃmā krovattia. rāgasti: tšen leži minū krovattiz?

emakarū tōžē vatte eṃmā krovattia. rāgasti, eb nī keṣvī: tšen leži minū krovattiz?

pikkarain karu neis järjū pālē i tahte mennā eṃmā krovattī. näeb, eṭ siel tšenlē makkāb. tām nī neis viṃkumā keṣvī, niku tāmṃā nahkā vettāz. tahte tūtтарikkeissa purra. tūtтарikkein avas silmād. näeb ett ovat karud. eittū. üppās krovatissa māṃē. akkun eli ave. tām üppi akkunallē i sielt mettsā. karut tätä evät tavannu.

38.

Väikeste laste muinasjutt. Kolm karu. Oli üks väike tüdrukuke. Läks ta metsa marju korjama. Eksis metsa. Kaotas tee ära. Läks, läks ja näeb: seisab väike maja. Uks oli lahti. Vaatas sinna. Majas kedagi polnud. Ta läks majja. Laual seisab kolm kaussi. See maja oli karude maja. Aga karusid kodu polnud. Olid läinud metsa hulkuma. Tüdrukuke võttis lusika ja proovis suurest kausist. See oli isakaru kauss. Maitses suppi. Ei meeldinud talle. Võttis teise lusika ja maitses väiksemast kausist. Ei meeldinud. See oli emakarū kauss. Siis ta võttis, maitses väikesest kausist. See supp oli talle meele järgi. Ta sõigi kõik ära. Siis proovis istuda toolidel. Oli suur tool. Istus suurel toolil. Ei meeldinud. See oli väga kõrge. Siis istus teisele, vähemale toolile. Teine tool ei meeldinud. Siis istus kolmandale toolile. Väikseke oli. See oli tema järgi. Ta hakkas toolil kiikuma ja lõhkus tooli. Siis ta tõstis tooli üles. Läks ise teise tuppa. Seal seisab kolm sängi. Suur säng (on) isakaru (oma). Väiksem (on) emakarū (oma). Ja väikseke oli karupoja (oma). Tüdrukuke läks suurele sängile. Talle ei meeldinud. Väga palju oli ruumi. Siis heitis vähemale sängile. See oli kõrge ja ta kukkus maha. Siis ta võttis väikse pingi ja pani väikse sängi juurde. Tõusis pingile ja läks, heitis sängi. Säng oli tema järgi. Ja ta uinus.

Sellal kui ta magas, tulid karud koju, näljased. Isakaru, kui lõi silmad oma kausile, siis karjatas: «Kes sõi minu kausist?»

Emakarū lõi silmad oma kausile, ka karjatas, karjatas tase mini kui isakaru: «Kes sõi minu kausist?»

Väike karu lõi silmad oma kausile ja vingatas: «Kes sõi minu kausist ja kõik sõi ära?»

Isakaru vaatas oma toolile, karjatas: «Kes istus minu toolil?»

Emakarū lõi silmad oma toolile, karjatas, mitte nii kõvasti: «Kes istus minu toolil, liigutas paigalt?»

Väike karu vaatas, vingatas: «Kes istus minu toolil ja lõhkus selle?»

Siis läksid karud teise tuppa puhkama. Isakaru vaatas oma sängi, karjatas: «Kes lamas minu sängis?»

Emakaru ka vaatas oma sāngi. Karjatas, mitte nii kõvasti: «Kes lamas minu sāngis?»

Väike karu tõusis pingile ja tahtis minna oma sāngi. Näeb, et seal keegi magab. Ta hakkas nii kõvasti vinguma, nagu võetakse tal nahka (seljast). Tahtis tüdrukukest pureda. Tüdrukuke avas silmad. Näeb, et on karud. Ehmus. Hüppas sāngist maha. Aken oli lahti. Ta hüppas aknale ja sealt metsa. Karud ei saanud teda kätte.

39.

eli naizikko laiska. ep_suvannu tōtā tehā. nīttāmā mēv, eittāv, maikkāv. siz_ehtogōn tuēp_koittō. tšüšsüüz: tširēs sarka лерув?

a tām vassāv: ettsa jo näüv. tširēs лерув.

a ko mēs_tuli vāttamā, kui pallo on jānnü, a täl pikkarain etsukkein on nītettü. a keik sarka seizov.

i nüüd жуеллаз: ettsa näüv, tširēs лерув, ko on tō alku.

39.

Oli naine laisk. Ei armastanud tööd teha. Läheb lõikama, heidab magama, magab. Siis tuleb õhtul koju. Küsitakse: «Kas põlluriba varsti lõpeb?»

Aga tema vastab: «Ots juba paistab. Varsti lõpeb.»

Aga kui mees tuli vaatama, kui palju on (järele) jäänud, [aga] tal on tilluke otsake lõigatud. Aga kogu põlluriba seisab.

Nüüdki öeldakse: ots paistab, varsti lõpeb, kui on töö algus.

Miko (Mihhail) Pimenov.

Luuditsa (Luutsa) küla vadjalane. Oli 70-aastane 1961. aastal, mil alljärgnevad jutustused on kirja pandud. Miko Pimenov on pensionil olev merekapten, kes on palju reisinud. Narvas on ta lõpetanud merekooli. Peale vadja ja vene keele oskab ta ka isuri, soome ja eesti keelt.

40.

ellettä māmvo ja tättv. näil eli keimet poikā. poigat kazvitti sūressi. isā juttelt poikl: tū nüid jo kazvittv sūressi. mie teijed erotan. menkā sāmā jekā ainago enelē toittua.

isā ku näijed erotti, jekā ainagon anti ezā. keikkā vanepal anti müllü tšivē, tšäsimüllü tšivē. teizer anti kantele. keimettemal anti rihmā etsā keimet sültä. poigad lähetti jekā ainago ommā pōlā. keikkā nōrepi vetti rihmā etsā i lähs menemä. menē menē. tuli järvi vassā. tämä issuz järve äre i neis pittsamā rihmā ettsā. selä aika tuli pahā poikv järveessp. tšüzüb: mitä sie dādä ted?

mie punon rihmā.

pahā poikv tšüzüb: mihē sillo pisv rihmā?

tämä juttēp pahā poigal: mie rihmā punon. sīs tempān järve māl.

ja pahā poikv johsi järve ja pajatti māmvol: isub rannal dādä ja punob rihmā. ja senē rihmakā tahop temmvtv järve māl.

māmvo juttēp poigal: menē tširē takāz! ja mittä, kui pittsä se rihmv onē.

ja paha poikv tuli järveessä. tšüzüb dādältä: aņ, mie mittān, kui pittšp onē rihmv!

a dādäl kui eli pitsattu etsad ühtē, ja tämä ku mittvz, mittvz, ettsā ep tuluv, väsümpssä mittvz. juttēp māmav: dādä onē

punonud nī pitsšā rihmā. mie mittazin vāsūmpssā, ettsā en sānud
i se rihma tappāb_üimperi järvi.

māmv juttēp_poigal: menē prōba veitelma, katso kui pallo
tāl om_voimā.

pahapoik tuli rannal. mie tulin sinukā veittēmā.

a dādā jutteli pahapoigal: em_mie kehtā sinukā neissv veit-
tēmā.

dādāl eli pehkos_karū.

menē veittē minū äjjäkā!

ja tämä ku menī, karrua kertti, i juttēv: äjjä, dava-i veittēmā
minukā!

karū kápäläl anti pahā poikā. ja pahā poik johsi järvē. ja
juttēv_māmal: em_mie dādūssv volla sā. tall_ol_līka pallo voimā,
jot mie tämä äjjässv volla en sānud.

māmv jutteli poigal: menē prōba jōssv, kui selvā tämä on.
paha-poik tuli. i jutteli: dava-i johsvmä tšissā:

dādā juttēv: em_mie sinukā kehtā johsvmä neissv.

dādāl eli pehkoz_jānez. juttēp_pahā poigal: miil_on pehkoz_
nōrep velje. mē johze tämäkā.

pahā poikv jānessv tšüllessv kertti. jānēs_kui hüppvz, paha-
poikv sevra (= sevverra) jānessv i nātši. ja pahā poikv ain mōrni:
ōttē, jānez! johzemmv rinnal!

ja jānez_menī. pahā poik tōž menī järvē. ja māmalā juttēv:
dādā izze ep_kehannud_minukā mennā johsvmä, a laski nōrepā
veljä. nōrep velje, kui menī, i mie sevra i näin.

nūtta māmv juttēv: menē tšüzū, tšen viskāv_kaukepel.

ja anti poigal sūrē tšivē. vē dādāl. anna vizgata.

paha-poikv toi tšivē dādā tšivē. eb_veinud dādā neisā tšivvi.
dādā juttēp_pahā poigal: em_mie tehī vizgata kastv tšivvi. tämä
pūtub_järvē. i sinū māmā tapav. mie viskāv_omā tšivē.

a dādāl eli lintu tsā_ez. tämä ku laski linnū, paha-poikv sevra
(= sevverra) i nātši. ja paha-poikv tāz_menī järvē māmal. ja
pajatti, kui elti azzāv. māma juttēp_poigal: menē tšüzū, tšen
rohkav neisāv.

ja pahā poika tuli i juttēv dādāl: dava-i prōbammv, tšen meissā
rohkāv neisāv!

i dādā toi epezē. juttēp_paha-poigal: neisā epen ülēz!

paha-poika prōbaz. eb_veinud. a tämä izze neisi. epeze_l_seltšā.
i lähs evessv ajamā. dādā juttēv: mie vēn evessv jalkojē väliz.

paha-poikv johsi järve takäzi. juttëb māmā: ai voi! ku täl-
on pallo voimā. tämä epezë vei jalkojē väliz. ja menì selvā.

māmō juttëp poigal: vetä minü bezmeni. anna dädäl. kui kau-
gōs tämä bezmeni viskäv?

ja paha-poikv vei bezmeni dädälä. ja dädä prōbaz bezmenie
vettä tsättë. eb veinud nessä. ja katsop taivā ja pieb bezmeni
kokassv tsini. pahā poika tsüzüb: mitä sie, dädä, katsod?

mie katson, ku tuop sūrep pilvi, mie bezmeni viskän pilvë pälä.
ja takäv bezmeni ep tulneis.

pahā poika juttëb dädälä: elä viskä māmā bezmenie! se onē
māmā vei bezmeni, minekā māmō mittäv veita.

ja paha-poikv täv johsi järve māmā, ja pajatti, kui dädä tahto
vizgotv bezmenie pilvë pälä.

ja māmō süz jutteli poigalä: mē tsüzü dädält, kui pallo tämä
tahop kuatä, jōt jäiseis järvi paikalv.

ja paha-poikv tull. tsüzüb dädält: kui pallo sie tahot kuatä,
jättäizid järve paikalv?

em mie taho pallo kuatä. minü släpì täün.

ja paha-poikv menì, jutteli māmā: dädä tsüzüb ühë släpì täün
kuatä.

a selä aikä dädä tetši mazxä avvā ja släpilä tetši aukō, ja
panì släpì avvā (havvā) pälä. ja paha-poikv aaki kantä kuatä.
paha-poikv kuatä kannav, släppì valäv. a kuatv släpissv meneb
läpi aukossv autä. ja paha-poikv keik kulmat kanti māmōlv. i
järvi jäi paikalv. ja keikkä nōrep poikv jäi keikkä rikkäpessi.
ja sihë kaska loppu.

40.

Elasid ema ja isa. Neil oli kolm poega. Pojad kasvasid suureks.
Isa ütles poegadele: «Te kasvasite nüüd juba suureks. Ma jagan
teile varanduse. Minge igaüks enesele elatust [= toitu] saama.»

Kui isa jagas nende vahel varanduse, igaühele andis osa. Kõige
vanemale andis vesikivi, käsikivi kivi. Teisele andis kandle. Kol-
mandale andis kõieotsa, kolm sülda. Pojad läksid igaüks omale
poole. Kõige noorem võttis kõieotsa ja läks minema. Läks, läks.
Tuli järve vastu. Ta istus järve äärde ja hakkas kõieotsa pleissima.
Sellal tuli vanatondi poeg järvest. Küsib: «Mida sa, onu, teed?»

«Ma punun köit?»

Vanatondi poeg küsib: «Miks sul on köit vaja?»

Ta ütleb vanatondi pojale: «Ma punun köit. Siis tõmban järve
maale.»

Ja vanatondi poeg jooksis järve ja rääkis emale: «Istub kaldal onu ja punub köit. Ja selle köiega tahab järve maale tõmmata.»

Emal ütles pojale: «Mine ruttu tagasi! Ja mõõda, kui pikk see köis on.»

Ja vanatondi poeg tuli järvest. Küsib onult: «Las, ma mõõdan, kui pikk on köis!»

Aga kuna onul olid pleisitud otsad ühte ja ta, kui mõõtis, mõõtis, otsa ei tulnud, mõõtis väsimuseni. Ütleb emale: «Onu on pununud nii pika köie. Ma mõõtsin, kuni väsisin, otsa ei saanud. Ja see köis ulatub ümber järve.»

Emal ütles pojale: «Mine, katsu maadelda. Vaata, kui palju tal on jõudu.»

Vanatondi poeg tuli kaldale. «Ma tuln sinuga maadlema.»

Aga onu ütles vanatondi pojale: «Ei ma viitsi sinuga maadlema hakata.»

Onul oli põõsas karu.

«Mine, maadle minu vanaisaga!»

Ja kui ta läks, puudutas karu. Ja ütles: «Vanaisa, hakkame minuga maadlema!»

Karu andis kápaga vanatondi pojale. Ja vanatondi poeg jooksis järve. Ja ütles emale: «Ei mina onust võitu saa. Tal on liiga palju jõudu, sest et ma tema vanaisast võitu ei saanud.»

Emal ütles pojale: «Mine, katsu joosta, kui kiire ta on.»

Vanatondi poeg tuli ja ütles: «Hakkame võidu jooksuma!»

Onu ütles: «Ei ma viitsi sinuga jooksuma hakata.»

Onul oli põõsas jänes. Ütleb vanatondi pojale: «Mul on põõsas noorem vend. Mine, jookse temaga!»

Vanatondi poeg puudutas jänest küljest. Kui jänes hüppas, niipalju vanatondi poeg jänest nägigi. Ja vanatondi poeg üha karjus: «Oota, jänes! Jookseme kõrvu!»

Ja jänes läks. Vanatondi poeg läks ka järve. Ja emale ütles: «Onu ise ei viitsinud minuga jooksuma hakata, aga laskis noorema venna (jooksuma). Noorem vend, kui läks, ja niipalju ma nägingi.»

Nüüd emal ütles: «Mine, küsi, kes viskab kaugemale.»

Ja andis pojale suure kivi. «Vii onule. Lase visata.»

Vanatondi poeg tõi kivi onu juurde. Ei võinud onu kivi tõsta. Onu ütles vanatondi pojale: «Ei ma tohi visata seda kivi. Ta satub järve ja tapab sinu ema. Ma viskan oma kivi.»

Aga onul oli lind käes. Kui ta laskis linnu (lendu), niipalju vanatondi poeg (seda) nägigi. Ja vanatondi poeg läks taas järve ema juurde. Ja rääkis, kuidas asjad olid. Emal ütles pojale: «Mine, küsi, kes rohkem tõstab.»

Ja vanatondi poeg tuli ja ütles onule: «Hakkame proovima, kes meist rohkem tõstab!»

Ja onu tõi hobuse. Ütleb vanatondi pojale: «Tõsta hobune üles!»

Vanatondi poeg proovis. Ei võinud. Aga ta ise istus [= tõu-

sis] hobusele selga, ja läks hobusega ajama. Onu ütleb: «Ma viin hobust jalgade vahel.»

Vanatondi poeg jooksis järve tagasi. Ütleb emale: «Ai vai! Kuidas tal on palju jõudu. Ta viis hobust jalgade vahel. Ja läks kiiresti.»

Ema ütleb pojale: «Võta minu margapuu. Anna onule. Kui kaugele ta margapuu viskab?»

Ja vanatondi poeg viis margapuu onule. Ja onu katsus margapuud kätte võtta. Ei võinud tõsta. Ja vaatab taeva (poole) ja peab margapuu konksust kinni. Vanatondi poeg küsib: «Mida sa, onu, vaatad?»

«Ma vaatan, kui tuleb suurem pilv, ma viskan margapuu pilve peale. Ja tagasi margapuu ei tuleks.»

Vanatondi poeg ütleb onule: «Ära viska ema margapuud! See on ema võimargapuu, millega ema kaalub võid.»

Ja vanatondi poeg jooksis taas järve ema juurde ja rääkis, kuidas onu tahtis margapuu pilve peale visata.

Ja ema ütles siis pojale: «Mine, küsi onult, kuipalju ta tahab kulda, et jääks järv paigale.»

Ja vanatondi poeg tuli. Küsib onult: «Kuipalju sa tahad kulda, (et) jätaksid järve paigale?»

«Ei ma taha palju kulda. Oma kübara täie.»

Ja vanatondi poeg läks, ütles emale: «Onu küsib ühe kübara-täie kulda.»

Aga selle ajaga tegi onu maa sisse haua ja kübarale tegi augu, ja pani kübara haua peale. Ja vanatondi poeg hakkas kulda kandma. Vanatondi poeg kannab kulda, valab kübarasse, aga kuld läheb kübarast läbi augu hauda. Ja vanatondi poeg kandis kõik kullad emalt ära. Ja järv jäi kohale. Ja kõige noorem poeg sai kõige rikkamaks.

Ja sellega muinasjutt lõppes.

41.

mis pajatan kunikvssv. eli rikkis kunikvz. ja litši kunikā kot-toa eli sapožnikkv. tetši tūtā ja lauli. kunikvz_ōmnikossv varrā neizeb_ülēz. küntēp_sapožnikkv лалуов. ja tämä naizel pajatv: mikā kas_on ihmēllin inemin! ail_лалуов. izze on köühā. tūtā teb_ūd_i päivād. ja entā vėl лалуовtв.

ühs_ōmnikko kunikvz_neizeb_ülēz. sapožnikkv ain лалуов. sīs_ tämä kutsub_ommā tüläissp. ja annap_tällä tervē kotì raxxā. ja juttēp_tüläizelā: vē kase rahā sapožnika. i juttē_tällä: nā kaned_rahad. veta enele. ja elā ennā лаула, elāko tē tūtā. ja vē kase mārānūt_koto kaugepele minū dvortsvssv.

sapožnikka rahad vetti, kerjaz. tuli ü. sapožnikkà eb nukuta.
razžà om pallo. paikassv paikkà rahoja kerjàv. ain peltsšàv: rahad
vargasetà ja minù tapetà. ja õmnikon neis ülèz. panì kotì raha-
jèkà seltšà ja vei kunikàal takàz. juttèp kunikàal: e nì üvã, vetà
rahat poiz. ato. sinù rahad milleg eväd anna pokkoita. enku mie
sã magotv.

kunikaz rahad vetti poiz. sapožnikkv jäi elämä, tütä tetšemà,
ja ettè laulomà. i tänävã лаулов. ja kaska лоппу.

41.

Ma räägin kuningast. Elas riigis kuningas. Ja kuninga maja lähedal elas kingsepp. Tegi tööd ja laulis. Kuningas tõuseb hommikul vara üles, kuuleb: kingsepp laulab. Ja ta räägib naisele: «Mis imelik inimene see on! Aina laulab. Ise on vaene. Tööd teeb ööd ja päevad. Ja sunnib ennast veel laulma.»

Ühel hommikul tõuseb kuningas üles. Kingsepp üha laulab. Siis ta kutsub enese sulase ja annab talle terve koti raha; Ja ütleb sulasele: «Vii see raha kingsepale. Ja ütle talle: säh, need rahad. Võta enesele. Ja ära enam laula, ega ära tee tööd. Ja vii see vilets maja kaugemale minu lossist.»

Kingsepp võttis rahad, peitis (ära). Tuli öö. Kingsepal ei tule und. Raha on palju. Kohast kohta peidab raha. Üha kardab: rahad varastatakse ja mind tapetakse. Ja hommikul tõusis üles. Pani koti rahadega selga ja viis kuningale tagasi. Ja ütleb kuningale: «Ole nii hea, võta rahad ära, muidu su rahad ei anna mulle rahu. Ega saa ma magada.»

Kuningas võttis rahad ära. Kingsepp jäi (sinna) elama, tööd tegema ja edasi laulma. Praegugi laulab. Ja muinasjutt lõppes.

42.

elettì isà ja emã. näila eli keimet tüttüä. ja kaks tüttüä
mentì mehelè. keikkà nõrepi jäi tütõssi. ühs kerta tulati nõrepa
tüttüä kosimã üvvã talalò. isà ja emã juttèvad: sie ed üvã mèz.
elã vetà mejjè tüttüä mehelè. tämä on nì pagana tüttõ meilp. mü
vollia emmã sã. sillã lep kehno elo tämäkã.

ja poikv juttèv: tämä milleg näuttiv. mie vetan naizessi.

kozittì ja piestì pulmad. neistì elämä. ühskerta neistì sümã.
sella aikã tuli kukko. neisi laulomã. mèz juttèv: et sie vait vai
ed e? teissv senno elã õttè!

kukko ail лаулов. tämä vetti kurasè tšättè ja leikkas kukolat
pã poiz.

vot se on siin, missi minnu et künegluud.

naizer näüttiz virhissi. juttēv: kui mie neizen elämä: leikata i miat pā poiz, kui en neis küntemä.

eb mennüt pallo aikä, mēz essi märännē epezē. panē senē epezē rakkē ja juttēv naizer: issü pālē! mēmm p izälä ja emälä vērezē.

vähä mäta mentī. epeņē vāsū. mēz mürähti epezer: mēd vai ed mē? teissv senno elä öttē, ato. pā poiz.

ja epeņē eb veinud mennä. tämä hüppz, vetti tširvē ja leikaz epezerat pā poiz. naizer jutteli: lähemm jalkazē!

ja mentī vērvzē. a siela entī jo kaks tüttjü vērvziz omijē mehijekä. issüstī lavvā taggä. neistī pajattvmä, tšela on parep nain. ja tšenē nain parep küntēv. keikkä nōrepi vāvü juttēv: tū elkä tšittegä omijē naisije! miin on keikkä küntlijäp nain. tämä onē küntlijäz.

ja sīz isä ja emä juttēvad nōrepale vāvüla: elä sie ommä naissv hullua tšitā.

keļmēt svojakkä pajatetti: dava-i näütämm p, tšenē nain on keikkä parepi, i küntlijäz.

nüttä tultī ühtē nevvō. — kutsumm naizerd ühzē kerraz. la nēssavat sevad ülēz. i näüttrvōd meilä esipōlv.

i vanepä svojakä piep kuttsua omä nain esimeizessi. — a n u, tuē tänna!

a n u tuli. — mitä teilä piev?

ja mēz jutteli: nesä sevāt kaglä.

nain jutteli mehele: sie ēt hullu.

ja vāntis poiz. ja senē samä tetši tein svojakkv. ja nain tožo jutteli: sie ēt hullu.

nütte kuttsu keikkä nōrepä: m a r i, nesä sevāt kaglä! i teissv senno elä öttē!

ja m a r i nēssi sevad ülēz, ja sīz isä ja emä juttēvad: emmä mü veinē uskva, jōt nī keikkä paganapassv tütössv tulī keikkä parepi tüttö. ja jätitsi elämä sopuzessi.

Elasid isa ja ema. Neil oli kolm tütart. Ja kaks tütart läksid mehele. Kõige noorem jäi tüdrukuks. Ükskord tuldi nooremat tütart heasse tallu kosima. Isa ja ema ütlevad: «Sa oled hea mees. Ära võta meie tütart naiseks [= mehele]. Ta on nii kuri tütar meil. Meie ei saa võitu. Sul tuleb temaga vilets elu.»

Ja poiss ütleb: «Ta mulle meeldib. Ma võtan naiseks.»

Kositi ja peeti pulmad. Hakati elama. Ükskord hakati süüa. Samal ajal tuli kukk, hakkas laulma. Mees ütleb: «Kas sa oled vait või ei ole? Teist sõna ära oota!»

Kukk ikka laulab. Ta võttis noa kätte ja lõikas kukel pea maha. «Vaat seda sulle, miks minu sõna ei kuulnud.»

Naisele näis (see) imelikuna. Ütleb: «Kuidas ma hakkasin elama? Lõigatakse minulgi pea maha, kui ma ei hakka sõna kuulma.»

Ei läinud palju aega. Mees ostis viletsa hobuse. Pani selle hobuse rakkesse ja ütleb naisele: «Istu peale! Lähme isale ja emale külla.»

Natuke maad mindi, väsis hobune. Mees käratas hobusele: «Kas lähed või ei lähe? Teist sõna ära oota, muidu pea maha!»

Ja hobune ei võinud minna. Ta [= mees] hüppas, võttis kirve ja raius hobusel pea maha. Naisele ütles: «Hakkame jalgsi minema!»

Ja läksid külla. Aga seal olid juba kaks tütarat külas oma mees-tega. Istuti laua taha. Hakati rääkima, kellel on parem naine ja kelle naine kuulab paremini sõna. Kõige noorem väimees ütleb: «Teie ärge kiitke omi naisi! Mul on kõige kuulekam naine. Ta on kuulekas.»

Ja siis isa ja ema ütlevad nooremale väimehele: «Ära sa oma naist hullu kiida.»

Kolm külimeest räägivad: «Lase, näitame, kelle naine on kõige parem ja kuulekam.»

Nüüd leppisid kokku. — «Kutsume naised ühekaupa järjekorras. Las tõstavad rõivad üles ja näitavad meile esipoolt.»

Ja vanem külimees peab kutsuma oma naise esimesena. — «Ainu tule siia!»

Ainu tuli. — «Mis teil vaja on?»

Ja mees ütles: «Tõsta rõivad kaela!»

Naine ütles mehele: «Sa oled hull.»

Ja pöördus minema. Ja sedasama tegi teine külimees. Ja naine ka ütles: «Sa oled hull.»

Nüüd kutsus kõige noorema: «Mari, tõsta rõivad kaela! Teist sõna ära oota!»

Ja Mari tõstis rõivad üles. Ja siis isa ja ema ütlevad: «Ei meie võinud uskuda, et nõnda kõige kurjemast tütreist sai kõige parem tütar. Ja jäidki elama leplikult.»

43.

*se one meil käsiv. ühskert mes tuep tsüntymyssy kottō. i
naizea ebē. lauvale pantu valmēssi sūmine. mez juttēv: mitā
sie vā tēd? mie jo imossi tūtā tein, a siia on keik tetsemättā.*

nain juttēb: jah! mīll on pallo vėl tetsemättä. õmena õmnikossa neizemmo parvez ülēz. mie lähèn tšüntämä. a sie jät tešmā õmnikko-tõitp. esimeizessi ahjo lämmitä. sīz lahs sūtä, leivät tē. vei tē, sika sūtä, i sūmin tē. mie tuen kottõ, keik eļleis tehtü!

teizeļ päivä õmnikoõ mēs pani ahjõ lämpimä. neis leipä leipoma. lahs neis itkemä. mehel tšäed entt taitšinoz. meni lassa lēkuttomä. lahze patškas taitšinä. johs pani sigane sūtvä. lauta uhsē unohti ave. johs rižže. panī kõrtē sūrē puteli. ja panī seltsä ja neisi taitšinä leipomä, jot tēp kahs tütä kerraz. leivä leivov i vei lēp sellāz valmiz. selä aikä sika johsi rižže, hüppps seltsä mehele ja rikko kõrtēkä puteli. kõre meni keik mälä. lahsi idgev. ahjo jo lämpiz. leip jäi leipomattv, rōkv jäi tšihuttvõttv. naij jo tuēp kottõ sūmä. täll on keik tetsemõttp. sika rihēz, mā on keik kõrtēz. lahs on taitšinaz. izze on higez ja rōjaz. nain tšüzüüb meheltä: kui näüttib eļla perenaisen?

mēz juttēb naizele: nütta mie uzgon, jot perenaizeļ on pallo tütä, vajeltommo takäs tūd. e sie emmä ittšä perennaisena, a mie tšüntõjpn.

sitsa neistī sopuzõssi elämä.

43.

See on meil muinasjutt. Ukskord mees tuleb kündmast koju ja naisel pole söök lauale valmis pandud. Mees ütleb: «Mida sa vaid teed? Ma tegin juba küllalt tööd, aga sul on kõik tegemata.»

Naine ütleb: «Jah! Mul on palju veel tegemata. Homme hommikul tõuseme koos üles. Ma lähen kündma, aga sina jääd tegema hommikutöid. Esiteks küta ahi. Siis sööda laps, leivad tee, või tee, siga sööda ja söök tee (valmis). (Kui) ma tulen koju, (et) kõik oleks tehtud!»

Teisel päeval hommikul pani mees ahju küdema. Hakkas leiba sõtkuma. Laps hakkas nutma. Mehel olid käed taignaga. Läks last kiigutama, lapse määris taignaga. Jooksis, pani seale süüa. Lauda ukse unustas lahti. Jooksis tuppa. Pani koore suurde pudelisse. Ja pani selga ja hakkas tainast sõtkuma, et teeb kaks tööd korraga: sõtkub leiva ja saab seljas või valmis. Sellal jooksis siga tuppa, hüppas mehele selga ja lõhkus koorepudeli. Koor läks kõik maha. Laps nutab. Ahi on juba küdenud. Leib jäi tegemata, toit jäi keetmata. Naine tuleb juba koju sööma. Tal [= mehel] on kõik tegemata. Siga toas. Põrand on kõik koorega. Laps on tainaga.

Ise on higine ja ligane. Naine küsib mehelt: «Kuidas meeldib perenaiseks olla?»

Mees ütleb naisele: «Nüüd ma usun, et perenaisel on palju tööd. Vahetame tagasi tööd. Ole sa oma ea perenaiseks, aga mina kündjaks.»

Siitpeale hakkasid leplikult elama.

44.

pappi ja talupoiku mentì sütò. pappi lukì tšerikkoz jutù: tšen annap talossv vîmizè, jumal tällè lähetað ühesä. ja tuli sütsüzü. pappi tuli talupoigaltv tsüsümä lehmä. ja talupoika anti vîmizè lehmä talossv. pappi talvia sütti talupoigä lehmä. ja tuli tševäð. pappi laski omat kahesä lehmä. i talupoigä lehmä eli ühesmäz. ja tuli ohtogo. talupoigä lehmä lähs ommä kottò. ja pappi lehmäð mentì peräz. pappi õttèb lehmì kottò. evät tue. tämä meni kattso-mä talupoigalt. lehmäð elatši talupoigal. pappi juttèv: mis tulin vettvämä lehmì kottò.

talupoiku juttèv: mis en anna. sis tšerikkoz lugid: tšen annab vîmizè, jumala selle lähetað ühesä.

perrä senè pappi anti sütò. talupoika ja pappi mentì sütò. sütò tsüsü, kui elti azzäv. talupoiku pajatti. sütò jutteli: talupoiku on eikä. lehmì vettä emmä sä.

pappi ebe-lmut täütäläin. anti ütè sütò. sütò anti keamed arvoa talupoigal i papil. esimein arvo onè. mikä on keikkä razvazepi mä.ilmaz? teizerl õmnikkya mentì sütò ja tsüzütä papilat: mikä on keikkä razvazepi?

pappi juttèv: millv on sikä keikkä razvazepi mä.ilmaz.

talupoika jutteli: ebè. sinü sikä razvazepi. a om mä keikkä razvazepi. tämä keikkia sütäb i jütäb. i sinü sigä sütti.

siz on tein arvo: mikä on keikkä selväpi? pappi juttèv: mill on keikkä selväpi küvvè võvvè varsa. tämä on selväp keikkia.

talupoika juttèv: ebè. varsa selväp keikkia. mēli on keikkia selväp. para-iko mis en kassinv i mēli on amerikkvzv.

siz keimäz arvo: mikä on keikkia nästipi. pappi juttèv: minü nain on keikkia nästipi mä.ilmaz.

talupoika juttèv: ebè. sinü nain keikkia nästipi mä.ilmaz, a on päivüüt keikkia nästipi mä.ilmvzv. tämä kokò mä.ilmä sõjav. ja keik tämä kasvatab.

ja nì lehmäð jätì talupoigalä. pappi poiz ep sanud.

Preester ja talupoeg läksid kohtusse. Preester luges kirikus jutluse: kes annab talust viimase, jumal saadab talle üheksa. Ja tuli sügis. Preester tuli talupojalt lehma nõudma. Ja talupoeg andis viimase lehma talust. Preester söötis talv otsa talupoja lehma. Ja tuli kevad. Preester laskis oma kaheksa lehma (välja) ja talupoja lehm oli üheksas. Ja tuli õhtu. Talupoja lehm läks oma koju ja preestri lehmad läksid järel. Preester ootab lehma koju. Nad ei tule. Ta läks vaatama talupoja juurest. Lehmad ongi talupoja juures. Preester ütleb: «Ma tuln lehma koju ajama [=võtma].»

Talupoeg ütleb: «Ma ei anna. Sa lugesid kirikus: kes annab viimase, jumal saadab sellele üheksa.»

Pärast seda preester andis (asja) kohtusse. Talupoeg ja preester läksid kohtusse. Kohus küsis, kuidas asjad olid. Talupoeg rääkis. Kohus ütles: «Talupojal on õigus. Lehma ära võtta me ei saa.»

Preester polnud nõus. Andis (asja) teise kohtusse. Kohus andis kolm mõistatust talupojale ja preestri-le. Esimene mõistatus on: mis on kõige rammusam [=rasvasem] maailmas? Teisel hommil läksid kohtusse ja küsitakse preestrit: «Mis on kõige rammusam?»

Preester ütleb: «Mul on siga kõige rammusam maailmas.»

Talupoeg ütles: «Pole sinu siga rammusam, aga on maa kõige rammusam. Ta kõiki sööda ja joodab. Sinu sigagi söötis.»

Siis on teine mõistatus: mis on kõige kiirem? Preester ütleb: «Mul on kõige kiirem kuueaastane täkk. Tema on kõige kiirem.»

Talupoeg ütleb: «Pole täkk kõige kiirem. Mõte on kõige kiirem. Praegu ma olen siin ja mõte on Ameerikas.»

Siis kolmas mõistatus: mis on kõige meeldivam. Preester ütleb: «Minu naine on kõige meeldivam maailmas.»

Talupoeg ütleb: «Pole sinu naine kõige meeldivam maailmas, aga on päike kõige meeldivam maailmas. Ta soojendab kogu maailma ja kõike ta kasvatab.»

Ja nii jäid lehmad talupojale. Preester kätte [=ära] ei saanud.

kahs dovarišša pūttuzivət parvè. ühs teizeŋt tšüzüb: sie sād nī pallo raḡḡà, kuhè sie keik pād?

dovarišša juttèb: on mīl kuhè raḡḡà panna, ühè ežà mie veļkoja mahzan. teizè ežà vettè viškān. keļmattemā ežà veļgassi annan.

a dovariššov juttèb: missi sie eđ nī vohma? parep kopita rahā.

a sis_se juttëb_vassà: mie veлкà mahzan, tättà ja māmà sūtän. tüttöjy sūtän, vette viskän. nävät_kazvovvd_ ja mennä mehele. mie mittä näissy en sã. veлгoSSI annan, poiki sūtän. vanepà põle nävad_minnuu neissä sūtämä.

45.

Kaks sõpra sattusid kokku. Üks küsib teiselt: «Sa saad nii palju raha, kuhu sa kõik paned?»

Sõber ütleb: «On mul, kuhu raha panna. Ühe osa ma maksan võlgadeks. Teise osa vette viskan. Kolmanda osa annan võlgu.»

Aga sõber ütleb: «Miks sa oled nii rumal? Parem säästa raha.»

Aga siis see ütleb vastu: «Ma maksan võlga — isa ja ema toidan. Tütteid toidan — vette viskan. Nad kasvavad ja lähevad mehele. Ma midagi neilt ei saa. Võlgu annan — poegi toidan. Vanast peast nad hakkavad mind toitma.

46.

eli ühs köühä mēz. tälл_eli ühs anē. litši enipätvã tällä beллу раххã. i tämä vei anē herralã rikkãл mütvãssi. herra anti rublã раххã tälle. i talopoik lähs kottõ. herra mörnãp talopoikã: tue takãz! mie silt anē esin, a kui mie neizen jakvmã?

mie jagan, talopoika juttëb.

talopoika alki jakkã. leikkaz_anēst pã poiz. — sie ēt_talõ pã, silлã pã.

siz_leikkas_hännã. senē anti herrannaizeл. — sie ēt_talos_hãntã.

siz_leikkaz_jalgad. nēd_anti poikil. — tũ tallootta izã üvüssã. siz_leikkas_sived, anti tüttöil. — tũ elättã i lennättã pois_talossõ. a milлõ tšehspaikka.

a herra anti vël tsümme rublã tšãju-раххã, jott_üvãssi jake. meni kottõ talopoika ja pajatti rikkãл mehely: mie vein heral ühē anē i sain ühste-iššumet rublã.

a rikkãл eli vīs anetta. i luki: vīb_herral vīs anetta, sãb_viššümet_vīs rublã. ja rikaz_vei herral vīs anettõ. herra jut_tëp_toid_vīs anetta, a meit on kũvõvõ. jagã anēp, jot keikkil_еллеiš_ühel_viši.

rikaz_mēz_arvo, arvo, a jakkã ep_tuntenuõ. herro juttëb: mē kutsu talopoikõ. tämä jagãb anēp.

ja talupoikv tuli. neisi ane jakama. alki: vot, teit on mez ja nain kahsi. ane lerp kelmaz. sillo on kahs tüttyä. ane lerp kelmaz. sillo on kahs poika. ane lerp kelmaz. kahs anettv i mie en kelmaz.

a herrv anti rikkal mehely saunä. talupoika vel sai tsümme rublä raxhä i kahs anetta.

46.

Elas üks vaene mees. Tal oli üks hani. Vastu lihavõtet tal polnud raha. Ja ta viis hane härrale rikkale müüa. Härra andis rubla raha talle. Ja talupoeg hakkas koju minema. Härra karjub talupojale: «Tule tagasi! Ma ostsin sult hane, aga kuidas ma hakkas (seda) jagama?»

«Ma jagan», talupoeg ütleb.

Talupoeg hakkas jagama. Lõikas hanelt pea maha. — «Sa oled maja pea, sulle pea.»

Siis lõikas saba. Selle andis prouale. — «Sa oled majas saba.»

Siis lõikas jalad. Need andis poegadele. — «Teie tallate isa vara.»

Siis lõikas tiivad, andis tütardele. — «Teie elate ja lendate majast välja. Aga mulle keskpaik.»

Aga härra andis veel kümme rubla jootraha [= teeraha], et hästi jagas.

Läks koju talupoeg ja rääkis rikkale mehele: «Ma viisin härrale ühe hane ja sain üksteistkümme rubla.»

Aga rikkal oli viis hane. Ja arvestas: viib härrale viis hane, saab viiskümme viis rubla. Ja rikas viis härrale viis hane. Härra ütleb: «Tõid viis hane, aga meid on kuus. Jaga haned, et kõikidel oleks ühtviisi.»

Rikas mees arvas, arvas, aga jagada ei osanud. Härra ütleb: «Mine, kutsu talupoeg. Tema jagab haned.»

Ja talupoeg tuli. Hakkas hane jagama. Algas: «Vaata, teid on mees ja naine kaks; hani on kolmas. Sul on kaks tütar; hani on kolmas. Sul on kaks poega; hani on kolmas. Kaks hane ja mina olen kolmas.»

Aga härra andis rikkale mehele naha peale [= sauna]. Talupoeg sai veel kümme rubla raha ja kaks hane.

47.

on üks pikkarain kaska. palkkas herra trengi. õmnikossa herra juttõp trengilõ: me tsülvä sihe paikka rüissõ!

trengi juttõp herralõ vassä: mie tahtozin sillo jutdallo, jot sinne piep tsülvä rüissõ.

*herra juttëb: mie sain tarkà trengì. mitä mie ni tällÿ juttën,
a tämä tãb ain keikkà enne minnua.*

ühskert herra juttëb: sinne pittä tsülvã ezra.

trengi juttëb: mie tahtozin aikà sitã jutella.

*herra izze enel arvãb: onkse tämä ni tarkkõ, jot keik tãb ja
arvãb?*

ühskert õmnikossa neizeb ülez herra. kutsup trengì: tue tänne!

juttëp trengilÿ: tuebku mittã, mie tahon sõlã tsülvã sihë paikkã?

trengi juttëb: mie tahtezin silmõ sitã jutella.

*ja sis herrõ juttëp tällÿ: sie eled vohma. mittã ed arvã, etku
tã. sõla kuzzaid ep kazva. nã silmõ palkkõ! mē sis poiz!*

47.

On üks väike muinasjutt. Palkas härra sulase. Hommikul härra ütleb sulasele: «Mine külva sinna kohta rukist!»

Sulane ütleb härrale vastu: «Ma tahtsin sulle öelda, et sinna peab külvama rukist.»

Härra ütleb: «Ma sain targa sulase. Mida ma vaid talle ütlen, [aga] tema teab aina kõike enne mind.»

Ükskord härra ütleb: «Sinna peab otra külvama.»

Sulane ütleb: «Ma tahtsin ammu seda öelda.»

Härra arvab omaette: «Kas ta on nii tark, et kõike teab ja arvab?»

Ükskord hommikul tõuseb härra üles. Kutsub sulase: «Tule siia!»

Ütleb sulasele: «Kas tuleb (sellest) midagi, ma tahan soola külvata sinna kohta?»

Sulane ütleb: «Ma tahtsin sulle seda öelda.»

Ja siis härra ütleb talle: «Sa oled rumal. Midagi ei mõista ega tea. Sool kuskil ei kasva. Säh, sulle palk! Mine sa minema!»

48.

*on vël pikkarain kaska ühessÿ setaherrassõ. ühskert setaherra
tuli setamehijë tüvõ ja juttëp setamehilÿ: tšen setamehissÿ tun-
neb ni petellä minnua, mitä mie en uzgo, selle mie luppan kelmet
sattã rublã raxxã. i annan võvõvõ otpuskã.*

ja ühs setamëz juttëb: mie vein petellä, mitä sie ed uzgo.

*ja setaherra kuttsu setamehe enelë kottõ. setamëz alki petellä.
mitã ni setamës pettëb, setaherra juttëb aina: jah! se veib ella.*

ja sīz ühskert setamēz juttēp sitāvīsi: minū tātta puno pitsā rihmā ja ühè ętsā menī sātī taivā. menī taivā ja neis laskēma taivāssv poiz, alāz.

setaherra juttēb; jah, se veib ęlla keik.

a ku neis laskēma, rihmā ęttsv maħħässā ep tavannud. ja tūli tātā neis lēkuttāmā. to rezanī, to astraxanī, to kubanī. ja nī kaugā lēkku. ja minū tāttv vāsū ja tokku sihē paikkā, kuzā sinū tātta vahti sikoja. kuzā tämä eli sikojē karjuššin.

ja setaherra mōrāhti setamehelp: elā pettē! minū tāttv sikojē karjuššin kensaid ębē. ęllud.

setamēz juttēb herral: nütt anna kelmet sattā rublā raħħā i vōsvessv otpuskā. semperās mie pettelin, sie ed uskonnud.
ja setaherra anti.

48.

On veel väike muinasjutt ühest sõjapealikust. Ükskord tuli sõjapealik sõjameeste juurde ja ütleb sõjameestele: «Kes sõjameestest oskab nii valetada minule, mida mina ei usu, sellele ma luban kolmsada rubla ja annan aasta puhkust.»

Ja üks sõjamees ütleb: «Ma võin valetada, mida sa ei usu.»

Ja sõjapealik kutsus sõjamehe enesele koju. Sõjamees hakkas valetama. Mida tahes sõjamees ei valetaks, sõjapealik ütleb ikka: «Jah! Seda võib olla.»

Ja siis ükskord ütleb sõjamees sedaviisi: «Minu isa punus pika kõie ja ühe otsa läks, saatis taevasse. Läks taevasse ja hakkas laskuma taevast maha, alla.»

Sõjapealik ütleb: «Jah! Seda kõike võib olla.»

«Aga kui hakkas laskuma, kõie ots maani ei ulatunud. Ja tuul hakkas teda kiigutama. Kord Rjazani, kord Astrahani, kord Kubani. Ja nii kaua kiikus. Ja mu isa väsis ja kukkus sinna kohta, kus sinu isa hoidis sigu, kus tema oli sigade karjaseks.»

Ja sõjapealik kāratas sõjamehele: «Ära valeta! Minu isa sigade karjaseks pole kunagi olnud.»

Sõjamees ütleb härrale: «Nüüd anna kolmsada rubla raha ja aastaks puhkus, sellepärast (et) mina valetasin (ja) sina ei uskunud.»

Ja sõjapealik andis.

49.

elettē emā ja poika. poika eli vähäizē vohmā lājā. tämä aih hulkku. a ühskert meneb, on tsülās palo. keik sammuttvōvōv. i jōnittēvad. vettä kannēta. rallō sammuttvōvōv. a tämä ain

mešaitav. ja tätä lüti. tämä johsi kottò. māmал pajatab: min-
nua lüti.

māma tsüsü: minè perässp?

tämä juttèb: peli ühs koto ja mie siel mešaitin.

sinü ep pitännü mešaittä. a piti vettä paņki ja avittä sam-
muttä.

tämä mēp tein kert tsüllä mü. kahè mehè lukevat tsirjä.
tämä vetti paņgi vettp, i vali näijè pälp. tätä taz lüti. johs kottò.
ja māmал kaihov: minnua taz lüti.

māma tsüzüb: mimperässp?

kahè mehè lugettì tsirjä. mie näijè pälp viskazin paņgi vettp.

māmav juttèb: vohma sie ètti. sinü piti pissä pā välli ja
күнелла, mitä näväd lukevad.

poikv juttèb: mie tein kert tēn nī.

tämä mēp tsüllä mü. kahs koirà tapelä. ja tämä meni pissi
pā välli. ja tältp keik koirat pā revitti. tam taz johsi kottò
māmал kaihomä. māma jutteli: sinü piti vettä keppi, lüvvä ja
näijed erottä.

poik nī juttèb: mie nī tēn tein kerta.

tämä taz ühskert meni läpi tsülä. issuvad akkunallv rinnatä
kahs mēssp ja pajattovvd. tämä vetti kepi ja alki antä näitä
kepil. mehet taz lüti. ja tämä johsi kottò. māmал pajatti, jot
minnua lüti.

māma jutteli: sis èt puhaz vohma.

ja kuhèkà enäpi eb neiznu tätä laskemä.

49.

Elasid ema ja poeg. Poeg oli vähekese lollivõitu. Ta aina hul-
kus (ringi). Aga ükskord läheb, on külas tulekahju. Kõik kustu-
tavad. Ja jooksevad. Vett kannavad. Tulekahju kustutavad. Aga
tema ikka häirib. Ja teda löödi. Ta jooksis koju. Emale räägib:
«Mind löödi.»

Ema küsis: «Mispärast?»

Tema ütleb: «Põles üks maja ja ma häirisin seal.»

«Sa poleks pidanud häirima. Aga pidanuks võtma pange ja
aitama kustutada.»

Ta läheb teinekord küla mööda. Kaks meest loeb raamatut.
Tema võttis pange vett ja valas nende peale. Teda taas löödi.
Jooksis koju ja emale kaebab: «Mind taas löödi.»

Ema küsib: «Mispärast?»

«Kaks meest luges raamatut. Ma viskasin nende peale pange vett.»

Emä ütleb: «Loll sa oledki. Sa oleksid pidanud pea vahele pistma ja kuulama, mida nad loevad.»

Poeg ütleb: «Ma teinekord teen nii.»

Ta läheb küla mööda. Kaks koera pureleb. Ja tema läks pistis pea vahele. Ja koerad kiskusid tal pea täiesti (katki). Tema taas jooksis koju emale kaebama. Emä ütles: «Sa oleksid pidanud võtma kepi, lööma ja nad laiali ajama.»

Poeg ütleb nõnda: «Ma nii teen teinekord.»

Ta läks ükskord taas läbi küla. Istuvad akna all kõrvuti kaks meest ja räägivad. Tema võttis kepi ja hakkas neile kepiga andma. Mehed taas löid. Ja ta jooksis koju. Emale rääkis, et: «Mind löödi.»

Emä ütles: «Sa oled päris [= puhas] loll.»

Ja kuhugi enam ei hakanud teda laskma.

50.

*koto tehtü lam akkunojv. ja ku neisti elämä, rihez eli pimmi.
vodmie en tä kump tsel tsähsi kotikä kantä valkätv kujaltv
rižžë. terve päivä kannottl, a valkätv ep sätü. a sel laikä meni
mez mütä. tsüzüb: mitä sie tēdy?*

a se juttēv: mie valkätv kannon rižžë.

ja sis tsähsi leikotv akkunōv.

*a sis taz meil eli. ku ah^ajo pantl lämpimä, savvū tuli rižžë,
ebe-luu trubba. a ussavatä evät tātänē ja neisti kotikä kantamä
savvua rihessv poiz. ku elti nī vohoma vätš vël.*

*eli tehtü tsüllä ühtein sauna. katto eli tehtü mässv, mättäissv.
ja sinne kazvi pittsä roho katōl. siz ajettl tsülä kokkō. neisti
pajattamä, kui se roho saiseis katoitv poiz. pajatettl keikel vīsi.
ja sis tultl ühte nevvō: pieb nēssä ärtsä katoitv sitä rohtv sümä
poiz. nävät tehtl siltä katoitv kaks päivä koko tsülä. ja sel laikä
mēb juhs mez mütä. tsüzüb: mitä tū tetty?*

*mū tēmmv siltä. tahommv ajv ärtsä katoitv sümä. siel on
üvā roho.*

*mēz juttēv näilp: ai, kui tū ettv vohman! kerkiäp teil ellets
se roho lūvvā ja ärjelä süttä.*

ja tsülä nī tetši.

50.

Maja tehti ilma akendeta. Ja kui hakati elama, toas oli pime. Vaat, ma ei tea, kes kellel käskis kotiga valgust tänavalt tuppa kanda. Terve päev kanti, aga valgust ei saadud. Aga sellal läks mees mööda. Küsib: «Mida sa teed?»

Aga see ütleb: «Ma valgust kannan tuppa.»

Ja siis käskis raiuda aknad.

Aga siis taas meil oli, kui ahi pandi küdema, suits tuli tuppa. Polnud korstnat. Aga ust avada nad ei mõistnud ja hakkasid kotiga suitsu toast ära kandma. Kui oli nii rumal rahvas veel.

Oli tehtud külla ühine saun. Katusele oli tehtud mullast, mätaist. Ja sinna kasvas pikk rohi katusele. Siis aeti küla kokku. Hakati rääkima, kuidas selle rohu saaks katusele ära. Räägiti igapidi. Ja siis tuldi ühele nõule: peab tõstma härg katusele seda rohtu ära sööma. Nad tegid katusele silda kaks päeva, kogu küla. Ja sellal läheb üks mees mööda. Küsib: «Mida teie teete?»

«Meie teeme silda. Tahame ajada härga katusele sööma. Seal on hea rohi.»

Mees ütleb neile: «Ai, kui lollid te olete! Kergem oleks teil see rohi niita ja härjale sööta.»

Ja küla nii tegi.

51.

talupoika ja herra.

herral eli koira. ja ühskerta talupoika meni herrà kō mūtā. ja koira hüppāz mehē pālā ja mēs koirā lei. i koira taukez. herra nätsi ja mehē kuttsu enelē, ja jutteli: sie koirā tapēd. i lēd vahis koirā sihaz. jēka ū nēt tulēmā vahtī ja koirā vīsī haukkuma. inemizē tšēlel pajattā et tēhi.

mēz anki vahtia jēka ū. ja ühskert tämä meni omil tuttaviliv i jutteli: tuukā vargassogā herrà rattīs. herral koirā ebē. mie elen koirā sihaz. herral ennā koirā ebē. mie neizen kevassi haukkumā koirā vīsī. tū älkā pellätkā.

ja ūl dovarišat tuutī epezijēkā ja vargasetti herrà rattissv, mitä sātī. a talupoika koko ūtā herra akkunā tüven haukuv. haukku õmnikkõssä. õmnikkõssv herra neis ülēz. i katsov: ratiz on tühjv. ja kutsup talupoigā enē tüvvē i tšüzüv: mihē sie annid rattī vargassā? a miliv ed jutelluv.

talupoik juttēv herral: mie n tehtinnu siliv jutella. sie et tšähsinüd miliv inemizē vīsī pajptā.

herra anti talupoigā pālā sūtō. mentī sūtō ja sūtō tšüsü talupoiganta: mihē sie anniv vargassā rattīs?

talupoikv jutteli suvvov: em mie veinud mittā tehā. herr ep tšähsinüd miliv pajattā inemizē vīsī. mie kevassi haukkuzin.

tšüzütti herrant: õhkse tetta, mitä talupoika pajatab?

tett on! tämä sellv ūtā kevassi haukku.

ja sūto mittä talopoigalā ep₁tehnūd. a sellaika eli mokomv
eikuz: herra sai talopoigakā tehä, mitä tahto. ja herra panì epezē
rakkē. ja lähs vēmā talopoikā katergā. lähetti menemā. näil tuli
ū mettsprz. a mettsprz eli tūli vāntenūt₁sūrē pū mālā jūrijekā.
talopoika näütäp₁ tsäekā herral: katso mettsprz₁ on karu!

herrv juttēv: mie vānān takāz.

talopoikv juttēv: elä vānā. karū tuerp₁perāz.

mie ajan etēz.

karū sūv!

herra tsüzüp₁ talopoigalta: mitä neizen tetsemā?

talopoikv juttēv: piep₁ koirā vīsì haukkua.

herrv juttēv: hauku koirā vīsì!

talopoikv juttēv: mie en₁ neiz haukkumā. hauku sie!

ja herra haukku koko ūtä. ja tuli õnnikko. herrā katsob:
ebē-kka karu, a on pū jūri. juttēp₁ talopoigal: mihē sie minnua
pettelid?

talopoik jutteli: mie tahtāzin panna sinnua koirā vīsì haukkumā.
nüttä keikkil₁ neizen pajattamā: minū herra koirā vīsì haukku
koko ūtä.

herra tsüzüb: mitä sie tahod, jot tselleid₁ ed₁ juttēneisīs?

mie tahon, sis minū laskeizit₁ kottō. i kahtsümmet pūdā antai-
zid₁ nissua. siz₁ mie keikkil₁ juttēn: herra koirā vīsì ep₁ haukkunud.
ja herra anti, mitä talopoikv tahto. ja leppu.

51.

Talupoeg ja mõisahärra.

Härral oli koer. Ja ükskord talupoeg läks härra majast mööda ja koer hüppas mehele kallale. Ja mees lõi koera. Ja koer kärvas ära. Härra nägi ja kutsus mehe enese juurde ja ütles: «Sa tapsid koera. Ja hakkad vahiks koera asemele. Iga õo hakkad vahis käima ja koeraviisi haukuma. Inimese keeli kõnelda sa ei tohi.»

Mees hakkas valvama iga õo. Ja ükskord ta läks oma tuttavate juurde ja ütles: «Tulge, varastage mõisahärra aidast. Härral koera pole. Mina olen koera asemel. Härral enam koera pole. Ma hakkän kõvasti haukuma koera kombel. Teie ärge kartke.»

Ja õösi sõbrad tulid hobustega ja varastasid härra aidast, mida said. Aga talupoeg terve õo haugub härra akna juures. Haukus hommikuni. Hommikul härra tõusis üles ja vaatab: ait on tühi. Ja kutsub talupoja enese juurde ja küsib: «Miks sa lasksid aidast varastada? Aga mulle ei oelnud.»

Talupoeg ütleb härrale: «Ma ei tohtinud sulle öelda. Sa ei lubanud mul inimese kombel kõnelda.»

Härra kaebas [= andis] talupoja peale kohtusse. Mindi kohtusse ja kohus küsis talupojalt: «Miks sa lasksid aidast varastada?»

Talupoeg ütles kohtus: «Ei mina võinud midagi teha. Härra ei lubanud mul rääkida inimese kombel. Ma haukusin kõvasti.»

Küsitati härralt: «Kas on tõsi, mida talupoeg räägib?»

«Tõsi on. Ta haukus sel ööl kõvasti.»

Ja kohus ei teinud talupojale midagi. Aga tollal oli niisugune seadus: härra võis talupojaga teha, mida tahtis. Ja härra pani hobuse rakesse. Ja läks talupoega sunnitööle viima. Hakati minema. Neile tuli metsas öö (kätte). Aga metsas oli tuul murdunud [= väänanud] suure puu maha (koos) juurtega. Talupoeg näitab käega härrale: «Vaata, metsas on karu!»

Härra ütleb: «Ma pööran tagasi.»

Talupoeg ütleb: «Ära pööra. Karu tuleb järele.»

«Ma sõidan edasi.»

«Karu sööb ära!»

Härra küsib talupojalt: «Mida tegema hakkad?»

Talupoeg ütleb: «Peab koera kombel haukuma.»

Härra ütleb: «Haugu koera kombel!»

Talupoeg ütleb: «Ma ei hakka haukuma. Haugu ise!»

Ja härra haukus kogu öö. Ja tuli hommik. Härra vaatab: polegi karu, aga on puujuur. Ütleb talupojale: «Miks sa mind petsid?»

Talupoeg ütles: «Ma tahtsin sind koeraviisi haukuma panna. Nüüd hakkad kõikidele rääkima: minu härra haukus koera kombel terve öö.»

Härra küsib: «Mis sa tahad, et kellelegi ei ütleks?»

«Ma tahan, (et) sa mu laseksid koju ja kakskümmend puuda annaksid nisu. Siis ma ütlen kõigile: härra koera kombel ei haukunud.»

Ja härra andis, mida talupoeg tahtis. Ja lõpp.

52.

ühs mēz_essi kallà. i lähs tulēmà kottò. i tuēv epežekà i kalad_ellà kōrumōz. mēs_katsob: tē ārez makkàv repò. a mēz katsob: nāed_nūt sān naižel üvā vorotnikà. pani revò kōrumà pāl. izzē issuz_ajamà evessa. repo kalad_viskō kōrumvš māl i izzē üpppž poiz, kopittī kalat_keik kokkò.

repo isup_kaloje tüven i tuēp_susi, tšüzüb_revoat: kussv said nī pallō kallà? anna milav!

repo jutteli: en annv, mene pütämà!

susi tšüzüb: kui piēp_pütà?

menē jekkē, kuza on avantō. pisä hänt avantō i pie kaugäpä, sīs tuer pallo kalalä.

susi nī kauga piti häntä avannoz, häntä jättü avantō tšini, i eli õmnikkössä. naizet tuliti vettmä avantossa vettä. — susi on avantoz i poiz ep pāz, hänt on jättünüt tšin. naized algetti suttv lūvov, a repo seliaikā eli tšülāz ja meni ühtē tallō ja pani pīmpā kõrtēkā enē pälē. keik enē patškas kõrtē. suī ku neistī lūmā naized, suelatv jäi hännä eīs avantō i lähs susi johsemā pakkō, ja repo johs täl vassā. tšüzüb: mitä silä, repo, on, ku sie ed ni valkå?

minnuu, juttēv, ni kevassi tšülāz lūti, mie menin valkåssi. i nüt en vei mennä kuhēkå.

susi juttēv: issu miilā seltšä, mie sinu vēn mettsä.

ja repo issus suela seltšä ja veti kervissv tšini ja mörnāv suelē: jōs tširapp ja vē, lūti lūtimüttü!

i selia suela jäi tüläppv häntv.

repo ku kalād viskaz kōrumāš poiz, peremes tuli kottō, mörnāv perenaizel: avvā väräjā ave! ajā epen evve ja veta enel üvā vorotnikkv ja ilā kalād!

perennain meni, katsop kōrumā — kōrum on tühjä i marnāp peremehel: ep täl ē vorotnikkå epku ē kalōjā!

sīt sā reppōa kutsutå tarkkv ja pettelikkō.

52.

Üks mees ostis kala. Ja hakkas [= läks] tulema koju. Ja tuleb hobusega ja kalad on koormas, mees vaatab: tee ääres magab rebane. Aga mees vaatab: näed, nüüd saan naisele hea krae. Pani rebase koormale. Ise istus hobust ajama. Rebane loopis kalad koormast maha ja ise hüppas minema. Korjas kalad kõik kokku.

Rebane istub kalade juures ja tuleb hunt, küsib rebasele: «Kust said niipalju kala? Anna mulle!»

Rebane ütles: «Ei anna, mine püüdma!»

Hunt küsib: «Kuidas peab püüdma?»

«Mine jõeale, kus on avandus. Pista saba avandusse ja hoiu kaemat (aega). Siis tuleb palju kalu.»

Hunt pidas nii kaua saba avanduses, (et) saba külmas kinni avandusse. Ja oli hommikuni. Naised tulid avandusest vett võtma. Hunt on avanduses ja ära ei pääse, saba on külmanud kinni. Naised hakkasid hunti peksma. Aga rebane oli sel ajal külas ja läks ühte tallu ja pani piimapoti koorega enesele pähe. Määris enese üleni koorega. Kui naised hakkasid hunti peksma, hundilt jäi saba-

ots avandusse ja hakkas [= läks] hunt pakku jooksmas. Ja rebane jooksis talle vastu. Küsib: «Mis sinuga, rebane, on, et sa oled nii valge?»

«Mind», ütleb, «nii kõvasti külas peksti, ma läksin valgeks. Ja nüüd ei või kuhugi minna.»

Hunt ütleb: «Istu mulle selga, ma viin su metsa.»

Ja rebane istus hundile selga ja võttis kõrvadest kinni ja karjub hundile: «Jookse kiiremini ja vii, pekstu peksmatut!»

Ja sellepärast hundile jäi tõmp saba.

Kui rebane viskas kalad koormast maha, peremees tuli koju, hüüab naisele: «Äva värav (lahti)! Aja hobune õue ja võta enesele hea krae ja puhasta kalad!»

Perenaine läks, vaatab koormat. Koorem on tühi ja hüüab peremehele: «Ei tal pole kraed ega kalu!»

Sest ajast kutsutakse rebast targaks ja valelikuks.

Ogru (Agridina) Nesterova.

Põline Luuditsa küla elanik. Oli 1960. aastal 82-aastane. Ogru oli hea vadja keeles jutustaja, kellelt on kogutud ohtrasti sõnavara. Muinasjutte ta ei mäletanud, kuigi ütles neid noorena teadnud üsna mõndagi. Esimene jutt on pandud kirja 1960. ja teine 1961. aastal.

53.

mie en mälehtäk üvi. meiln eli. isä emä elettì. emä kōli, a tüttö jäi. tüttüä kutsutti gal'a. tämä, mēz, neisi naimā. bāba-jaga vetti. no se bāba-jaga ep suvanu tätä gal'a.

mettsä piäb vējjä!

isä raketti epezē i vei mettsä. siäl eli pikkarain koto mettsäz. tämä izze tuli kottò, se isä. a jätti tütökkeizē sinne kōntalā tšed-rāmā. tueb ohtogo. siz neisi tšihuttamā enel rōppā. siz neisi sūmā. i siält sillanal hüppäz ĩri, krīsa. juttēp, što anna milnē rōppā.

tämä anti. pani blüdotškal ĩrelē. izze neisi makkamā. se on ũ. i tuli uhsē karu.

avvā uhzē! juttēv. neizeṁ pellāmā!

anti tütöl kellò. tahob lovittā. krīsa ko hüppäs sillanal i kellò vetti enel. a izze meni sillannal takāz. a ĩri jutteli tütöl, što sie mene kerjū. a mie hüppän.

a tämä sillannal drilizeb. a karu dūmāv, što sīn. a tüttö kerjuz. tämä jōnittelēv, jōnittelēv. ep sānu tšättē. sūltši i lähsi poiz. a sis tütöl süntüvāt plaſjat šolkkezeḗ. i pikkarain kirstu kultā. sis se jo tuli õmnikko. isä tuli epezēkā vettamā. a emintimäl koton on üvā mēli, što jo tapettu. koir jōnittelēv mād mū. emintimṗ tetši rehtilkakkuu. dūmazi, što lēvād jo pomīnkod. koira juttēv: kirstu tōvvā kultā i plaſjei. ühed ĩ teizeḗ.

a bāba-jaga koiral tšāzib jutella, što pokoinikka tōvvā. a koira pajatab, kui on ažža. i ko tuli jo kottò, nātši, što on kultā. i plaſjoi. jutteli: vē nūd minū tüttö õmenūssi!

tuli ohtogo i raketab epeze i lähetti täš tšedrämä, metssä tetsemä. i tōže tšedräs tšedrüz. ohtogon tšihuttamä neis. siz neisi sümä. tšihutti senè rōpā. a tās silannaat hüppäz ĩri i tšüsü rōppä. a tämä anti jalgal. i unohti rōpā ĩri. neisi tämä makkämä. sis tās karu uhsè tuli. nī što avvā uhs!

tämä avaz juhze. anti kellö. dava-i pellämä.

nüd vetti tüttö izze senè kellö. i dava-i ümpärikkya pellämä. pelaz mitä pelaz. tsop sai tšini. nüd jätti mäsè. a izze lähsi. izintimä ömnikoš tueb epezekä vettamä. katsop: šin ulla nüd. nüt pani laitjol i lähs kottö. a bāba-jaga tās tēb rehtilakakua. a se koir tēb: nüt tōvvā kottö.

a tämä anti säbläl: juttē, što kulta tōvvā. siz annan rehtilakakua.

a tämä aing: što nüt tōvvā.

epen tuli akkunna. a bāba-jaga tuli akkunna. katsop što nüd ullaš. dava-i itkemä: abā a, abā!

i lippu leppu kaskv.

53.

Ma ei mäletagi hästi. Meil oli. Isa (ja) ema elasid. Ema suri, aga tütar jäi. Tüdrukut kutsuti Gal'aks. Ta, mees, hakkas naist võtma. Nõia võttis. Noh, see nõid ei armastanud teda, Gal'at.

«Metsa peab viima!»

Isa rakendas hobuse ette ja viis metsa. Seal oli tilluke maja metsas. Ta ise tuli koju, see isa. Aga jättis tüdrukukese sinna koonalt ketrama. Tuleb õhtu. Siis hakkas enesele putru keetma. Siis hakkas sööma. Ja sealt pōranda alt hüppas hiir, rott. Ütleb et: «Anna mulle putru».

Ta andis. Pani alustassil hiirele. Ise heitis magama. [See] on öö. Ja tuli ukse taha karu.

«Ava uks!» ütleb. «Hakkame mängima!»

Andis tüdrukule kella. Tahab kinni püüda. Rott, kui hüppas pōranda alt, võttiski kella enesele. Aga ise läks pōranda alla tagasi. Aga hiir ütles tüdrukule, et «Sa mine, peida ennast ära. Aga ma hüppan!»

Aga tema tiliseb pōranda all. Aga karu mõtleb, et (on) siin. Aga tüdruk peitis enese ära. Tema jookseb, jookseb. Ei saanud kätte. Sülitas ja läks ära. Aga siis tekkis tüdrukule siidist kleite, ja tilluke kirst kulda. Siis [see] tuli juba hommik (kätte). Isa tuli hobusega ära viima (= võtma). Aga vōōrasemal on kodus hea meel, et on juba ära tapetud. Koer jookseb mööda pōrandat. Vōōrasema tegi pannkooke. Arvas, et peied juba tulevad. Koer ütleb: «Kirst tuuakse kulda ja kleite. Mõlemat [= ühed ja teised].»

Aga nõid käsib koeral öelda, et surnu tuuakse. Aga koer räägib, kuidas on asi. Ja kui tuli juba koju, nägi, et on kulda ja kleite. Ütles: «Vii nüüd minu tütar homseks ööks!»

Tuli õhtu ja (isa) rakendab hobuse ja hakati jälle ketrama minema, metsa (tööd) tegema. Ja ka ketras, ketras. Õhtul hakkas keetma. Siis hakkas sööma. Keetis selle pudru. Aga taas hüppas põranda alt hiir ja küsis putru. Aga tema lõi [= andis] jalaga. Ja unustas hiir pudru. Heitis ta magama. Siis taas tuli karu ukse taha: «Nii et, ava uks!»

Ta avas ukse. Andis kella. «Hakkame mängima!»

Nüüd võttis tüdruk ise selle kella. Ja hakkasid ringmängu mängima. Mängis mis mängis. Napsti sai kinni. Luud jättis maha. Aga ise läks minema. Võõrasisa tuleb hommikul hobusega ära viima. Vaatab: seal on luud. Luud pani rekke ja hakkas koju minema. Aga nõid teeb taas pannkooke. Aga see koer teeb: «Luud tuuakse koju.»

Aga tema lõi [= andis] pannikonksuga: «Ütle, et kulda tuuakse. Siis annan pannkooki.»

Aga tema aina: «Et luud tuuakse.»

Hobune tuli õue. Aga nõid tuli õue. Vaatab, et luud ongi. Hakkas nutma: «Ai aa, ai!»

Ja muinasjutt lõppes.

54.

ühskert elettì mēz₁ i nain, i tüttö i poik. mēz₁ i nain menti linnä tōmä seppä. lahzed₁ jätì kahè tšezze kottò. tüttö juttèB: mie menen vähänaikà teisikà.

se poika juttèB: mē! mē!

i meni. vähänaikà eli. nī pōl tunnia. tuli kottò. poikà ebe. luikko i ane vetettì akkunalt poigà i vetì poiz. sīs tüttö dava-i lähsi ettsimä poikà. i mēb, mēb, mēb. i tueb₁ omenapū vassà. tüttö tsüzüB: omenpū, omenpū, omenpū, näit₁ sie aneht i luikkòa?

omenpū juttèB: näin. sīz₁ juttèB: prōbà minū omenà!

tüttö prōbaz₁ i tās lähsi johsemà. johzeb, johzeb i tueb₁ ahjo. ilma õnetta ahjo seizov. tās tüttö juttèB: ahjo, ahjo, näit₁ sie aneht i luikkòa?

ahjo vassazi: mie näin. a prōbà minū rüizleipä!

tüttö prōbaz. i tās pieb₁ mennä etez. johsi, johsi. sielt tuep₁ pīmā-jeki i kīsseli parraz. näilt tās tsüzüB: näittpku luikkòa i aneht?

näim! prōbà mejjè pīmà i kīsseliä!

tüttö tās prōbāv. sīz jāhs tāj johsemā. johsi, johsi. siel on pikkarain koto mettsāz. i siel bāba-jaga tšedrāv. a se bāba-jaga tätä eb nāhnü. tüttö katsov: velli on siel akkunad, пеллар култаисijē munijēkā. i tüttö senē vellē sai veттā, a bāba-jaga eb nāhnü. jāhs tulēmā poiz. tuep tueb, katsahtab. pā pāl ontši anē i luikko. bāba-jaga nātsi, što näitä ebe. i aje takaz. nävät pāstī litši kīsselli-parrassv i pīmā-jekkē. tüttö juttēb: kerjatkā meit! kerjatkā meit!

i kerjattī. sīs tāj lähettī tulēmā ain kottō. tāj eallā luikko i anē pā pāl. tuutī litši ahjōa. tüttö tāj juttēb: kerjā meit! kerjā meit!

ahjo kerjaz. tāj eati, mitä eati. tuutī tās kottō. tās tüttö i poik nātsivād: luikko i anē lentävād. nävād, tüttö i poika, tāj lähsvät hōdū. nüf jo eati litši omenapūta. tāj luikko i anē lentävät pā pāl. eati jo litši omenapūta i tās tüttö juttēb: omenpū, omenpū, kerjā meit!

no kerjaz. a sīz nävād jo lähettī, kottō pāstī.

luikko i anē bāba-jagā nomad eati. suūzittī tāmā ümper.

lahzet tuutī kottō. akkunā ārez isuttī i otellā issā i emmä.

54.

Ukskord elasid mees ja naine ja tütar ja poeg. Mees ja naine läksid linna rõivaid tooma. Lapsed jäid kahekesi koju. Tüdruk ütleb: «Ma lähen väheseks ajaks teistega.»

See poiss ütleb: «Mine! Mine!»

Ja läks. Natuke aega oli, nii pool tundi. Tuli koju. Poissi pole. Luik ja hani olid õuest võtnud poisi ja viinud ära. Siis tüdruk läks otsekohe poissi otsima. Ja läheb, läheb, läheb. Ja tuleb õunapuu vastu. Tüdruk küsib: «Õunapuu, õunapuu, õunapuu, kas sa nägid hane ja luike?»

Õunapuu ütleb: «Nägin.» Siis ütleb: «Proovi minu õuna!»

Tüdruk proovis ja taas läks jooksuma. Jookseb, jookseb ja tuleb ahi. Ilma hooneta ahi seisab. Taas tüdruk ütleb: «Ahi, ahi, kas sa nägid hane ja luike?»

Ahi vastas: «Ma nägin. Aga proovi minu rukkileiba!»

Tüdruk proovis. Ja taas peab edasi minema. Jooksis, jooksis. Seal tuleb piimajõgi ja kilekallas. Neilt taas küsib: «Kas nägite luike ja hane?»

«Nägime! Proovi meie piima ja kilet!»

Tüdruk taas proovib. Siis läks taas jooksuma. Jooksis, jooksis. Seal on tilluke maja metsas. Ja seal nõiamoor ketrab. Aga see nõiamoor teda ei näinud. Tüdruk vaatab, vend on seal õues, män-

gib kuldsete munadega. Ja tüdruk sai selle venna ära võtta, nõiamoor ei näinud. Hakkas ära tulema. Tuleb, tuleb, vaatab koraks: pea kohal ongi hani ja luik. Nõiamoor nägi, et neid ei ole. Ja ajas taga. Nemad pääsesid kilekalda ja piimajõe lähedale. Tüdruk ütleb: «Peitke meid! Peitke meid!»

Ja peitsid. Siis taas hakkasid tulema üha kodu poole. Taas on luik ja hani pea kohal. Tulid ahju lähedale. Tüdruk taas ütleb: «Peida meid! Peida meid!»

Ahi peitis. Taas olid, mis olid. Tulid taas kodu poole. Taas tüdruk ja poiss nägid: luik ja hani lendavad. Nad, tüdruk ja poiss, taas läksid minema [= käiku]. Nüüd olid juba õunapuu lähedal. Taas luik ja hani lendavad pea kohal. Olid juba õunapuu lähedal ja taas tüdruk ütleb: «Õunapuu, õunapuu, peida meid!»

Noh, peitis. Aga siis nad hakkasid juba minema, pääsesid koju. Luik ja hani olid nõiamoori omad, teenisid teda.

Lapsed tulid koju. Akna ääres istusid ja ootavad isa ja ema.

Mat'jo (Matrjona) Gerassimova.

Põline Jõgõperä küla elanik. Jutustused on kirja pandud 1947. aastal. Siis oli see suur vadja laulik 64-aastane. Temalt on talletatud hulk õige ilusaid rahvalaule, mis on avaldatud allakirjutanu «Vadjalaste lauludes» (Tallinn 1960). Kui Mat'jo oli noor, olid Jõgõperäl elavad niihästi vadjakeelne laul kui ka muinasjutt. Lauliku enese sõnade järgi olid tollal laulud seotud elu-oluga, nagu pulmades, pidudes, noorte koosviibimisega jne. Muinasjutte ja muidki jutustusi olevat aga kõneldud peamiselt lastele. Varem olevat muinasjutte kõneldud ka vanad eneste vahel.

55.

mēs sulatar tinā tē ārez, pahalain tuli, tšüzüb: mitä siä mēs tēd?

a juttēv: valan kulta-silmī, tšela on tarviz.

no tämä juttēv: vala mille hos ühs silmä.

no mēz valē. vā juttēp: sie terpi, kunis tämä sāp paikalē. ku hülkāv vaivattamaš, siz lēp paikal.

i valē. i hülkāv vaivettamaš. no pahalain lähs etēz. mēs sulatar pikkiä kattilal tē ārez. pahalain tšüzüb: mitä sie mēs tēd?

a partoi kullitan, juttēv.

ē sie nī üvā, kullita sie milta parta.

no tämä juttēv: pisä parta kattilā. i piä nī kaugā, kuniz mie tuen vetan vällä.

pahalain tšüzüb mehelt: kui sinnua kutsutā?

a mēz juttēp tällē: näi mokoma.

tämä issu jo kelmet päivā. pahalain issu. a mēz ain ep tuē. tämä lähsi etsimā. tuēb mēz vassā. pahalain tšüzüb: näit sie näi mokomā?

kattil ripup parraz.

en nähnü, juttēv.

paholain táz meḗ etēz. tās tueḗ mez. tšüzüB: näit sie näi m o k o m ā?

se táz vassāB: en nähnü.

tämä jo ment päivā meni sitä vīsi. kattin tokku vällä. i repäzi i parrā vällä. jäi pallaz lū. veri tueB. tämä meḗ ja idgeB. meni järvē. sielt teizet paholaized ajenti vällä. tämä tuli sieltä järvēssä. issuz järvē partalē. ja idgeB, tšünelet tilkkuvad. neissä tšūnelīs tuuti keik tšärppeized ja pämad.

55.

Mees sulatab tina tee ääres. Vanapagan tuli, küsib: «Mida sa, mees, teed?»

Aga ütleb: «Valan kuldsilmi, kel on tarvis.»

Aga tema ütleb: «Vala mulle kas või üks silm.»

Noh, mees valas. Ainult ütleb: «Sa kannata, kuni ta saab paigale. Kui lakkab valutamast, siis on paigal.»

Ja valas. Jā lakkas valutamast. Noh, vanapagan läks edasi. Mees sulatab pigi katlaga tee ääres. Vanapagan küsib: «Mida sa, mees, teed?»

«Aga habemeid kuldan», ütleb.

«Ole sa nii hea, kulda sa mul habe.»

Noh, tema ütleb: «Pista habe katlasse. Ja pea nii kaua, kuni ma tulen võtan välja.»

Vanapagan küsib mehelt: «Kuidas sind kutsutakse?»

Aga mees ütleb talle: «Nõnda niisugune.»

Ta istub juba kolm päeva, vanapagan istus. Aga mees ikka ei tule. Ta läks otsima. Tuleb mees vastu. Vanapagan küsib: «Kas sa oled näinud nõnda niisugust?»

Katel ripub habemes.

«Ei ole näinud», ütleb.

Vanapagan läheb taas edasi. Taas tuleb mees. Küsib: «Kas sa oled näinud nõnda niisugust?»

See taas vastab: «Ei ole näinud.»

Ta läks juba mitu päeva sedaviisi. Katel kukkus maha [= ära]. Ja rebis habemegi ära. Jäi paljas luu. Verd tuleb. Ta läheb ja nutab. Läks järve. Sealt teised vanapaganad ajasid välja. Ta tuli sealt järvest. Istus järve kaldale. Ja nutab. Pisarad tilguvad. Neist pisaratest tulid kõik kärbsed ja parmud.

56.

rihe xanti,ain, tätä ep nätsünnü. eli nätsümättä. a üks naizikko peltšaz ain domovikkā. a taitšin eli ahjō pälē-segattu. a taitšin (h)appanep,siel. ain tēp: peš, peš. a naizikko küntēB: vet teši

ontši, domovikke. hüppez johsemā rehessā. a pagletšennād ealti jalgez. paglad ealti avē. tämä ko meni, tallaz ripilā pälē. ripil tätä lei seltšā. tämä ko toukkaž uhzē avē, nī ize hüppāz rihenettē. uhzē toukkaš tšini. paglad jätti uhzē välisē. ize lankez mälē. uhs meni tšini. meni nāpurī, nī juttēv: tēsi ontši, jotti on domovikka. miä külin, ko puhki. mie hüppāzin johsemā. tämä minnuu lei seltšā, ja toukkaž mälē.

56.

Majahaldjas, teda ei nähtud, oli nähtamatu. Aga üks naine pelgas aina majahaldjat. Aga tainas oli ahju peale üles pandud [= segatud]. Aga tainas hapneb seal. Aina teeb: pots, pots. Aga naine kuulab: «Ometi ongi tōsi, (et on) majahaldjas. Hüppas (üles) toast (välja) jooksmā. Aga pastlad olid jalas. Paelad olid lahti. Ta, kui läks, astus roobile. Roop lōi talle selga. Ta kui tōukas ukse lahti, nii ise hüppas esikusse. Ukse tōukas kinni. Paelad jättis ukse vahele. Ise langes maha. Uks läks kinni. Läks naabri poole ning ütleb: «Tōsi ongi, et on (olemas) majahaldjas. Ma kuulsin, kuidas puhkis. Ma hüppasin jooksu. Ta lōi mulle selga, ja tōukas maha.»

57.

naizikko eli nittämāz. no tšai, menta päivā tšai. a mēš tšü-züv: jōk se tširē lepup peato?

jō tširē.

mēz meni kattsomā. tämä makaz. ja mēs kerittsi ivusep. tämä neis ülēz. neisi pātā silottamā. ivussī ebē. sī juttēv: mie te ēn mie, a pā ebē. minū. lā mie mēn, tšüziin mehelt.

meni akkunā. — fōma, oņks nain kotoñ?

a fōma vassāv: kotoñ.

neh! nī tämä jäi ulkkumā.

57.

Naine oli (rukist) lõikamas. Noh, käis, mitu päeva käis. Aga mees küsib: «Kas see varsti lõpeb, põld?»

«Juba varsti.»

Mees läks vaatama. Tema magas. Ja mees pügas (tal) juuksed. Ta tōusis üles, hakkas pead silitama. Juukseid pole. Siis ütleb: «Ma ju olen mina, aga pea pole minu oma. Las ma lähen, küsin mehelt.»

Läks akna taha. «Fooma, kas naine on kodus?»

Aga Fooma vastab: «Kodus.»

«Noh!» Nii jäi ta hulkuma:

sis tās eli laiskā nainā. tšedrās kōntalā. ment päivā tāmā tšedrāz. a mēs katsov, jotti kōntele eb lepu. pani rattī vettimē kōntalā. tuli mēs kottō. nain dava-i seittēmā: kuhē sie panid rattī vettimē? mie em pāznū i rattisē. ain on ahjo lämmittämättä. ebe. лли, mitä keittä.

mēz meni de koblav. rattī vettimet sin ühes paikkā ontši. a mēz eli menta päivā tōs kuzale. no siz mēz juttēv: no ko mie kōlen, tälle eb lē i silmäkangas, mitä panna.

vetti se mēz naro-šno kōli. neisi lavezele. a naizikko katsov: migäl mie nüt katan?

a ühs vārttene eli tšedrättü. tāmā vetti senē vārttenā tšätte, ja alki panna mehelē silmäkangas. pāp kervāsē. sis tās pāb varpāsē. lōb etēs takāz. pāb ümpār pāte. sis tās teisē varpā. vārttene leppu. siz issūz nain ja katsov mehē pālē, ja juttēv: tšenēsē sie nüttä et paço-š?

a mēz vassāb lavezet: balalaikasē.

a leppu nütte.

Siis oli taas laisk naine. Ketras lina [= koonalt]. Mitu päeva ketras ta. Aga mees vaatab, et koonal ei lõpe. Pani aidavõtme koonlasse. Tuli mees koju. Naine hakkas riidlema: «Kuhu sa panid aidavõtme?» Ma ei pääsenud aitagi. Ahi on üha kütmata. Polnud, mida keeta.»

Mees läks ja kobab. Aidavõtmed siinsamas kohas ongi. Aga mees oli mitu päeva kuskil töös. Noh, siis mees ütleb: «Noh, kui ma suren, tal pole kaaligi, mida (peale) panna.»

Võttis see mees, teeskles surnut [= meelega suri]. Asus [= tõusis] pingile. Aga naine vaatab: «Millega ma nüüd katan?»

Aga üks värten oli kedratud. Ta võttis selle värtna kätte ja hakkas mehele kaalikangast üles looma [= panema]. Paneb kõrva taha. Siis paneb taas varba otsa. Loob edasi-tagasi. Paneb ümber pea. Siis taas teise varba otsa. Värten lõppes. Siis istus naine maha ja vaatab mehe peale ja ütleb: «Kelle sarnane sa nüüd oled?»

Aga mees vastab pingilt: «Balalaika (sarnane).»

Ja lõppes nüüd.

elettī staruxe i starikke. neila eli kana tširjave. tetši kulteizē munā. tuli iri pittšā-antā, vērētti munā mālē. ukko ja akke neisī itkemā, leipä-lappia laulomā, rattāt tärizemā, open neisi irnumā,

lehm neisi mūkkimā, lammez neisi mākkimā. kana juttēb neilē:
elkā itkegā! mis tēn teizē munā, tširjavā, sinisse ja rohoisse, kel-
taisse i kaunisse.

starikalne ja staruxalne tuli üvā meli: sāvvā tširjavā munā.

59.

Elasid taat ja eit. Neil oli kana kirju. Tegi kuldse muna. Tuli hiir pikksaba, veeretis muna maha. Taat ja eit hakkasid nutma, leivalabidas laulma, kaarik tärisema, hobune hakkas hirnuma, lehm hakkas möögima, lammas hakkas määgima. Kana ütleb neile: «Ärge nutke! Ma teen teise muna, kirju, sinist ja rohelist, kollast ja punast.»

Taadil ja eidel hakkas hea meel: saavad kirju muna.

60.

eli starikke i staruxe. neila eli harmā vohō. starikke ja staruxe
kevassi suvatti vohōa. vēti mettsā gulättamā. tuli susi pittšä-
äntä. sei vohō vällä. staruxe neisi vohōa ettsimā, sai jalged ja
sarved. staruxe neis itkemā. starikke tšüzüb: mitä sie, staruxa,
idged?

susi vohō sei. jätti milne jalgad ja sarved.

starikke juttēb: elä idge! jumal meilē annap teizē.

60.

Oli taat ja eit. Neil oli hall kits. Taat ja eit väga [= kõvasti]
armastasid kitse. Viisid metsa jalutama. Tuli hunt pikksaba. Sõi
kitse ära. Eit hakkas kitse otsima, sai jalad ja sarved. Eit hakkas
nutma. Taat küsib: «Mis sa, eit, nutad?»

«Hunt sõi kitse. Jättis mulle jalad ja sarved.»

Taat ütleb: «Ära nuta! Jumal annab meile teise.»

Aleksander Andrejev.

Põline Itsäpäivä küla elanik. Oli 79-aastane 1942. aastal, mil alljärgnevad jutud on kirja pandud.

61.

starikat pajattivat, što siista jētši i sumā jētši üheš paikka lähteväd. nävät kahhē tšezze riteliväd, kumpa pigepā jevvub merēsē. üps juttēb, što mie ellä jevvū. a tein juttēb, što mie ellä siinnua jevvū. suma meni sinneg jühtē pōlē. a siista tuli teisē pōlē. tuli tänneg. tahtē üllē sō mennäm merēsē. a merē silmäd eväd maskennūd. siel on sūri sō. meddē tšüllä nalla siel on seitse jarveg. ain kuttsuase merē silmäd. siš tšäntüje tänneg. meni fābrikkāsē. sis sielt tšäntüje namasteri i vasakkarā. i meni siit merē. a suma sielt meni ümpärikkya. sielt meri on kaukana. sis tuli litši fābrikkā. a sis siista eli jo mennüg. tämä siš tšäntüje kattilale. sielt rättelä, što pigepā jevvub merē. a sielt jarved eväd maskennūd. sis tämä rätteläs tšäntüje undovā i vasakkarāsē. a siit eli siista mennüg. a siz jo ühezä meneväd.

61.

Taadid rääkisid, et Siista jõgi ja Suma jõgi hakkavad minema ühest kohast. Nad vaidlesid kahekesi, kumb jõuab kiiremini merre. Üks ütleb, et mina jõuan enne. Aga teine ütleb, et mina jõuan enne. Suma läks sinna ühele poole. Aga Siista tuli teisele poole. Tuli siia. Tahtis üle soo minna merre. Aga «meresilmad» ei lasknud. Seal on suur soo. Meie küla all, seal on seitse järve. Ikka kut-
sutakse «meresilmad». Siis käändus siia. Läks vabriku juurde. Siis sealt käändus Monastõri ja Vasakkarasse. Ja läks siit merre. Aga Suma läks sealt ümberringi. Sealt on meri kaugel. Siis tuli vabriku lähedale. Aga siis Siista oli juba läinud. Ta käändus siis Kattilale.

Sealt Räättelässe, et kiiremini jõuab merre. Aga sealt järved ei lasknud. Siis ta käändus Räätteläst Undovasse ja Vasakkarasse. Aga siit oli Siista läinud. Aga siis lähevad juba üheskoos.

62.

m a h u v e n u r m e l l a o n t õ z e k a h s i t š i ō v i ä . e v ä d e l e n n i s ū r e d . t õ z e š v e d a a i g a s s a . e l i b o x a t t e r i . t a h t e n e i l l ä t š i v i l ö i l l ä k a p o r ö k r e i p o s t i a m u r t ä . ü p s e l i ü h h e k a i n n a l l a , i t e i n g t e i z e k a i n n a l l a . e b m e n n ü k k r e i p o s t i s s ä k . i j ä t t i t š i v i t s i n n e g .

k a p o r o z a o n k o m n a t a d m ä n a l l a . p i e b m e n n ä g ũ l l e s i l l ä k r e i p o s t i . s i e l s i z o n e i k e g t š ä t t e s e u h s i . i s i t t ä u h z e s s a m e n n ä g e l i v a t x a d i . t š ä ü z i m m ä v v ä t t a m ä . p a j a t a t t i , š t o š v e d ä k u n i k ä š l ä p p i o n . k u š v e d m e n i p o i z , j ä t t i s o r o k s o r o k ö v o k d e n g ä , s i n n e m m ä s ū ä m m e . ü p s i m a t r o s s i a v a z i k a h t š ū m m e t t ä u s s a , a v i m e t t e t u l i k u s s u . s i s t u l i t ä g g ä z . a s i z e l i p a p p i . p a p p i n e l l ä t š ū m m e t t ä u s s a a v a z i . a i n a m e n i . a v i m e t t e t õ z e e p p ä z n ü g . t u l i k u s s u . a i n a v i l ä u h z e d e l i v a d .

s i t ä m i n ü ä d d ä e m m ä i s ä p a j a t t i . k u š v e d m e n i p o i s , s i s k e i t š l a s v a l e j ä i v ä d , t a r e k a d i v i l k a d , i k u r a s s e d . k r e i p o s t i e l i m e r e r a n n a z a . k u t ä m ä m e n i m ä n a l e t t s e , m e n i l a i v a l e . a m ä l l e p s ū n t ū n n ü m m e n n ä g , m ä t a m ü . t š i n i g e l e i s i v e t t u o . ü p s v i r s t a m ä t a o n k a p o r o š š i r a k o v ä t š ũ l l ä . n ä n n i e t š ũ l l ä a l l a o n n i t t ü . s i e l e l i v a d v i l ä š v e d ä l a i v o j e a b l o m k i . s t a r i k a t p a j a t t i v a d .

s i t ä m ä l e h t ä , š t o p a j a t a t t i , š t o š v e t t š ũ s ũ , e m m ä l e h t ä k k u m m a l t k u n i k ä l t a , š t o l a z z e m m i n n u a k a p o r ö . n i m i e k o k o v ö v e n e i z e s i n ü v o i s k ä s ū t t ä m ä , i s e v e t t a m ä , i t š e n n i t t ä m ä .

a v e h n ä k u n i k a z a t k a z a l . e b l a s k e n n u k k a p o r ö .

62.

Mahu nurmel on ka kaks kivi. Nad ei ole nii suured. Ka Rootsi ajast. Oli kangelane. Tahtis nende kividega Kaporje kindlust lõhkuda. Üks oli ühe kaenla all ja teine teise kaenla all. Ei läinud kindluseni. Ja jättis kivid sinna.

Kaporjes on toad maa all. Peab minema üle silla kindlusse. Seal siis on paremat kätt uks. Ja sellest uksest minna olid käigud. Käisime vaatamas. Räägiti, et Rootsi kuninga kübar on. Kui Roots läks ära, jättis nelikümmend neljakümnendikku raha sinna maa sisse. Üks madrus avas kaksikümmend ust. Aga viimaks tuli

kustus. Siis tuli tagasi. Aga siis oli preester. Preester avas nelikümmend ust. Üha läks. Aga viimaks ka ei pääsenud. Tuli kustus. Aina veel olid ukсед.

Seda mu äia ema isa rääkis. Kui Roots läks ära, siis kõik jäid lauale, taldrikud ja kahvlid ja noad. Kindlus oli mererannas. Kui ta läks maa alt, läks laevale. Aga maa peal ei sobinud minna, maad mööda. Kinni oleks võetud. Uks verst maad Kaporjest on Širakova külla. Nende küla all on niit. Sealt olid veel (alles) Rootsi laevade rusud. Vanamehed jutustasid.

Seda mäletan, et räägiti, et Roots palus, ei mäleta, missuguse tsaari käest: «Et lase mind Kaporjesse. Siis ma kogu aasta (otsa) hakkan su sõjaväge söötma, ja rõivastama, ja kängitsema.»

Aga Vene tsaar loobus. Ei lasknud Kaporjesse.

Varo (Varvara) Trofimova.

Põline Kukkuzi küla elanik, oli 43-aastane 1947. aastal, kui alljärgnevad lood on kirja pandud.

63.

*jel'issei borane, ja krassikova borane oli toin. no siz oli
xarokā kisse. ajettsi heit kotont vällä. süksü oli külmä. hū
dūmattsī, kui sāvva sõjā. korjattsī hū puita. siz etsittsi tōhi. kui
sāvva palamā? tarvis sāvva palamā, hū dūmattsī. kahz boranā
pantši sarved vastšikkō. noistsī sārkimā ühtē. xarokā kisse nois
pitāmā tōhte vālizā. süttisü tōhi palamā. oteffsi i teffsi tuli.
i sis sōjene. ntsī hōmnikkōssā. i jātši еλλō. evād jātšisütsü. ja nī
kavvā eleftsi, ku tuli sota ja tappo heijed vällä. kai. kāskeļ on
otssa. küzü: dādā timofei, oņko tämä tosi vai ebō.*

63.

Jel'issei oinas ja Krassikova oinas oli teine. Noh, siis oli Haroka kass. Aeti nad kodunt välja. Sügis oli külm. Nad mõtlesid, kuidas saada sooja. Korjasid nad puid. Siis otsiti toht. Kuidas põlema saada? Tarvis põlema saada, nad mõtlesid. Kaks oinast panid sarved vastastikku. Hakkasid taguma ühte. Haroka kass hakkas tohtu vahel hoidma. Süttis toht põlema. Võeti ja tehti tuli. Ja siis soojendasid end hommikuni. Ja jäid ellu. Nad ei külmanud ära. Ja nii kaua elasid, kuni tuli sõda ja tappis nad ära. Kõik. Muinasjutul on lõpp. Küsi: onu Timofei, kas see on tõsi või pole.

64.

krassikova variz.

*meije külāz oli ühz mēzā, mikā lākāz, mitä eb olte, i mitä
eb lē. a hān lākkāb: oli krassikova l tōli-katto. oli hān gāze-
tervaal vojjettu. lentšis katoļ varizā. nokkez, jäi nokke kinni.*

nois nokkā reppāmā. sai nokā vällä, hänt jäi kinni. repäz hännä vällä, nokke jäi kinni. repäz nokā vällä, hänt jäi kinni. se on, mitä eb_out, mitä eb_le.

64.

Krassikova vares.

Meie külas oli üks mees, kes rääkis, mida polnud ja mida ei saa olema. Aga ta räägib: oli Krassikoval sarikkatus. Oli see gaasitõrvaga määritud. Lendas katusele vares. Nokkis, jäi nokk kinni. Hakkas nokka kiskuma. Sai noka lahti, saba jäi kinni. Kiskus saba lahti, nokk jäi kinni. Kiskus noka lahti, saba jäi kinni. See on, mida polnud, mida ei saa olema.

65.

Kirjava kana.

eli enne mēz_i naine. oli heil kirjava kana. kana teki munā. pani perennain parvel patazenaλλε. tuli pitā hännākā hīri. lahgettsi senē munā mähā. kana noisi kraikette_mmā, kukko krūkut_ttemmā, mēz_i naine itkimā. kask kai. lahsi kaska.

65.

Kirju kana.

Elasid enne mees ja naine. Oli neil kirju kana. Kana tegi muna. Pani perenaine riiulil (muna) potikese alla. Tuli pika sabaga hiir, ajas [= langetas] selle muna maha. Kana hakkas kaagutama, kukk kokutama, mees ja naine nutma. Muinasjutu lõpp. Laste muinasjutt.

Märkusi.

Alljärgnevad märkused esitatakse jutustajate ja juttude järgi. Asjaomane number viitab muinasjutu järjekorrale jutustaja repertuaaris.

Jutustustele on lisatud rahvusvahelised tüübinumbrid A. Aarne — St. Thompson "The Types of the Folktale" (Folklore Fellows' Communications 184, Helsinki 1961) = TFT, P. Andrejev (= Н. П. Андреев) "Указатель сказочных сюжетов по системе Аарне", Ленинград 1929 = YCC ja mõne teise vähem kasutatud teose järgi. Muinasjuttude motiive pole aga üksikasjaliselt analüüsitud neil põhimõtetel, mis on toodud esile St. Thompsoni teoses "Motif Index of Folk Literature" (Copenhagen 1955—1958). Motiivi määramisel on allakirjutanule abi osutanud prof. W. Anderson ja fil. kand. Ü. Tedre.

Solo Kuzmina

Sel jutustajal on vadja keel korralik ning varjundirikas. Niihästi rahvalaulude, itkude, naljandite kui ka muinasjuttude esitamisel on ta olnud rahvaloomingu traditsioonide loovaks edasiandjaks, kes omalt poolt on täiendanud ja varieerinud teemastikku. Solo Kuzmina on ehk kõige omapärasem vadja jutustaja, kellelt on rahvaluulet kogutud. Talle on omased eriti just isikupärased loodus- ja olukirjeldused ning mitmed individuaalselt lisatud seletused. Sama juttu on ta eri kordadel esitanud sedavõrd erinevalt, et jutu sündmustikuski on alati midagi uut ja mittekorduvat. Solo Kuzminal oli suur muinasjuttude tagavara, millest on kirja pandud üksnes osa. Ta oli kärsitu iseloomuga ega tahtnud pikemat aega kogujale jutustada. Mõneks ajaks katkenud rahvaloomingu kirjane ei saanud aga hiljem uuesti korduda, sest see suure repertuaariga teadja oli juba viidud tamizikko, s. o. kalmistule.

1. «Lindude ja loomade sõda». A. Aarne, Etnische Märchen- und Sagenvarianten, Helsingfors 1919 = EMS 222; J. Balys, Lietuvių pasakojamosis tautosakos motyvų katalogas, Kaunas 1936 = LTK 3170; TFT 222.

2. «Upsakas kuningatütar». TFT 900; EMS 900.

3. «Rebase kalavargus ja hundi kalapüük». See muinasjutt on vadjalastel õige levinud. Varem on selle teiseid ilmunud järgmistes kogudes: J. Lensu

(Я. Я. Ленсу, Материалы по говорам води. — Западнофинский сборник, Ленинград 1930) — ЗФС, lk. 219; L. Kettunen—L. Posti, Näytteitä vatjan kielestä, Helsinki 1932 = NVK, lk. 174; sama tekst on samadel autoritel teoses «Lukukappaleita vatjan kielen opiskelijoille», Helsinki 1932 = LKVO, lk. 21; J. M. Mägiste, Wotem erzählen, Helsinki 1959 = WE, lk. 30 ja 206; P. Ariste, Vadja rahvajutte Mati külast. — Keele ja Kirjanduse Instituudi Uurimused II, Tallinn 1958 = KKIU, lk. 162. Teisendeid on ka käesolevas kogumikus: O. Ivanova nr. 24; A. Issajeva nr. 29; K. Jovleva nr. 36 ja M. Pimenov nr. 52. — TFT 1 ja 2; EMS 1 ja 2.

4. «Rebase koorevargus ja hundi seljas sõitmine». Teisendeid on L. Kettunen—L. Posti NVK, lk. 174; P. Ariste KKIU II, lk. 162; M. Pimenov nr. 52. — TFT 3 ja 4; EMS 3 ja 4.

5. «Kolm varastatud kuningatütart». — TFT 301 ja 400; EMS 301.

6. «Kuningatütar tornil». Teisendeid leidub L. Kettunen—L. Posti NVK, lk. 120; O. Onufrijeva nr. 20. — TFT 530; EMS 530, 531 ja 532.

7. «Kalamees ja ta naine». Teisend on käesolevas kogumikus O. Onufrijeva nr. 19. — TFT 555; EMS 555.

8. «Vaeslaps metsas karuga pimesikku mängimas». Teisendeid on L. Kettunen—L. Posti NVK, lk. 18 = LVKO, lk. 9; O. Nesterova nr. 53. — YCC 480+C; LTK +482; EMS 480, vrd. TFT 480.

9. «Kuidas jänese moka lõhki läks». Teisend leidub J. Mägiste WE, lk. 85. — TFT 70; EMS 70.

10. «Mehetütar saadetakse metsa». — TFT 480, millega on liitunud motiive muinasjutust TFT 400.

11. «Esimesel abieluõöl hüljatud naine». — TFT 884.

12. «Linajutt» on vadjalastel hästi tuntud. Teisendeid on E. N. Setälä, Vatjan kielestä, Helsinki 1924, lk. 4; L. Kettunen — L. Posti NVK, lk. 14 = LKVO, lk. 6; lk. 36 ja 106; P. Ariste KKIU II, lk. 161; J. Mägiste WE, lk. 34. — J. Bolte — G. Polívka, Anmerkungen zu den Märchen der Brüder Grimm I, Leipzig 1913, lk. 222; LTK +365 A; vrd. EMS 365 ja S 31.

13. «Karu (vanaeit) noorikuks». Teisendeid on P. Ariste KKIU II, lk. 155; O. Ivanova nr. 27 ja K. Jovleva nr. 34. — TFT 402; EMS 402.

14. «Valetaja kits». Teisendeid on L. Kettunen—L. Posti NVK, lk. 20; O. Ivanova nr. 23 ja K. Jovleva nr. 33. — TFT 212.

Maria Nikolajeva.

Sellelt vadja keelejuhilt on juhuslikult üht-teist kirja pandud. Jutustaja ei ela enam.

15. «Madu läheb magavasse naisesse». — EMS S 78.

Ot'ju Onufrijeva.

16. «Lohetapja». — TFT 300; EMS 300.

17. «Nikolai imetegija». — TFT 753 A ja 785; ka 1479++; EMS 753 ja 785.

18. «Vaidlus naise truudusest». — TFT 882; EMS 882.

19. «Kalamees ja ta naine». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 7. — TFT 555; EMS 555.

20. «Kuningatütar tornil». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 6. — TFT 530.
21. «Ihnsal pole surnuna rahu». Vrd. LTK 3555; L. Simonsuuri, Typen- und Motivverzeichnis der finnischen mythischen Sagen. — Folklore Fellows' Communications 182, Helsinki 1961 = TMF C 371.
22. «Kurat surnud mehana kummitamas». — O. Loorits, Livische Märchen- und Sagenvarianten, Helsinki 1926 = LMSV S 55 B; LTK 3686; TMF C 481.

Ol'ga Ivanova.

See eideke on üks viimaseid vadja rahvaloomingu mitmekülgeid tundjaid ja edasijutustajaid. Et tal pole aga aastate jooksul olnud vadjakeelset kuulajaskonda, oli ta eriti aldis oma teadmisi kogujaile edasi andma. Temalt on pandud kirja eriti häid andmeid vadjalaste igapäevasest elu-olust käesoleva sajandi algusest. O. Ivanova on ühtlasi pärimusteadete edasiandja, kes eri kordadel on tunduvalt varieerinud niihästi jutustusi kui ka laule.

23. «Valetaja kits». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 14. — TFT 212.
24. «Rebase kalavargus ja hundi kalapüük». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 3. — TFT 1 ja 2; EMS 1 ja 2.
25. «Kirju kana». See on levinud lastejutt. Avaldatud on teiseid L. Kettunen—L. Posti NVK, lk. 178; J. Lensu 3FC lk. 272; J. Mägiste WE, lk. 153 ja 169; L. Szabó, Vót szövegek Mati faluból. — Nyelvtudományi Közlemények 1961, = NyK, lk. 122; käesolevas kogumikus M. Gerassimova nr. 59 ja V. Trofimova nr. 65. — YCC +241 III; LTK +2020.
26. «Tütarlaps põgeneb karu juurest». — TFT 311; EMS 311.
27. «Konn noorikuks». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 13. — TFT 402; EMS 402 ja 300.
28. «Vaene ja rikas vend vahetavad lapsed». Teiseid pole teada.

Anna Issajeva.

29. «Rebase kalavargus ja hundi kalapüük». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 3. — TFT 1 ja 2; EMS 1 ja 2.
30. «Laisk naine ei tunne ennast». Teiseid leidub J. Mägiste WE, lk. 29; K. Jovleva nr. 39; M. Gerassimova nr. 57. — TFT 1383; EMS 1383.

Kat'a Jovleva.

See jutustaja on lugenud venekeelset kirjandust. Selle tõttu pole tal alati olnud meeles, kas ta on jutustatud loo kuulnud vadjalastel või lugenud raamatust. Tema enese sõnade järgi on siin kogumikus toodud lood kuulnud oma küla vanadelt inimestelt.

31. «Rebase ja vähi võidujooks». — TFT 275; EMS 275.
32. «Vares ja madu». — TFT 56 B; vrd. EMS 56.
33. «Valetaja kits». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 14. — TFT 212.
34. «Konn noorikuks». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 13. — TFT 402; EMS 402.
35. «Mees ja kurat pigistavad võidu kivi». Teiseid on L. Kettunen — L. Posti NVK, lk. 126; M. Pimenov nr. 40. — TFT 1060; EMS 1060.

36. «Rebase kalavargus ja hundi kalapüük». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 3. — TFT 1 ja 2; EMS 1 ja 2.

37. «Rebase varrukäik». — TFT 15.

38. «Tüdruk karude majas». — Bolte-Polvka, Anmerkungen I, lk. 450 jj., vrd. TFT 709. Näib, et see jutustus on kõigepealt siiski L. Tolstoi «Kolme karu» teisend, mis on rahva hulka tagasi läinud.

39. «Laisk naine ei tunne ennast». Vt. märkust A. Issajeva nr. 30. — TFT 1383.

Miko Pimenov.

See vana vadja keelejuht on ühtlasi ka hea jutustaja. Tal on alles rahvajuttude edasiandmise traditsioonid, ega pole ta lugusid vaid üleskirjutamiseks meelde tuletanud. M. Pimenovi vadja keel on korralik, kuigi selles on veidi isuri keele mõju, nagu teistegi Luuditsa küla vadjalaste keeletarvituses. M. Pimenovi häälduse omapäraks on sporaadiline indifferentse vokaali esinemine sõna lõpus helilise konsonandi järel, nagu *tēdā* 'teed', *tšūzūbā* 'küsi', *isubā* 'istub', mida tekstides pole märgatud. Samuti pole tekstides märgitud sporaadilist švaavokaali esinemist: *vel^ejā* 'venna', *tüh^ujā* 'tühi' jne. Sel keelejuhil on ka järgsilpides vokaalide reduktsioon tugevam kui teistel sama küla vadjalastel. Tal esineb aga ka ebatümoloogiline poolpikk vokaal teises silbis: *karū* 'karu', *onē* 'on' jne.

40. «Mees petab vanakuradi poega». — TFT 1045, 1071, 1072, 1062, 1082, 1063 ja 1130; EMS 1045, 1071, 1072, 1062, 1082, 1063, 1130.

41. «Kuningas ja kingsepp». — TFT 754.

42. «Törksa taltsutamine». — TFT 901; EMS 901.

43. «Mees teeb naise töid». — TFT 1408; EMS 1408.

44. «Kes annab viimase, sellele saadab jumal üheksa». — TFT 1735; EMS 1735 (vrd. ka 920—929).

45. «Mees kulutab raha kolmes osas». — YCC +921 I A; LTK +921 A; EMS 921; TFT 921 A.

46. «Talupoeg jagab hane». — YCC +1580; vrd. EMS 920—929.

47. «Mina arvan sama». — TFT 1574*; EMS 1574.

48. «See on vale». — TFT 852, 1920 C; EMS 1920 ja 852.

49. «Totter poiss». — TFT 1696; EMS 1696.

50. «Lugusid kilplastest». — TFT 1245, YCC +1245 I; EMS 1245 (kirja pandud T.-R. Viitso poolt); TFT 1210; EMS 1210.

51. «Talupoeg mõisniku koerana». — LTK +2421.

52. «Rebase kalavargus ja hundi kalapüük». Vt. märkusi O. Kuzmina nr. 3 ja 4. — TFT 1, 3, 4, 2; EMS 1, 3, 4, 2 (kirja pandud T.-R. Viitso poolt).

Ogru Nesterova.

See keelejuht ja jutustaja kõneleb vadja keelt meelsamini kui vene keelt. Ta ütleb olevat noorelt teadnud palju muinasjutte ja muistendeid, millest ta juttude kirjapaneku ajal mäletas siiski vaid kaht alljärgnevat muinasjuttu. O. Nesterova on M. Pimenovi õde.

53. «Vaeslaps metsas karuga pimesikku mängimas». Vt. märkust O. Kuzmina nr. 8. — YCC 480+ C; EMS 480.

54. «Ode ja vend põgenevad nõia juurest». — YCC 480+ E; LTK +314 C; EMS 480.

Mat'jo Gerassimova.

55. «Tinavalamine vanakuradi silma». «Kas oled niisugust näinud?» — TFT 1135 ja 1138; EMS 1135 ja 1138.

56. «Naine kardab haldjat». — EMS S 101.

57. «Laisk naine ei tunne ennast». Vt. märkust A. Issajeva nr. 30. TFT 1383; EMS 1383.

58. «Naise laiskus paljastatakse». — TFT 902+; LTK +1370 B; EMS 1370 ja 902.

59. «Kirju kana». Vt. märkust O. Ivanova nr. 25. — YCC +241 III.

60. Teisend leidub L. Szabó. NyK 1961, lk. 123.

Aleksander Andrejev.

Hea vadja keelejuht, kes ei ela enam.

61. «Siista ja Suma jõe võistlus». Sellele loole pole teada vasteid.

62. «Vägilane tahab Kaporje kindlust lõhkuda». EMS S 48.

Varo Trofimova.

63. «Oinad löövad sarvedega tuld». Teisend leidub L. Kettunen—L. Posti NVK, lk. 172; vrd. EMS 130.

64. «Vares tõrvas kinni». — TFT 2017.

65. «Kirju kana». Vt. märkust O. Ivanova nr. 25. — YCC +241 III.

SISUKORD

Eessõna	3
Solo Kuzmina (Lempola)	5
1. <i>vanā aikā linnud i zvierid elivād jūvī</i> (Lindude ja loomade sõda)	5 5
2. <i>bābuška mille pajatti kaskā kunikā tüttäreš</i> (Upsakas kuningatütar)	6 8
3. <i>ielmuinā eli starikka i staruḡa</i> (Rebase kalavargus ja hundi kalapüük)	11 11
4. <i>elivāt kūmuškad repo i susi</i> (Rebase koorevargus ja hundi seljas sõitmine)	12 13
5. <i>eli kunikas kaukam mālla</i> (Kolm varastatud kuningatütart)	13 15
6. <i>ühel mehella eli kem poikā</i> (Kuningatütar tornil)	16 18
7. <i>eli starikka i staruḡa</i> (Kalamees ja ta naine)	20 21
8. <i>eli emintimā</i> (Vaeslaps metsas karuga pimesikku mängimas)	22 24
9. <i>elivat kem tüttärikkua</i> (Kuidas jänese moka lõhki läks)	26 26
10. <i>eli ielmuinā ühellä mehellä tütar</i> (Mehetütar saadetakse metsa)	27 28
11. <i>kas eli nemtsā māl</i> (Esimesel abieluööl hüljatud naine)	28 29
12. <i>ielmuinā eli emintimā tüttärikkeizelečē</i> (Linajutt)	30 31
13. <i>ühel kunikāll eli kem poikā</i> (Vanaeit noorikuks)	32 36
14. <i>eli ühel staruḡalla i starikalla voho</i> (Valetaja kits)	39 39

Maria Nikolajeva (Kattila)	41
15. <i>elivat kahs mindā ühes taloz</i>	41
(Madu läheb magavasse naisesse)	42
Ot'ju Onufrijeva (Mati)	43
16. <i>meressä neisi mato</i>	43
(Lohetapja)	44
17. <i>jumal māta mō tsäüsi</i>	44
(Nikolai imetegija)	45
18. <i>eli rikaz mēz</i>	46
(Vaidlus naise truudusest)	47
19. <i>eli keühä hukko da hakka</i>	48
(Kalamees ja ta naine)	48
20. <i>eli kunikkā tütär</i>	48
(Kuningatütar tornil)	48
21. <i>kõllu tšehs-õllä tuēb</i>	49
(Ihnsal pole surnuna rahu)	49
22. <i>mēz ajeli sūdnaplla merellä</i>	50
(Kurat surnud mehena kummitamas)	50
O'ga Ivanova (Mati)	52
23. <i>elivät hukko da hakka</i>	52
(Valetaja kits)	52
24. <i>eli starikka i staruxa</i>	53
(Rebase kalavargus ja hundi kalapüük)	53
25. <i>elivät hukko da hakka</i>	54
(Kirju kana)	54
26. <i>eli starikka staruxākā</i>	54
(Tütarlaps põgeneb karu juurest)	55
27. <i>eli kunikkāl kem poikā</i>	55
(Konn noorikuks)	56
28. <i>elivät kahs velljä</i>	57
(Vaene ja rikas vend vahetavad lapsed)	58
Anna Issajeva (Kõrvõttula)	59
29. <i>mēz meni kalākā</i>	59
(Rebase kalavargus ja hundi kalapüük)	59
30. <i>ühs naizikko tsäüs nittamā</i>	60
(Laisk naine ei tunne ennast)	60

Kat'a Jovleva (Kõrvõttula)	61
31. <i>repo ja krapu</i>	61
(Rebane ja vähk)	62
32. <i>varez ja mato</i>	62
(Vares ja madu)	63
33. <i>elivät hukko da hakka</i>	64
(Valetaja kits)	64
34. <i>eli kunikaz</i>	64
(Konn noorikuks)	65
35. <i>mēz i pahapõa rītelivad</i>	66
(Mees ja kurat pigistavad võidu kivi)	66
36. <i>repo mitä tetši?</i>	67
(Rebase kalavargus ja hundi kalapüük)	67
37. <i>pajatan repo-kūmassa</i>	68
(Rebase varrukäik)	70
38. <i>kem kaŗrua</i>	71
(Tüdruk karude majas)	72
39. <i>eli naizikko laiska</i>	73
(Laisk naine ei tunne ennast)	73
Miko Pimenov (Luuditsa)	74
40. <i>elettì mām̄v ja tāt̄tv</i>	74
(Mees petab vanakuradi poega)	76
41. <i>mie pajatan kunikovssv</i>	78
(Kuningas ja kingsepp)	79
42. <i>elettì isà ja emà</i>	79
(Tõrksa taltsutamine)	80
43. <i>se onē meil kās̄kv</i>	81
(Mees teeb naise tööd)	82
44. <i>pappi ja talupoikv mentì sūtò</i>	83
(Kes annab viimase, sellele annab jumal üheksa)	84
45. <i>kahs dovariššà pūttuzivat parvē</i>	84
(Mees kulutab raha kolmes osas)	85
46. <i>eli ühs kõühä mēz</i>	85
(Talupoeg jagab hane)	86
47. <i>on ühs pikkarain kās̄ka</i>	86
(Mina arvan sama)	87
48. <i>on vël pikkarain kās̄ka ühessv setaherrassv</i>	87
(See on vale)	88

49.	<i>elettì emä ja poika</i>	88
	(Totter poiss)	89
50.	<i>koto tehtì ilm akkunojv</i>	90
	(Lugusid kilplastest)	90
51.	<i>talupoika ja herra</i>	91
	(Talupoeg ja härra)	92
52.	<i>ühs mēz eessi калла</i>	93
	(Rebase kalavargus ja hundi kalapüük)	94
	Ogru Nesterova	96
53.	<i>mie en mälehtäk üvi</i>	96
	(Vaeslaps metsas karuga pimesikku mängimas)	97
54.	<i>ühskert elettì mēz i nain</i>	98
	(Ode ja vend põgenevad nõia juurest)	99
	Mat'jo Gerassimova	101
55.	<i>mēs sulatap tinā tē ārez</i>	101
	(Tina valamine vanakuradi silma)	102
56.	<i>rihē žalti,ain</i>	102
	(Naine kardab haldjat)	103
57.	<i>naizikko eli nittämāz</i>	103
	(Laisk naine ei tunne ennast)	103
58.	<i>sis tāz eli laiskā nainā</i>	104
	(Naise laiskus paljastatakse)	104
59.	<i>elettì staruže i starikke</i>	104
	(Kirju kana)	105
60.	<i>eli starikke i staruže</i>	105
	(Hunt sööb kitse)	105
	Aleksander Andrejev	106
61.	<i>starikat pajattivad</i>	106
	(Siista ja Suma jõe võistlus)	106
62.	<i>mahu vē nurmella on tōžē kahsi tšičoviā</i>	107
	(Vägilane tahab Kaporje kindlust lõhkuda)	107
	Varo Trofimova	109
63.	<i>jelissei borang</i>	109
	(Oinad löövad sarvedega tuld)	109
64.	<i>krassikovā variz</i>	109
	(Krassikova vares)	110
65.	<i>kirjava kana</i>	110
	(Kirju kana)	110
	Märkusi	111

Пауль Александрович Аристэ
ВОДСКИЕ СКАЗКИ

На эстонском и водском языках

Ladumisele antud 6. I 1962. Trükkimisele antud
24. III 1962. Paber 60 × 90, 1/16. Trükipoognaid 7.5.
Arvutuspoognaid 6,92. Trükiarv 800. MB-00284.
Tellimise nr. 148. Hans Heidemanni nim. trükikoda,
Tartu, Ülikooli 17/19. II.

Hind 68 kop.

Eesti Rahvusraamatukogu

10100006709303

PE $\frac{A}{80}$ 4

PE $\frac{A}{80}$ 4

P. ARISTE · VADJA MUINASJUTTE

P. ARISTE

VADJA
MUINASJUTTE

www.books2ebooks.eu